

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอน
ก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอน
ก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอน
ก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

ธวัชชัย ยอดราช. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ ระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลัง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพ ระบายสีน้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เพื่อศึกษา ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การ เรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2554 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยใช้การเรียนการสอน แบบ CIPPAMODEL แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ แบบสอบถาม ความพึงพอใจในการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำต่อการเรียน โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าเปรียบเทียบคะแนน ระหว่างก่อนเรียนและหลังด้วย t-test (dependent)

ผลการศึกษาพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดระบายสีน้ำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลัง ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL นักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจพบว่า ผู้เรียนที่เรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียน การสอนแบบ CIPPA MODEL มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

THE STUDY OF THE COMPARISON BETWEEN THE POST AND PRE RESULTS OF
THE LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION FROM STUDYING
WATERCOLOR PAINTING IN THE CLASS CONDUCTED BY CIPPA MODEL OF THE
EIGHTH GRADE STUDENTS AT TEDSABAN 5 SCHOOL, SURAT THANI CITY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
at Srinakarinwirot University

June 2012

Tawatchai Yodrad. (2012). *The Study of the Comparison between the Post and Pre Results of the Learning Achievement and Satisfaction from Studying Watercolor Painting in the Class Conducted by CIPPA Model of the Eighth Grade Students at Tedsaban 5 School, SuratThani City*. Master Thesis, M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Atipat Vijitsatitrat.

The purposes of this research are to study the comparison and achievement of Mattayom 2' s paintings by using the method of CIPPA Model.

Simple random sampling's applied to 50 students of Mattayom Suksa 2 , 1st semester , year 2011. The Municipal 5 school-municipal city Suratthani.

The instruments used for collecting data are the lesson plan of water color by using CIPPA Model , water color painting achievement test , water color painting satisfaction questionnaire, The data are analyzed by mean standard derivation , percentage , comparison of scores before and after t-test (dependent)

The result research reveal that : The achievement in water color painting of Mattayom Suksa 2 after used the teaching method of CIPPA Model increased significantly at 0.05 and the students were satisfied with the technical of CIPPA Model in water color painting.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ ระหว่างการเรียนรู้ ก่อนและ
หลัง และศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้ การเรียนการสอนแบบ CIPPA Model

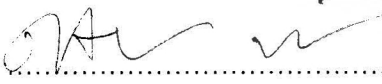
ของ
ธวัชชัย ยอดราช

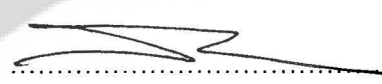
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชาติชาย อนุกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรนี้สำเร็จด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จาก อาจารย์ ดร. อธิพัชร์ วิวัฒน์สถิตร์ตัน ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า กรรมการควบคุมปริญญาบัตรที่กรุณาให้คำปรึกษาในการทำปริญญาบัตรครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ อารี สุทธิพันธ์ รองศาสตราจารย์ พงษ์สิทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง และอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ศิลปศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษาระดับปริญญาโทมิได้สิ้นสุดเพียงการทำปริญญาบัตรฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้ หากผู้วิจัยได้สัมผัสกระบวนการเรียนรู้ที่จุดประกายขึ้นในระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ให้กลายเป็นการเรียนรู้ที่ต้องสืบเนื่องต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ไปยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นสืบไป

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูและนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ที่ให้คำปรึกษา และให้ความสะดวกในการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณทุก ๆ ท่าน ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความกรุณาช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจจนปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจากปริญญาบัตรฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณพ่อคุณแม่ผู้ให้ชีวิตคอยอบรมเลี้ยงดู ให้โอกาสทางการศึกษา ตลอดจนคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่เคยสั่งสอนอบรมมา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ธวัชชัย ยอดราช

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
สมมุติฐานการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ..	7
เอกสารที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ	18
เอกสารที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการสอนศิลปะ	20
เอกสารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์	31
เอกสารทางทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง	34
เอกสารเกี่ยวกับจิตรกรรมสีน้ำ	37
เอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	58
ตัวแปรที่ศึกษา	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	59
การดำเนินทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
ความมุ่งหมายของการวิจัย	74
สมมติฐานของการวิจัย	74
ประชากร	74
กลุ่มตัวอย่าง	74
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก	85
ภาคผนวก ข	87
ภาคผนวก ค	91
ภาคผนวก ง	113
ภาคผนวก จ	140
ประวัติย่อผู้วิจัย	150

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการวาดภาพดอกไม้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL	65
2 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพ ระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอน แบบ CIPPA MODEL	66
3 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพ ระบายสีน้ำ ภาพความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL	66
4 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพ ระบายสีน้ำสามกิจกรรม การวาดภาพดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ทะเล ภาพความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL....	67
5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ...	68
6 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้โดยใช้การเรียน การสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	123
7 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2.....	125
8 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ โดยการใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	128
9 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำสามกิจกรรม โดยการใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL	131
10 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ โดยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนวาดภาพระบายสีน้ำก่อนและหลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ...	134

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้.....	141
2 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้.....	142
3 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล.....	143
4 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล.....	144
5 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์.....	145
6 ประกอบตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์.....	146
7 ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้.....	147
8 ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้.....	148
9 ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้.....	149

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาไม่ว่าในประเทศหรือต่างประเทศ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา ไม่มีระบบการศึกษาของประเทศใดหยุดนิ่งอยู่กับที่โดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือปราศจากการศึกษา สังเกตการณ์ ประเมินหรือการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนและหลักสูตร (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2542: บทนำ) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แนวการศึกษาให้ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยฝึกให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ ฝึกทักษะและกระบวนการคิดกระบวนการเรียนการสอนเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษา เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นคนดี มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ทั้งในการพัฒนาคนและอาชีพการงานในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนต้องมีการพัฒนาและนำมาใช้ในการพัฒนาคนให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมประเทศชาติและโลก (ศรีสมร พุ่มสะอาด. 2541: 63)

การจัดการเรียนการสอนควรยึดหลักผู้เรียนมีบทบาทด้วยตนเองให้มากที่สุด การเรียนควรเป็นเรื่องของการกระทำ (Doing) มากกว่ารู้ (Knowing) เด็กจะต้องกระตือรือร้นในการเรียนมากกว่าคอยแต่จะรับหรืออยู่เฉย ๆ ครูจะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้ผู้เรียนรู้จักที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองและสังคม (ไพฑูริย์ สิลารัตน์. 2529: 85)

การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมครูผู้สอนจัดขึ้นมา โดยกิจกรรมนั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์สังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ครูผู้สอนเองก็สามารถวางแผนหากิจกรรมที่สอดคล้องกับ CIPPA MODEL เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง CIPPA MODEL หรือรูปแบบการประสาน 5 แนวคิด ได้พัฒนาขึ้นโดย ทิศนา ขัมมณี รองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้พัฒนารูปแบบจากประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 30 ปี และพบว่าแนวคิดจำนวนหนึ่งสามารถใช้ได้ผลดีตลอดมา จึงได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประสานกันเกิดเป็นแบบแผนขึ้น แนวคิดดังกล่าวได้แก่ แนวคิดการสร้างความรู้ แนวคิดกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาจัดการเรียนการสอนพบว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม โดยหลักการของ CIPPA MODEL ได้ยึดหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในตัวหลักการคือการช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและได้เรียนรู้จากกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ร่วมกับการผลิตผลงานซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิด Constructivism (ทิศนา ขัมมณี. 2542)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องจัดให้เหมาะสมและครอบคลุมจุดประสงค์ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้สอนต้องศึกษาเป้าหมายปรัชญาของการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและผู้ใช้เรียนมีความสำคัญที่สุด แล้วพิจารณาเลือกนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ เหมาะกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแหล่งความรู้ของท้องถิ่น และที่สำคัญคือสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (วรรณา เจียมทะวงษ์. 2528: 1)

การจัดกระบวนการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) โดยทั่วไปครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด สื่ออุปกรณ์ เทคนิควิธีการและเนื้อหาสาระในการสร้างสรรค์ ตามกรอบเกณฑ์อย่างชัดเจน ผลจากการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนจึงเป็นแบบเดียวกัน จากข้อสังเกต ประกอบกับข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวไว้ข้างต้น ถึงการสร้างสรรคงานศิลปะ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก และจากการศึกษาแนวคิดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดขึ้นมา โดยกิจกรรมนั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์สังคม และกระบวนการ

แสวงหาความรู้ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในครั้งนี้ผู้วิจัย จึงทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อน และหลัง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อน และหลัง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA Model ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำให้ดีขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 5 ห้องเรียนจำนวน 234 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี 1 ห้องเรียนจำนวน 50 คน จากการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA Model

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

2.2 ความพึงพอใจทางการเรียน วิชาศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้เรียนที่เรียนการวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลังโดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำสูงขึ้น

2. ผู้เรียนที่เรียนการวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลัง โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากคิดเป็น 80 เปอร์เซนต์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีครูผู้สอนจัดขึ้นมา โดยกิจกรรมนั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มนอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์สังคม โดยผู้วิจัยได้นำการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มาใช้ในกิจกรรมการวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาดังนี้

1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับสี อุปกรณ์ และกระบวนการพื้นฐานของสีน้ำ

1.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการใช้สี

1.3 การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปและพื้น

1.4 การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ และการสร้างสรรค์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้ และความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ

2.1 ความสามารถด้านความรู้ การวาดภาพระบายสีน้ำ วัสดุอุปกรณ์ เทคนิคการระบายสีน้ำ สี เส้น รูป และพื้น ขั้นตอนและกระบวนการในการวาดภาพระบายสีน้ำ และคุณค่าทางด้านความงามตามคุณลักษณะของผลงานภาพวาดสีน้ำ โดยวัดจากแบบทดสอบ

2.2 ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติในการวาดภาพระบายสีน้ำ คือ การปฏิบัติวาดภาพระบายสีน้ำโดยกำหนดกิจกรรม 3 กิจกรรมในการปฏิบัติคือ กิจกรรมการวาดภาพดอกไม้ กิจกรรมการวาดภาพทิวทัศน์ทะเล กิจกรรมการวาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้หลักทางทัศนศิลป์ ส่วนประกอบมูลฐานทัศนศิลป์เทคนิคและกลวิธีในการสร้างภาพ ดังนี้

2.2.1 หลักการทัศนศิลป์ (Visual Principles) หมายถึง การจัดภาพ จังหวะ การเคลื่อนไหว ดุลยภาพและเอกภาพ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีมากได้คะแนน 4 คะแนน คือ การจัดภาพมีการจัดวางเกิดความสมดุลและเป็นเอกภาพเหมาะสมกลมกลืนและลงตัวสมบูรณ์ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีได้คะแนน 3 คะแนน คือ ขาดคุณลักษณะตามที่กำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งไป เกณฑ์อยู่ในขั้นปานกลางได้คะแนน 2 คะแนน คือ งานขาดคุณลักษณะตามที่กำหนดไป 2 อย่าง เกณฑ์อยู่ในขั้นปรับปรุงได้คะแนน 1 คะแนน คืองานไม่ถึงเกณฑ์ทุกอย่างที่กำหนด

2.2.2 มูลฐานทัศนศิลป์ (Visual Elements) หมายถึง เส้น รูปร่างรูปทรง มิติ รูปและพื้น และน้ำหนักการผลัดตั้ง โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีมากได้คะแนน 4 คะแนน คือ งานมีรูปแบบแปลกใหม่ รูปร่างรูปทรงได้สัดส่วน มีบริเวณว่างพอดีดูแล้วไม่อึดอัดหรือแน่นเกินไป กำหนดรูปพื้นได้อย่างเหมาะสมด้วยการเน้นน้ำหนักโดยวิธีผลัดและตั้งจนเกิดมิติทำให้ภาพสวยงามและสมบูรณ์ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีได้คะแนน 3 คะแนน คืองานคุณลักษณะ 1 อย่าง จากเกณฑ์ที่ได้คะแนน 4 คะแนน เกณฑ์อยู่ในขั้นปานกลางได้คะแนน 2 คะแนนคืองานขาดคุณลักษณะไป 2 อย่างจากเกณฑ์ที่ได้คะแนน 4 คะแนน เกณฑ์อยู่ในขั้นปรับปรุงได้คะแนน 1 คะแนน คืองานที่ขาดคุณลักษณะ 3 อย่างขึ้นไป

2.2.3 เทคนิคและกลวิธีในการสร้างภาพ (Techniques) หมายถึง วิธีการใช้สีน้ำแสดงให้เห็นคุณลักษณะโปร่งใสและเปียกชุ่ม เกิดปรากฏการณ์บนพื้นภาพซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการระบายสีเทคนิคต่างๆ ประสานกับความคิดสร้างสรรค์ คือ การระบายสีแบบทับซ้อน การระบายเรียบ การระบายแบบเปียกบนเปียก การระบายแบบเปียกบนแห้ง การระบายแบบแห้งบนแห้ง การระบายสีแบบไหลซึม การระบายสีโดยใช้เทคนิคอื่นๆ ประกอบรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่นำมาประสานในการสร้างภาพ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีมากได้คะแนน 4 คะแนน คือ งานมีการระบายสีได้โปร่งใสชุ่ม ใช้เทคนิคการระบายอย่างใดอย่างหนึ่งกับเรื่องราวหรือเนื้อหาที่ทำได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งนำกระบวนการทางเทคนิคต่างๆ เช่น การขูด การพ่น การถู การขีด ฯลฯ มาผสมผสานทำให้งานเกิดความตื่นเต้น เคลื่อนไหว อารมณ์ สวยงาม และกลมกลืนสมบูรณ์ เกณฑ์อยู่ในขั้นดีได้คะแนน 3 คะแนน คืองานขาดคุณลักษณะไป 1 อย่าง (อย่างใดอย่างหนึ่ง) เกณฑ์อยู่ในขั้นปานกลางได้คะแนน 2 คะแนน คือขาดคุณลักษณะ 2 อย่าง เกณฑ์อยู่ในขั้นปรับปรุงได้คะแนน 1 คะแนน คือ งานขาดคุณลักษณะตั้งแต่ 3 อย่างขึ้นไป

3. ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยได้รับแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดความกระตือรือร้น ความพอใจในด้านต่างๆ คือ การสร้างความรู้ด้วยตัวเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีส่วนร่วมด้านร่างกาย การเรียนรู้กระบวนการต่างๆของกิจกรรมการเรียนการสอน การได้รับประโยชน์จากการเรียนและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ความสนใจ เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพ ของการทำงานและผลงานเกิดการพัฒนาขึ้นโดยวัดได้จากคะแนนการตอบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
2. เอกสารเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3. เอกสารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการสอนศิลปะ
4. เอกสารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์
5. เอกสารทางทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง
6. เอกสารเกี่ยวกับจิตรกรรมสีน้ำ (Watercolor Painting)
7. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1.1 ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา

(สปศ. 2544: 2) ด้วยผลกระทบที่ผสมผสาน และเชื่อมต่อกันจากการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยฐานความรู้ ภาวะวิกฤตและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการของสมองและศักยภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ตลอดไปถึงเรื่องการรับและการปรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างพลังในการบูรณาการสังคม การรังสรรค์ความผาสุกและคุณภาพชีวิตของประชากร ฯลฯ เหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดสภาวะที่ท้าทายต่อการปฏิรูปการศึกษาเพิ่มขึ้น เพราะต้องการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดในการจัดการศึกษาใหม่ต้องการออกแบบโครงสร้าง และวิธีการเรียนรู้ใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดการศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถหล่อหลอมความรู้ทักษะการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจัดการ การปรับตัวรวมตลอดไปถึงการปลูกฝังความประณีต ความเชื่ออาทรในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันและมนุษย์กับธรรมชาติ และอาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศให้สามารถยืนหยัดได้ท่ามกลางกระแสการแข่งขันที่รุนแรงเป็นกระแสที่ฐานความรู้เป็นหลักทั้งสิ้น ประเทศไทยก็เผชิญกับภาวะท้าทายต่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่ง

เป็นภาวะที่รุนแรงและเร่งด่วนกว่าประเทศอื่นหลายประเทศด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น สมรรถนะ และศักยภาพในการแข่งขันของคนไทยด้อยกว่าหลายประเทศรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านอีกทั้ง สังคมไทยเผชิญปัญหานานัปการ ตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจ ความยากจน ความเสื่อมถอยทางศีลธรรมและ วัฒนธรรม ปัญหายาเสพติด ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึง ความอ่อนแอของระบบการเมือง ฯลฯ และสำคัญที่สุดคือระบบการศึกษาของไทยยังอ่อนแอไม่มีพลัง และศักยภาพที่จะรองรับ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนไทยได้เลย ไม่ว่าจะเป็น ความก้าวหน้าทางด้านอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องพัฒนา เช่น เทคโนโลยีและการสื่อสารหรือการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมบนฐานความรู้ หรือการรักษารากฐานทางวัฒนธรรม การลงทุนเพื่อการศึกษาเป็นต้น ซึ่งปัญหาหลักๆ ของการศึกษาไทย ได้แก่

1.1.1 ความครอบคลุมและความเสมอภาคในโอกาสปัจจุบัน เด็กจำนวนไม่น้อยได้ ออกจากการเรียนกลางคันเนื่องจากความยากจน ความพิการ หรือความด้อยในด้านอื่น ๆ

1.1.2 คุณภาพการศึกษา คุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นวิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไข เพราะมี ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น แต่ยิ่งขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการ เรียนรู้การคิดวิเคราะห์ การสร้างความรู้ การมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมในโลกการทำงาน เช่น การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเขียนการพูด ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังมี ปัญหาในเรื่องความอ่อนด้อยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้สำเร็จระดับต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งคุณภาพ ด้านการศึกษาที่อ่อนด้อยที่มีหลายสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1.2.1 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ลักษณะการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ยังไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดง ความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะข้างสงสัยและใฝ่หา คำตอบ อีกทั้งเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน ขาดการอบรมบ่มนิสัยให้เด็กผู้งานพากเพียร อย่างอดทน ทั้งโรงเรียนยังขาดการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่และชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิด ร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับหลักสูตรยังเป็นหลักสูตรกลาง ทั้งหมด แม้จะพยายามให้มีหลักสูตรท้องถิ่นในสัดส่วนที่เหมาะสม แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ ขาดการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันในเนื้อหาสาระ และการปฏิบัติจึงไม่เอื้อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่ หลากหลาย และสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน

1.1.2.2 ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งจะส่งผล ต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาผู้ประกอบวิชาชีพครูปัจจุบันพบว่า สถานภาพวิชาชีพครูค่อนข้างตกต่ำ เพราะไม่มีมาตรการส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความก้าวหน้าใน อาชีพเหตุผลสำคัญคือกระบวนการผลิตครูยังไม่มีประสิทธิภาพนอกเหนือจากการไม่ได้คนมี

ความสามารถมาเรียนครูอีกทั้งครูไทยยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเข้าสู่วิชาชีพครู และครูมีภาระงานมากเกินไปนอกจากการสอนแล้ว ครูยังมีหน้าที่ทำงานธุรการของสถานศึกษารวมทั้งภาระอื่น ๆ ที่หน่วยงานมอบหมายให้

1.1.2.3 สื่อและเทคโนโลยี ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเพียงพอและเหมาะสม โรงเรียนในชนบทห่างไกลขาดแคลนเครื่องมือ และอุปกรณ์จะเป็นหลายอย่าง ในขณะที่บางโรงเรียนพร้อมแต่ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

1.1.3 การบริหารและการจัดการ เป็นอีกปัญหาหนึ่งสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษามิบรรลุผลโดยมีสาเหตุหลักดังนี้

1.1.3.1 การบริหารรวมศูนย์อำนาจอยู่ในส่วนกลางทำให้ผู้ปฏิบัติคอยรับคำสั่งจากส่วนกลางโดยขาดการมีส่วนร่วมในการคิดและร่วมทำ มีสายบังคับบัญชาที่และขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้ใช้เวลาในการตัดสินใจและดำเนินงานล่าช้า กล่าวคือสถานศึกษาไม่มีอิสระ

ในการบริหารจัดการทั้งในด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารการเงิน ทำให้ผู้บริหารและครูขาดความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นในการคิดค้นนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน

1.1.3.2 ขาดเอกภาพด้านนโยบาย ขาดการประสานงานทั้งด้านนโยบายและด้านการปฏิบัติงานในระดับนโยบาย หน่วยงานแต่ละหน่วยขาดการประสานซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างทำ เมื่อไม่ประสานกันทำให้การดำเนินงานซ้ำซ้อนกันโดยไม่จำเป็นและสิ้นเปลืองงบประมาณ เป็นเหตุให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติเกิดความสับสนหลายครั้งและบางครั้งครูสับสนว่าจะเลือกหรือเชื่อแนวทาง / วิธีการใดของหน่วยงานใดดี

1.1.3.3 ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการศึกษาไทยถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ ของสถานศึกษา ของผู้บริหารและครูที่มีระบบราชการเป็นกลไกสำคัญของการจัดการ โดยไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบครัว และชุมชน เช่นมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนา การจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

1.1.4 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา เนื่องจากการบริหารหลายระดับเป็นการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางทำให้งบประมาณที่จัดสรรไปถึงผู้เรียนน้อย เพราะไปสิ้นเปลืองที่การบริหารในรับชั้นต่าง ๆ โดยไม่จำเป็น นอกจากนี้งบประมาณยังไม่สามารถกระจายไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพสถานศึกษามีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 17-40) กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และต้องการให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

1.2.2 ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษา โดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตร และเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

1.2.3 ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นในเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชนและ ประชาชนในการจัดการศึกษา การตรวจสอบ ฯลฯ

1.2.4 ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้มีการยก สถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู การจัดระบบเงินเดือนและการ ประเมินผลงานครูที่เหมาะสมกับวิชาชีพ

1.2.5 ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรจาก แหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษาจัดสรรทรัพยากรให้ถึงมือผู้เรียนอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม มีระบบบริหารที่คล่องตัว มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

1.2.6 ปฏิรูประบบประกันคุณภาพ โดยเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและ ให้มีการรับรองประเมินมาตรฐานจากองค์กรภายนอกเพื่อความมั่นใจเรื่องคุณภาพ การศึกษาของ สถานศึกษาทุกประเภทและระดับ

1.2.7 ปฏิรูปเรื่องสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีใน รูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และการแสวงหาความรู้ รวมทั้งให้มีการ จัดสรรคลื่นความถี่และสื่อตัวนำต่าง ๆ มาใช้ในการจัดและขยายบริการการศึกษาอย่างกว้างขวาง

จึงสรุปได้ว่า การปฏิรูปจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ คาดหวังว่า การศึกษาไทยจะนำไปสู่ความมั่งคั่งของบุคคลและสังคม ให้ความเสมอภาคแก่เด็ก และเยาวชนไทยทุกคน ที่จะได้พัฒนาตนเองทั้งเพื่ออนาคตของตนและของชาติ

1.3 ความมุ่งหมายและหลักการทั่วไปของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ ศาสตร์ คือ ความรู้ และปัญญา ประกอบกับ ศิลป์ คือ ทักษะการปฏิบัติขับเคลื่อนด้วย จิตวิญญาณ การจัดการศึกษาศาสตร์และศิลป์ จะช่วยให้การจัดการศึกษابรรลุความมุ่งหมาย ประกอบด้วย

1.3.1 หลักการจัดการศึกษา และการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 และการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาตามมาตรา 9 ไว้ดังนี้

1.3.1.1 การจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 ให้ยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้

1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หมายถึง คนทุกหมู่เหล่าทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ทุกอาชีพ ทุกศาสนา และทุกท้องถิ่น โดยได้รับสิทธิทางการศึกษาเสมอภาคและเท่าเทียม

2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง ให้มีส่วนร่วมขยายวงกว้างสู่บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา

3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การพัฒนาทั้งด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระ และวิธีการเรียนการสอนด้วยการ บูรณาการความรู้

1.3.1.2 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1) หลังเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2) หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) หลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา

4) หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) หลักการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่น

1.3.2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของคนไทยไว้ มีสาระดังนี้

1.3.2.1 สิทธิและโอกาสของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2) บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเอง ผู้ด้อยโอกาสมีสิทธิได้รับโอกาสทางการศึกษาเป็นพิเศษตามความแตกต่าง และความต้องการของแต่ละบุคคล

2) บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ให้จัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

1.3.2.2 สิทธิในการจัดการศึกษาของบุคคลและองค์กรอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีสิทธิได้รับประโยชน์จากรัฐตามควรแก่กรณี

1.3.2.3 หน้าที่ของบิดามารดาและผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

1.3.3 ระบบการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษา มาตรา 15 กำหนดว่าการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ

1.3.3.1 การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

1.3.3.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

1.3.4 ระดับการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดระดับการศึกษาไว้ดังนี้

1.3.4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาคือการศึกษานอกระบบ ประถม มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตร

สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำหรับการศึกษาภาคบังคับนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้บังคับบุคคลเข้าเรียนเป็นเวลา 9 ปี โดยผู้เรียนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 (6 ปี บริบูรณ์) ต้องเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16 (15 ปีบริบูรณ์) เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของ การศึกษาภาคบังคับ

1.3.4.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้น พื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา หรืออนุปริญญา และระดับปริญญา

1.3.5 การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้เรียกสถานที่จัด การศึกษาว่าสถานศึกษา หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษา วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ใน การจัดการศึกษา

1.4 แนวการจัดการศึกษา

1.4.1 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดย ยึดหลักผู้เรียนเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามจุดมุ่งหมาย ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข การจัดการศึกษา : ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้

1.4.2 การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ ต้องเน้นความสำคัญ 3 ส่วน คือ ความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

1.4.2.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ ของตนเองกับสังคม

1.4.2.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์

1.4.2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

1.4.2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง

1.4.2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.4.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรง ภารกิจนี้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ครู และผู้จัดการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงวิทยาการพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่มีส่วนจัดการเรียนรู้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ ได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ ในมาตรา 24 มีสาระ 6 ประการ ดังนี้

1.4.3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

1.4.3.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ การประยุกต์ ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา เน้นการฝึกทักษะ เช่น กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

1.4.3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.4.3.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

1.4.3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

1.4.3.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

1.4.4 การประเมินผู้เรียน

การประเมินผู้เรียน ให้พิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน และร่วมกิจกรรม และจากการทดสอบ ทั้งหมดนี้ให้ทำควบคู่กันไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบของการศึกษา

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนทั้ง 4 เรื่องนี้ แม้ว่าครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้จัดการมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติได้ อยู่แล้ว แต่ยังไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทหลายประการ

1.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544: 12) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้ เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพสำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้แบ่งออกเป็นสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มวิชา คือ

1.5.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย

1.5.2 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์

- 1.5.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
- 1.5.4 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา
- 1.5.5 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
- 1.5.6 กลุ่มวิชาศิลปะ
- 1.5.7 กลุ่มวิชาอาชีพ และเทคโนโลยี
- 1.5.8 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

1.6 การจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544: 21) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษา จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียน ในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการความคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.7 กลุ่มวิชาศิลปะ

กลุ่มวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ หรือเรียกโดยรวมว่าศิลปศึกษานั้นถือเป็นกลุ่มวิชา 1 ใน 8 ที่จะต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสังคมทั้งระบบนั้นก็หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ศิลปศึกษาแบบเดิม เพื่อก้าวเข้าสู่การปฏิรูปศิลปศึกษา ไปสู่พหุศิลปศึกษาที่มีการบูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะ โดยเลือกสรรสื่อแสดงออกที่หลากหลาย สื่อแสดงออกอย่างไร้ขอบเขต หรือหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสื่อสี่ล้อวัตถุ สื่อร่างกาย สื่อเสียง สื่อภาษา อันเป็นการแสดงออกจากสภาพการรู้คิด และจินตนาการเพื่อสะท้อนสุนทรียะ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมนั้นจะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในจุดหมายของ

การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสังคมทั้งระบบ จะต้องเข้าใจการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ประสานเชื่อมโยงแบบองค์รวม จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปศิลปศึกษา หรือนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาพฤศิลป์ศึกษา (Art Education) สัมพันธ์กับทฤษฎีสนับสนุน 5 ทฤษฎี ได้แก่ 1.) พฤศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE/Discipline – Based Arts Education) 2.) พฤศิลป์ศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE/Multiple Intelligences Arts Education) 3.) พฤศิลป์ศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAE/Thai Wisdom Arts Education) 4.) พฤศิลป์สมัยใหม่ (PMAE/Post – Modern Arts Education) และ 5.) พฤศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE/Gifted Child Arts Education)

1. พฤศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE/Discipline – Based Arts Education)

คือศิลปศึกษาโดยมุ่งเน้นแบบแผน หรือหลักเกณฑ์แทนการแสดงออกเฉพาะตัว (Self – expression) พัฒนาการดังกล่าวผสมผสานสัมพันธ์กับพัฒนาการของลีทิลหลังสมัยใหม่ศิลปศึกษาแบบแผน (Discipline – centered Movement) ได้พัฒนาแกนสำคัญในการสอนแบบ 4 แกน ดังนี้

- 1) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History)
- 2) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)
- 3) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism)
- 4) ศิลปะสร้างสรรค์ (Creating Art)

เป็นความพยายามที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนศิลปะในระบบโรงเรียนให้เด็กได้รับประสบการณ์ โดยการนำเสนอทฤษฎีตามแกนดังกล่าว ด้วยหลักเกณฑ์หรือแบบแผนมากมายซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้ศิลปศึกษาพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ (Cognitive domain) เป็นประเด็นนำ

2. พฤศิลป์ศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE/Multiple Intelligences Arts Education)

เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสมองสามส่วน ประกอบด้วย สมองซีกซ้าย และสมองซีกขวา กับการเสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ว่าด้วยความฉลาด และชาวปัญญาภายในตัวของมนุษย์ 8 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
- 2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence)
- 3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence)
- 4) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence)
- 5) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
- 6) ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)

7) ปัญญาด้านตน หรือความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

8) ปัญญาด้านนักธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence)

ทฤษฎีพหุปัญญาว่าด้วยความฉลาด และเชาร์ปัญญาภายในตัวของมนุษย์ทั้ง 8 ด้าน พหุศิลปศึกษาในเชิงพหุปัญญาจึงเป็นทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับจิตวิทยา สมอง ปัญญา เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนจุดหมายในการพัฒนาภูมิปัญญาของผู้เรียน พัฒนาด้านทัศนคติสุนทรีย์ยะ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรม บูรณาการ (Integral Culture) และการมีแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic View)

แม้จะมีองค์ประกอบที่ชัดเจนขององค์ความรู้ ทฤษฎีพหุปัญญา ทฤษฎีศิลปศึกษา เชิงพหุปัญญาและทฤษฎีสันับสนุนอื่น ๆ อย่างครบถ้วน แต่หากขาดกิจกรรมรองรับทฤษฎีการพัฒนา พหุศิลปศึกษาของสังคมไทย ก็มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นจริงได้ดังนั้น กิจกรรมควรมีประเด็นครอบคลุม แนวทางดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างสรรค์ ผลงานทางศิลปะโดยผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง
- 2) เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนผู้เรียนเกิดการพัฒนาและบูรณาการทางปัญญาในทุกด้าน
- 3) เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้สื่อแสดงออกที่ หลากหลาย แบบศิลปะจินตทัศน์
- 4) เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่าง คำนึงถึงพัฒนาการเรียนรู้ และให้ความสำคัญในกระบวนการสร้างทัศนคติที่ดีพัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรีย์ยะพัฒนารสนิยม และ จินตนาการ
- 5) เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาความเป็นคนที่สมดุล
- 6) เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความสำคัญจำเป็นที่มีลักษณะร่วมและเป็นกิจกรรม ที่คำนึงถึงลักษณะต่าง ๆ ของชุมชน สังคม ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมเพื่อให้พหุศิลปศึกษามีบทบาท ร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างเป็นจริงและยั่งยืน

สรุป กระบวนการเรียนรู้ของพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญานั้น ให้ความสำคัญต่อ ผู้เรียนทุกคน ให้ความสำคัญต่อปัญญาความสามารถทั้ง 8 ด้าน โดยเชื่อว่าปัญญาทั้ง 8 ด้าน สามารถ พัฒนาได้ และการพัฒนาดังกล่าวพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญายอมรับความสามารถที่เป็นปัจจัย ภายในของผู้เรียน และยอมรับปัจจัยภายนอกจากการจัดประสบการณ์และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ เหมาะสมให้กับผู้เรียน

3. พหุศิลป์ศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAE/Thai Wisdom Arts Education) คือ การศึกษาทางด้านพหุศิลป์ศึกษา สามารถเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยทั้งที่สืบทอดมาจากอดีต ภูมิปัญญาพื้นบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาร่วมสมัย สามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนการสอน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบวน และตามอัธยาศัยโดยแยกกิจกรรมการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

- 1) การแสวงหาความรู้ ภูมิปัญญาไทยจากบุคคล
- 2) การแสวงหาความรู้ ภูมิปัญญาจากเอกสารและบันทึกต่าง ๆ
- 3) การแสวงหาความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง
- 4) การพัฒนาภูมิปัญญาไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจุบัน รวมทั้งการ

สร้างสรรค์ชิ้นใหม่

4. พหุศิลป์ปะสมัยใหม่ (PMAE/Post – Modern Arts Education)

คือ ศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นมาละลายกำแพงกันระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมชั้นล่าง (High and Low Culture) เช่น งานของวอร์โฮล (Andy Warhol) งานศิลปะหลังสมัยใหม่ จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับสังคม และเศรษฐกิจของศิลปินผู้สร้างงานและผลงานศิลปะที่มีรากฐานมาจากผู้บริโภคและสร้างขึ้นเพื่อพวกเขา นอกจากนี้ งานศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นงานที่ทำลายตัวกันระหว่าง High และ Low Arts เป็นรูปแบบงานที่ใช้สื่อหลากหลาย และละลายกฎเกณฑ์ที่เคยยึดถือมา รวมทั้งกฎเกณฑ์ตามแบบของศิลปะสมัยใหม่

5. พหุศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE/Gifted Child Arts Education)

คือบูรณาการแนวคิดทั้งความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ แนวคิดจิตวิทยาศิลปะ แนวคิดเกี่ยวกับสมองและการสร้างสรรค์ แนวคิดสุนทรียะศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับพหุปัญญา และสร้างสรรค์งานศิลปะ จากการเลือกสรรสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อการแสดงออกจากสภาพการรู้คิดและจินตภาพ เพื่อสะท้อนสุนทรียะภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพหุศิลป์ศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนศิลปะศึกษาทุกแขนง รวมถึงการศึกษาในระบบ นอกกระบวน และตามอัธยาศัย

2. เอกสารที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ

อัคร อุดมไพจิตรกุล (2546: 73) ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) และเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวกเป็นผลให้มีความสุข เพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2542) ได้ให้ความว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติหรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ และเจเนคติโดยตรง และทัศนคตินั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ องค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ (Congritive Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Component) ซึ่งเป็นส่วนที่เป็นอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขารู้และเข้าใจอยู่ก่อนแล้ว และองค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม (behavioral tendency component) ซึ่งจะส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อกล่าวว่า ฉันชอบทำงานในหลายลักษณะ (แสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ) แต่งานของฉันยุ่งยากสับสนเกินไป (แสดงถึงความคิดความเข้าใจ) ฉันจึงวางแผนจะหางานใหม่ (แสดงถึงแนวโน้มของพฤติกรรม) เมื่อนำเอาลักษณะทั้งสามมาผสมผสานกัน เป็นทัศนคติของบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับงานซึ่งจะสามารถจะทำนายถึงผลกระทบที่จะมีในอนาคตได้ด้วย

ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการเป็นพื้นฐาน เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองทำให้เกิดความพึงพอใจ หรือเกิดความรู้สึกทางบวก ซึ่ง A.H.Maslow นักจิตวิทยาชาวอังกฤษได้สร้างทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้น มีสมมติฐานอยู่ 3 ประการ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา ไม่มีการสิ้นสุดตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่
2. ความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นจึงจะมีอิทธิพลจูงใจต่อไป

3. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญในขณะที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการสนองตอบแล้ว ความต้องการขั้นสูงก็จะตามมา ทฤษฎีของมาสโลว์แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับดังนี้

- 1) ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำสุดตามความคิดของมาสโลว์ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งจะขาดเสียมิได้ เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และการพักผ่อน เป็นต้น

- 2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (safety and security needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการสนองตอบในขั้นที่หนึ่งแล้ว ความต้องการขั้นที่สองก็จะตามมา ความต้องการในขั้นนี้จะเป็นความต้องการในการป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายและมีความมั่นคง

- 3) ความต้องการทางสังคม (social or belongingness needs) เมื่อความต้องการทางกายภาพและความปลอดภัยได้รับการสนองตอบแล้ว ความต้องการทางสังคมคือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นรวมทั้งต้องการที่จะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น

- 4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (esteem or status needs) ความต้องการขั้นนี้มีความเข้มข้นสูงกว่าทางสังคม คือ ความต้องการมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับในสังคม

5) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (self actualization or self - realization) ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นที่ต่ำกว่าได้รับการสนองตอบจนเป็นที่พอใจแล้ว บุคคลที่มีความต้องการในขั้นนี้จึงมีไม่มากนัก

พอสรุปได้ว่าความพึงพอใจมีสาเหตุมาจากความต้องการ เมื่อความต้องการได้รับการสนองตอบความพึงพอใจก็จะตามมาในทางบวก เช่นเดียวกับการเรียนการสอนถ้านักเรียนเกิดความเข้าใจ มีความชัดเจนในการเรียนการปฏิบัติ เมื่อเกิดการปฏิบัติเป็นผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายก็จะเกิดความพอใจมีความรู้สึกในทางบวก ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นที่อยากจะทำเรียนอยากปฏิบัติด้วยความพอใจ

3. เอกสารที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการสอนศิลปะ

3.1 กลุ่มสาระศิลปะ

กรมวิชาการ (2544: 1) อธิบายว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพความมีคุณค่าซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์

การเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักสวยรักงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.2 การจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนกลุ่มสาระศิลปะ มีเนื้อหาสาระอยู่ 3 สาระ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์

3.2.1 ทักษะศิลป์ เน้นการเรียนรู้ด้วยการเห็น ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์

3.2.2 ดนตรี เน้นการเรียนรู้ด้านการได้ยินได้ฟัง ได้แก่ ดนตรีไทย ขับร้อง และดนตรีสากล

3.2.3 นาฏศิลป์ เน้นการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหว การได้เห็น การได้ยิน ได้แก่ นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สากล

สรุป การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระศิลปะโดยผนวก 3 สาระ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ

กรมวิชาการ (2546: 1-3) อธิบายว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะโดยผนวก 3 สาระ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์พัฒนากระบวนการรับรู้ทางศิลปะการเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานทางศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพความสนใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ และสิ่งรอบตัวพัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการวิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปะกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมของตน มีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้ผู้มองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์อื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมอง และเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้าง ให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นช่วยให้มีจิตใจงดงาม มีสมาธิสุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล อันเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงาม มีสุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.3 ความหมายของศิลปะ และศิลปศึกษา

อุบล ตู้อินดา (2532: 2-3) กล่าวว่า ศิลปะ (Art) เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมีนิยามที่ไม่แน่นอนตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้คำนิยามที่จะให้คำจำกัดความและทัศนะเกี่ยวกับศิลปะที่ศิลปิน นักการศึกษาทางศิลปะ และนักวิจารณ์ศิลปะต่าง ๆ ได้กล่าวไว้เป็นแนวทางหลายแนวทาง คือ กิจกรรมของมนุษย์ที่มีจุดหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ มีทักษะเพื่อสร้างผลงานขึ้นมา ศิลปะคือ การแสดงออกทางประสบการณ์และความสามารถของมนุษย์ในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความคิดสร้างสรรค์

อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 27) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ศิลปะ หมายถึง การรู้จักเข้าใจ ถ่ายทอดธรรมชาติที่เห็น ด้วยจินตนาการ และความคิดที่สร้างสรรค์ ด้วยความเข้าใจเลือกวัสดุที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดรูปทรงใหม่ ความหมายที่ตกลงนี้ถือตามขบวนการทำงาน และความคิดที่สร้างสรรค์ของมนุษย์ เพราะความรู้สึกครั้งแรกที่มนุษย์ได้รับจากการเห็นผลงานศิลปะนั้นคือความแปลกใหม่ ของรูปทรง ต่อไปจึงรู้สึกสนใจว่ารูปทรงนั้น ๆ ทำด้วยอะไร มีเรื่องอะไร ทำเพื่ออะไร ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นเสมือนแรกกระตุ้นให้บังเกิดความนิยมชมชื่นในศิลปะนั้น ๆ ได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2515: 2) กล่าวว่า ศิลปะนั้นช่วยให้เราเกิดความรู้สึกทางจิตใจทำให้เราเกิดความเบิกบานใจได้ และเป็นเรื่องของทางด้านจิตวิญญาณไม่ใช่ทางวัตถุเพราะวัตถุเสื่อมสลายได้แต่ความรู้สึกทางจิตใจนั้นเกี่ยวพันกับทางประสาทที่เป็นอยู่ส่วนภายใน คือเป็นเรื่องของวิญญาณ เพราะฉะนั้นผลงานทางศิลปะจึงเป็นเครื่องทำให้จิตใจสงบ ได้เช่นเดียวกัน ศาสนาซึ่งมีจุดหมายเดียวกัน เพราะศาสนามุ่งให้เรา มีความสงบสุขทางจิตใจ ทว่า เป็นทางฝ่ายธรรม แต่ทางฝ่ายศิลปะเป็นโลก และเอาทางฝ่ายธรรมเข้าไปบวกด้วย ความหมายของศิลปะจะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับกาลเวลา สถานที่ ความยึดถือของชุมชนนั้น

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2528: 1) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานที่เกิดจากการแสดงออกของอารมณ์ ปัญญา และทัศนคติ รวมทั้งทักษะความชำนาญของมนุษย์ ซึ่งศิลปะเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออกมาในรูปของจินตนาการซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการเลียนแบบรูปร่างลักษณะจากธรรมชาติได้โดยตรง ศิลปินจะต้องสร้างสรรคใส่ความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปในงานสร้างสรรค์นั้นด้วย พร้อมกับใช้ทักษะทางการช่างฝีมือเป็นอย่างดี

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเพราะทุกคนต้องอยู่ในสังคม ต้องทำงาน มีหน้าที่รับผิดชอบ ศิลปะจึงไม่ใช่สิ่งที่ถูกแบ่งแยกต่างหากสำหรับคนกลุ่มหนึ่งคือศิลปินเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มีความค่าและจำเป็นต่อชีวิตของคนทุกคน และคนทุกคนมีศิลปะในการแสดงออก และมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวมาตั้งแต่เด็ก ถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ถูกทิศทาง

ความมกงามก็ย่อมเกิดขึ้น คือ 1) ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยการสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา และพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความคิดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยการบูรณาการความคิดเก่า และใหม่ เข้าด้วยกันเพื่อแสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ 2) มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ในทางศิลปะเป็นรูปแบบอย่างตามความสามารถ และศักยภาพของแต่ละคนที่พึงมีศิลปะ จึงเป็นขบวนการที่จะช่วยพัฒนาบุคคลกระตุ้นให้กล้าตัดสินใจที่จะทำ กล้าแสดงออก โดยเสนอความคิด และเหตุผลของแต่ละคน 3) พัฒนาบุคลิกภาพ และเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถพัฒนาจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ 4) ผลงานทางศิลปะจะช่วยพัฒนาประเทศชาติการเตรียมตัวให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นการเตรียมที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพในอนาคต

อุบล ตูจินดา (2532: 3-7) กล่าวว่า สำหรับเด็กศิลปะเป็นการสร้างสรรค์งานที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด เป็นการสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ที่มาประกอบงานศิลปะชี้ให้เห็นถึงแบบแผนของความคิดและความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคนโดยเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลิน อันมีผลไปสู่บุคลิกลักษณะนิสัยของเด็กต่อไปในอนาคต ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าศิลปะของเด็กเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็กโดยตรง ฉะนั้น การแสดงออกทางศิลปะควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นไปตามธรรมชาติ ให้สัมพันธ์กับการเรียนรู้ และการรับรู้จากสภาพแวดล้อมรอบตัวซึ่งศิลปะจะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงานเป็นหลัก แต่ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงานศิลปะที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้รู้จักเลือกวิชาอย่างมีเหตุผล ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ 2) กระบวนการทำงานของเด็ก จะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเจตคติ อันได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ความชอบ ค่านิยม และรสนิยมที่ดี อันเป็นเป้าหมายหลักของวิชาศิลปะศึกษา 3) กระบวนการทำงานของเด็กจะนำไปสู่ความสามารถในการฝึกฝนปฏิบัติ อันเป็นผลที่นำไปสู่ทักษะและความชำนาญซึ่งความสามารถ เฉพาะอย่างของเด็กในอนาคตต่อไป อันเป็นเป้าหมายของการสอนศิลปะศึกษา 4) กระบวนการทำงานของเด็กจะนำไปสู่การปลูกฝังเสริมสร้างลักษณะนิสัยละเอียดอ่อนรักความสะอาดสวยงาม ทนต่อความสกปรกรกรุงรังจากสิ่งแวดล้อมไม่ได้

สรุปการเรียนการสอนในอดีตที่เน้นผลสำเร็จของงาน ปัจจุบันศิลปะได้เน้นกระบวนการเป็นสำคัญในการเรียนการสอน ซึ่งผลสำเร็จของชิ้นงานที่ทำเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นของกระบวนการทั้งหมด กระบวนการสามารถทำให้เด็กรู้จักและเข้าใจการทำงานเป็นขั้นตอน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผลให้งานมีประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง

3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 142) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับวิชาที่กำลังสอนนั้นอย่างละเอียดจะพบว่าปัญหาหรือองค์ประกอบพื้นฐานอยู่ 3 ด้าน คือ ผู้เรียน เนื้อหาวิชา และผู้สอน ซึ่งปัญหาทั้ง 3 ด้านนี้ จะเกี่ยวข้องกับวิธีการสอนการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนเนื้อหาวิชา และการประเมินผลนอกจากนั้นการเรียนการสอนยังเกี่ยวข้องกับความเข้าใจวุฒิภาวะของเด็ก ความพร้อมสิ่งเร้า และกิจกรรมศิลปะอีกด้วย ศิลปะสำหรับเด็ก การให้ลงมือสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง ย่อมมีค่าต่อการเรียนรู้เป็นอย่างหนึ่ง

การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะของเด็กช่วยให้เด็กได้ทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ วัสดุ และขั้นตอนการทำงาน กระบวนการทำงาน และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเกิดคุณค่าทางด้านประสาทสัมผัส จินตนาการ การแสดงออก การสร้างสรรค์ต่าง ๆ ย่อมส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจ และความรู้สึกตอบรับอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวในการแสดงความคิด รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา ลำดับความคิด และตัดสินใจอย่างฉับไว เพื่อให้แสดงออกได้อย่างเป็นกระบวนการ ต่อเนื่องมีความคิดเห็นเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ และดัดแปลง ตกแต่ง หรือประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ รู้จักตัดทอนสิ่งต่าง ๆ ให้เหลือเพียงสิ่งที่จำเป็นคิดวิเคราะห์ และเปรียบเทียบในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ กิจกรรมสำหรับเด็ก สามารถจัดกิจกรรมศิลปะได้หลายรูปแบบและเนื้อหาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็ก เพราะเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีประสบการณ์หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ซึ่งกิจกรรมสำหรับเด็กพอสรุปได้เป็น 4 ลักษณะคือ

- 1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเวลาและบริเวณว่าง (Time and Space) เช่นงานโครงสร้าง โมบิลหรือประติมากรรมแขวน บัน แกะสลัก เป็นต้น
- 2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensory Perception) เช่น ภาพปะติด ภาพพิมพ์ เขียนภาพด้วยนิ้วมือ เป็นต้น
- 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์คิดค้น (Imaginary Invention) เช่นเขียนภาพผนังเขียนภาพระบายสี ทำหน้ากาก พับกระดาษเป็นต้น
- 4) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารที่มองเห็น (Visual Communication) เช่น งานเขียนออกแบบ งานโฆษณา งานตกแต่ง เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสำหรับเด็กควรคำนึงถึงพฤติกรรมและวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา ลำดับขั้นตอนในการทำงาน เพื่อที่จะแสดงออกอย่างเป็นกระบวนการการเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การพัฒนาศิลปะสำหรับเด็กนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ควรศึกษาจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอน พัฒนาการของเด็กโดยถือประสบการณ์ตรงให้เด็กเป็นสำคัญ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และไม่ควรถัดประสบการณ์ โดยกำหนดผลสำเร็จอย่างตายตัว เพราะจะทำให้เด็กเกิดการปิดกั้นทางความคิดสร้างสรรค์ไม่กล้าคิด กล้าทำ ควรชี้แนะเป็นรายบุคคลเพราะแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ควรให้เด็กมีความคิดเห็น อภิปราย และพูดคุยในปัญหาทั่วไปที่เหมาะสมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเคารพต่อการทำงานและ ผลงานของเด็ก สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดแก่เด็ก แง่ที่ว่า ผลงานชิ้นนั้นเป็นฝีมือของเด็กเอง ครูไม่ควรแก้ไขดัดแปลง การช่วยเหลืออาจเป็นได้เพียงเล็กน้อย ในกรณีที่เด็กขอร้อง แต่วิถีทางที่ดีที่สุด คือ ยกตัวอย่างกว้าง ๆ หลาย ๆ แง่มุมพอเป็นทางให้เด็กแก้ปัญหาของเขาเอง และส่งเสริมให้เด็ก สามารถทำในสิ่งที่ทำได้ โดยไม่ใช้วิธีหักโหมทำให้เด็กทำที่ยากเกินไป อย่างหวังผลสำเร็จเป็นหลัก เพราะการเรียนรู้เกิดจากการค้นคว้า ทดลองและเลือกสรร ครูต้องมีความอดทนที่จะเป็นเด็กเรียน ศิลปะอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเหมาะสมกับวุฒิภาวะ

สรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสำหรับเด็กควรคำนึงถึงพฤติกรรมและวุฒิภาวะ รวมถึงจิตวิทยาและทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จัก การแก้ปัญหา ลำดับขั้นตอนในการทำงานเพื่อจะแสดงออกอย่างเป็นกระบวนการเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เป็นสำคัญ

3.5 วิธีสอนศิลปศึกษา

นวลลอบ ทินานนท์ (2542: 38-41) กล่าวว่า วิธีการสอนมีความสำคัญสำหรับผู้ที่เป็น ครูจะต้องมีความรู้ และมีทักษะ เพื่อที่จะมาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้รับความรู้ให้กับผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องอาศัยการสอนที่ดีของครู ซึ่งวิธีสอนมีอยู่มากมายหลายวิธี จากในอดีตถึงปัจจุบัน การเรียนการสอนได้พัฒนา จนมองเห็นความสำคัญของนักเรียน หรือที่เรียกว่า เด็กเป็นศูนย์กลาง นักการศึกษาจึงคิดค้นวิธีสอน ที่ตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็กอย่างหลากหลายรวมถึงในวิธีการสอนที่ครูจะต้องเข้าไปมี บทบาทในการเลือกสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมตามลักษณะของบทเรียน และมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิด หลายสิ่งหลายอย่างเช่นทักษะ ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ จนถึงการเน้นให้นักเรียนได้คิดได้ทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง วิธีสอนจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ ความมุ่งหมายว่าจะให้ไปในทิศทางใด และควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน โดยปกติแล้วความมุ่งหมายของแต่ละวิชาย่อมมีความมุ่งหมายต่างกัน ซึ่งความแตกต่างกันจำแนกได้ 3 ประการ คือ

1.1 ด้านพุทธรพิสัย หรือสติปัญญา (Cognitive Domain) ความมุ่งหมายด้านนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดหาเหตุผล การรู้จักสรุปความ

1.2 ด้านเจตคติ หรืออารมณ์ และสังคม (Affective Domain) ในด้านนี้มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นผู้มีความเข้าใจในภาวะจิตใจของคน มีพัฒนาการด้านอารมณ์ รู้จักที่จะยอมรับหรือปฏิบัติตามค่านิยมบางอย่าง

1.3 ด้านทักษะพิสัย หรือทางด้านร่างกาย (Psychomotor Doman) จุดมุ่งหมายด้านนี้มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะทางร่างกายอันได้แก่ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการกระทำ

วิธีสอนที่ดีจึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ด้าน การดำเนินการในการสอนจึงต้องมีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน

2. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความพร้อม ในด้านสื่อการเรียนการสอน ความพร้อมของสื่อการเรียนการสอนจะช่วยส่งเสริมให้วิธีการสอนของครูประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

3. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เรียน สิ่งสำคัญในการเรียนคือ ตัวผู้เรียน การสอนควรนำจิตวิทยาต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพราะธรรมชาติของเด็ก มีช่วงความสนใจสั้น จึงควรใช้วิธีสอนให้เด็กมีส่วนร่วม

4. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งวิชา หรือบทเรียนในบางวิชา หรือบทเรียนมีธรรมชาติเป็นวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนทราบถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎี ในบทเรียนเน้นการฝึกทักษะหรือบางบทเป็นให้เกิดทัศนคติ ครูจึงควรพิจารณา เนื้อหาและความมุ่งหมายของบทเรียนว่า ต้องการให้เกิดอะไรแล้วจึงหาวิธีสอนให้เกิดขึ้นกับบทเรียนนั้น

3.6 ประเภทวิธีการสอน

วิธีการสอนมีหลายรูปแบบ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควรใช้ประสบการณ์ สอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์ของบทเรียนนักวิชาการได้จัดประเภทของการสอนไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. วิธีสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher – Centered Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นบทบาทของครูเป็นส่วนใหญ่ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหาจัดกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อยมากหรือไม่มีเลย วิธีสอนแบบนี้ส่วนใหญ่ครูจะใช้วิธีบรรยายให้เด็กจดเนื้อหาที่สำคัญ หรือกำหนดให้อ่านหนังสือประกอบ

2. วิธีสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child – Centered Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นบทบาทของนักเรียน ครูให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งในลักษณะร่วมกันเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. วิธีสอนแบบครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน (Teacher – Student Planning) ครูและนักเรียนจะร่วมกัน ในการจัดบทเรียนวางแผนค้นคว้าหาความรู้ สรุปผลออกมาเป็นความรู้ วิธีสอนแบบนี้ส่วนใหญ่แล้วเน้นทำงานเป็นพวกหมวดหมู่ ถือเอาความเห็นของกลุ่มเป็นหลัก

วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการสอนศิลปะ คือ วิธีสอนศิลปะแบบปกติ วิธีการสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบโครงการ วิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่ วิธีสอนแบบแสวงหาความคิดรวบยอด วิธีสอนแบบศิลปะวิเคราะห์ เป็นต้น

สรุป จะเห็นได้ว่าวิธีสอนมีหลากหลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่นจุดด้อย และบทบาทที่แตกต่างกัน จึงไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุด จึงควรผสมผสานแต่ละวิธีให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ และบทเรียนเป็นหลัก

3.7 การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะ

การประเมินผลวิชาศิลปะ คือ การที่ควรต้องการทราบว่านักเรียนมีความเจริญงอกงาม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากน้อยเพียงไร ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และเป็น การช่วยให้เด็กได้มองเห็น และเปรียบเทียบการทำงานในปัจจุบันและในอดีต และมุ่งจัดระดับความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้น จากการเรียนและประกอบกิจกรรมว่ามีความสามารถ ความถนัด และแก้ไขปรับปรุงในด้านใด ซึ่งเป็นผลให้ครูได้แก้ไข และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นอีกประการด้วย (อุบล ตูจินดา. 2532: 215)

นวลลอ ทินานนท์ (2542: 74) กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนการสอน เมื่อตั้งจุดมุ่งหมาย การศึกษา เพื่อเป็นสิ่งที่คาดหวังให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถตลอดจนด้านทัศนคติ ในเรื่องต่าง ๆ จะต้องมีการตรวจสอบดูว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ หรือไม่เพียงใด บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่จึงต้องมีการตรวจสอบผลนั้น ด้วยการวัดผลประเมินผลนั่นเอง

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 172- 174) กล่าวว่า วิชาศิลปะศึกษานับว่าเป็นวิชาที่ยุ่งยากแก่การวัดผลมากโดยเฉพาะการวัดผลจากผลงานศิลปะของเด็กสมัยก่อนครูศิลปะจะมุ่งวัดผลจากผลงานที่ทำสำเร็จเท่านั้นไม่ได้สนใจการพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กเลย นอกจากนั้นสิ่งที่ครูศิลปะสมัยก่อนนิยมทำกันมากก็คือ นำผลงานเด็กมาเปรียบเทียบในลักษณะแข่งขันกัน แล้วให้คะแนนการวัดผลเช่นนี้ ชี้ให้เห็นถึงความห่างเหินระหว่างครูกับเด็ก ความจริงแล้วจุดสำคัญของการวัดผลทางด้านศิลปะ ควรอยู่บนพื้นฐานความคิดว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นกว่าครั้งก่อนหรือไม่ พัฒนาการดังกล่าวนี้ไม่สามารถดูได้จากผลงานที่ทำสำเร็จเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูจากระหว่างช่วงเวลาของเด็กกำลังทำงานด้วย โดยต้องไม่นำเด็กไปเปรียบกับเด็กคนอื่น หรือแข่งขันกับคนอื่น เด็กต้องแข่งขันกับตัวเอง ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลวิธีนี้ จำเป็นต้องใช้เวลาและใส่ใจกับเด็กอย่างเพียงพอ เพื่อสังเกตพฤติกรรมของเขาอยู่ตลอดเวลาและก่อนการวัดผลหรือประเมินผล

วิบูลย์ จันทรแย้ม (2531: 24) กล่าวว่า การศึกษาในแขนงใดก็ตาม ถ้าดำเนินการสอนไปโดยไม่ได้ประเมินผลสิ่งที่ทำไปแล้วนั้น เราจะไม่สามารถทราบได้ว่าที่ลงมือกระทำนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ หรือมีข้อบกพร่องที่ควรที่จะเพิ่มเติม การวัดผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะช่วยสะท้อนความก้าวหน้าของวิชานั้น ๆ ซึ่งรวมทั้งครูผู้สอน หลักสูตร กิจกรรม และความสำเร็จของผู้เรียน วิบูลย์ จันทรแย้ม (อารี สุทธิพันธุ์. 2515: 183; อ้างอิงจาก วิบูลย์ จันทรแย้ม. 2531: 25-26) ว่าในเรื่องการวัดผล และประเมินผลนั้น พอสรุปความหมายได้ดังนี้

3.7.1 การวัดผล (Measurement)

หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือปริมาณ แทนคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งหรือแทนพฤติกรรมหรือสมรรถภาพของบุคคล โดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัดและผลของการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือคะแนนว่า มีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด ส่วนการประเมิน (Evaluation) นั้นหมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจ หรือวินิจฉัย เพื่อตีราคา หรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการวัดผล

อุบล ตูจินดา (2532: 215) กล่าวว่า การประเมินผลวิชาศิลปะก็คือ การที่ครูต้องการทราบว่า นักเรียนคนไหน เรียนรู้เรื่องหรือไม่เรียนแล้วเจริญงอกงามและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยเพียงไร สมดังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ หลักสูตร และจุดประสงค์การสอนหรือไม่ เพราะศิลปะเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ดังนั้นการประเมินผลคือ การช่วยให้เด็กมองเห็น สามารถเปรียบเทียบผลงานในอดีตถึงปัจจุบัน จึงเป็นการส่งเสริมเด็กในด้านการพัฒนาการเป็นอย่างดี นักเรียนจะได้ทราบว่าตนเองมีความสามารถหาทางปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการประเมินผล ทางศิลปะดังนี้

1. เพื่อเป็นการวัดพื้นฐานความรู้ของนักเรียน ก่อนทำการสอน
2. การประเมินผลเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เป็นตัวกระตุ้นและแรงจูงใจที่จะให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากขึ้น
3. เพื่อวินิจฉัยว่า บทเรียนตอนใดยากและเป็นปัญหาแก่นักเรียน
4. เพื่อดูความรู้ความสามารถของนักเรียนเป็นด้าน ๆ ว่ามีจุดเด่น จุดด้อยตรงไหน จะได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว
5. เพื่อศึกษาว่า การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
6. เพื่อรู้ว่่านักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด
7. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อ หรือทราบความถนัดของนักเรียนระหว่างเรียน

3.7.2 การประเมินผล

การเรียนวิชาศิลปะที่สำคัญคือ การวัดพัฒนาการเรียนของนักเรียน ในด้านการสร้างสรรค์สุนทรียภาพ การรับรู้ อารมณ์ สติปัญญา สังคมและการวัดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียน การสอนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความนิยมในศิลปะ ทักษะ ทักษะและการนำไปใช้ ดังนี้ คือ

1. การวัดพัฒนาการที่เกิดจากการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 อย่างคือ
 - 1) พัฒนาการทางด้านการสร้างสรรค์ สามารถคิดดัดแปลงแก้ปัญหา ทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีมีคุณค่ามากกว่าเดิมได้
 - 2) พัฒนาการทางสุนทรียภาพ สามารถรู้และเข้าใจในคุณค่าทางศิลปะ อย่างมีหลักเกณฑ์ นักเรียนแสดงออกโดยสามารถเข้าใจ และนิยมในศิลปะ วัดผลได้โดยการทดสอบ การสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสำรวจ
 - 3) พัฒนาการทางการเรียนรู้ สามารถสังเกต เข้าใจในงานถูกต้องตามหลักศิลปะนักเรียนแสดงออกโดยการอธิบายให้เหตุผลในความงามอย่างถูกต้อง การวัดความสามารถในงานที่ทำได้ โดยการทดสอบ สังเกต การสัมภาษณ์
 - 4) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา มีความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถจำรายละเอียดได้ถูกต้อง การแสดงออกโดยการแก้ปัญหาได้ดี การวัดโดยการสังเกต การทดสอบ และการสัมภาษณ์
 - 5) พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีความสามารถแสดงออกอย่างอิสระและควบคุมอารมณ์ได้ มีความมั่นใจในการทำงาน พัฒนาการทางด้านอารมณ์ สุขภาพจิตบุคลิกภาพ การแสดงออกโดยการทำงานได้อย่างสุขุมเป็นระเบียบการวัดผลทำได้โดยการสังเกตการสัมภาษณ์
 - 6) พัฒนาการทางกาย มีความสามารถในการปฏิบัติทางศิลปะใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่วมั่นคง ไม่เป็นอันตราย มีความแน่นอนและแม่นยำในการทำงาน การแสดงออกโดยการปฏิบัติและการเคลื่อนไหวการจัดโดยการสังเกต การสัมภาษณ์และการทดสอบ
2. การวัดพฤติกรรม ช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียน และสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปะให้ได้ผล ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ
 - 1) ในด้านความรู้ สามารถทราบและจำเรื่องราวของประสบการณ์ที่ได้รวมทั้งประสบการณ์ที่สัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง แสดงออกโดยการระลึกถ่ายทอด สามารถวัดได้โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต
 - 2) ในด้านความเข้าใจ สามารถเข้าใจในคุณค่า และหลักการของศิลปะจนประเมินผลงานได้ การแสดงออกโดยการอธิบาย การวัดโดยการทดสอบ การสังเกตและการสัมภาษณ์

3) ในด้านความคิดและการออกแบบ สามารถแก้ปัญหาโดยการออกแบบ การใช้เหตุผลและสรุปผลการตีความ สามารถวัดได้โดยการทดสอบการสังเกต และการแสดงความคิดเห็น

4) ศิลปะนิยม มีความรู้ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของงาน แสดงออกโดยการอธิบายนิยาม สามารถวัดได้โดยการสัมภาษณ์ สังเกต การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ

5) ทักษะและความสนใจ มีความนิยมและสนใจ มีความนิยมและสนใจที่จะปฏิบัติความเชื่อเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสุขใจ สามารถวัดได้ โดยการสังเกต และจัดอันดับคุณภาพ

6) ทักษะและการนำไปใช้ มีความสามารถในการใช้วัสดุ และเครื่องมือให้ถูกต้อง สามารถสร้างสรรค์งานได้รวดเร็วและประหยัด แสดงออกโดยการปฏิบัติตน การใช้วัสดุ เครื่องมือการแก้ปัญหา และการนำไปใช้วัดโดยการสังเกต

การวัดผลวิชาศิลปะ ครูควรอธิบายวิธีการให้คะแนนให้นักเรียนเข้าใจ โดยเฉพาะการวัดความรู้ ทักษะ และการนำไปใช้ เพื่อนักเรียนจะได้มองเห็นมาตรฐานที่วางไว้อย่างชัดเจนสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.7.3 วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลวิชาศิลปะ

อุบล ตูจันดา (2532: 219) การประเมินผลความเจริญของงานทางศิลปะของนักเรียนมีเทคนิคและวิธีต่าง ๆ หลายประการเช่น

1. การประเมินผลตัวเอง (Self Evaluation) เช่น การสังเกตผลงานของตัวเอง จะช่วยให้นักเรียนรู้จักควบคุม มีวินัยในตนเอง และรู้จักพิจารณาไตร่ตรองในผลงาน

2. การประเมินผลงานครู (Teacher Evaluation) ครูอาจจะใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของนักเรียน เช่น การสังเกต การวัดผลงาน และการใช้แบบทดสอบ ฯลฯ

3. กระบวนการสังเกต (Observation Procedures) ครูจะรวบรวมพฤติกรรมของนักเรียน เช่น สังเกตพฤติกรรมขณะที่สอนเป็นการสังเกตการณ์ทำงานของนักเรียนในแง่มุมต่าง ๆ เช่นการเลือก และการใช้เครื่องมือ การเอาใจใส่ การตั้งใจทำงาน การร่วมมือกันทำงาน การควบคุมอารมณ์การสังเกตพฤติกรรมหลังการสอน เช่น การสังเกตการณ์แสดงออก และความเป็นไปของนักเรียนหลังจากการเรียนแล้ว

4. ระเบียบสนทนา (Anecdotal Records) ครูอาจใช้วิธีจดบันทึก เช่นบันทึกพฤติกรรมที่มองเห็น และตีความหมายพฤติกรรมนั้น ๆ

5. ตารางตรวจสอบ (Check Lists) ในฐานะที่เป็นครู ควรมีตารางในการสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการทำงานโดยกำหนดคะแนนในพฤติกรรมแต่ละข้อ และสามารถนำคะแนนจากพฤติกรรมนั้นมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินผลครั้งสุดท้ายได้

สรุปได้ว่า เครื่องมือในการประเมินผลวิชาศิลปะนั้น ควรมีองค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วยครู ผู้เป็นผู้สร้างสถานการณ์ ควบคุมนักเรียนและเครื่องมืออย่างอื่น เช่นแบบสังเกต แบบตารางการตรวจสอบต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการจดบันทึกแบบฉบับลงในสถานการณ์ทุกขณะที่ดำเนินการแล้ว นำมาประมวลเรียบเรียง เพื่อตัดสินผลที่เกิดขึ้นจากการอ้างอิงขององค์ประกอบดังกล่าว และเพิ่มความเชื่อมั่น ในการประเมินนั้น ๆ ด้วย

4. เอกสารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์

กรมวิชาการ (2538: 10-12) ได้ให้ความหมายของทัศนศิลป์ (Visual Art) หมายถึง ศิลปะที่มองเห็น เป็นศิลปะที่สามารถสัมผัสรับรู้ และชื่นชมความงามได้ด้วยตา และส่งผลกระทบต่อผู้ชมองและจิตใจ ทัศนศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของ วิจิตรศิลป์ (Fine Art) ซึ่งเป็นศิลปะที่สนองความต้องการด้านอารมณ์ จิตใจ ทัศนศิลป์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. จิตรกรรม หมายถึง การวาดภาพระบายสี หรือการแสดงออกบนพื้นระนาบราบเรียบ เช่น กระจก ไม้อัด ผนังปูน ฯลฯ มีสถานะ 2 มิติ มีความกว้าง ยาว
2. ประติมากรรม หมายถึง การปั้นและแกะสลัก มีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ คือ มีความกว้างยาวและหนา หรือสูง คำว่า ประติมากรรม เขียนอีกแบบหนึ่งคือ ประติมากรรม หมายถึง การปั้นแกะสลักเกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป
3. สถาปัตยกรรม หมายถึง การออกแบบก่อสร้าง อาคารบ้านเรือน สะพาน ทางด่วน ฯลฯ เป็นงานศิลปะ 3 มิติ ที่ต้องการรองรับน้ำหนักสำหรับการอยู่อาศัย หรือใช้งานจึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง สถาปัตยกรรมที่เป็นผลงานด้านวิจิตรศิลป์ มุ่งสนองความต้องการ ด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ วัด เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ปิระมิด ฯลฯ

สุชาติ เกาทอง (2538: 25) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์ เป็นศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติขึ้นไว้ในวงการศิลปะของประเทศไทยเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยแปลความหมายมาจากภาษาอังกฤษว่า Visual Art จุดมุ่งหมายสำคัญของการกำหนดความหมายก็คือ ต้องการจะแยกลักษณะการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับศิลปะเพราะแต่เดิมเรื่องของศิลปะจะเกี่ยวข้องกับวิจิตรศิลป์ (Fine Art) หรือศาสตร์ทางด้านความงามแทบทั้งสิ้น ทัศนศิลป์เป็นคำที่ใช้กันอยู่ในแวดวงศิลปะมีความหมายว่า ศิลปะที่สื่อความหมาย ว่า ศิลปะที่สื่อความหมาย และรับรู้ได้ด้วยการมองเห็น ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์

อาร์ สุธพิพันธุ์ (2543: 45) กล่าวว่า ทัศนศิลป์ (Visual Arts) เป็นคำที่เพิ่งนำมาใช้กันในวงการศิลปะปัจจุบันเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง ความเป็นมาของคำนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของกลุ่มศิลปิน เบาเฮาส์ของเยอรมนีตั้งสถาบันเบาเฮาส์ขึ้น ค.ศ. 1919 และตั้งได้ไม่นานก็ต้องแยกย้ายกันไปในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งย้ายไปอยู่ประเทศอเมริกามากที่สุดและได้ตั้งสถาบันทางศิลปะใหม่ขึ้นที่นครชิคาโกชื่อว่า Institute of design โดย โมโฮลลี นาจ (Moholy Nagy) และโมโฮลลี นาจ ผู้นี้เอง ได้พยายามทบทวนจุดยืนทางศิลปะใหม่ ตามแนวทางของศิลปะที่มีพื้นฐานจากความเข้าใจของการมองเห็น การสัมผัส การได้ยิน และการได้กลิ่น (Sight, Touch, sound and Smell) ซึ่งทำให้ศิลปะมีลักษณะเป็นเหตุเป็นผล และเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ทัศนศิลป์ หรือ (Visual Arts) ยังไม่เป็นที่นิยม เพราะยังมีคู่แข่ง คือศิลปะรูปทรง (Plastic Art) เข้ามาพัวพันด้วย ก่อความเข้าใจสับสน พวกที่ยึดมั่นความรู้สึกก็มักจะใช้ทัศนศิลป์ พวกที่ถือตามความสำคัญของวัตถุ ก็มักจะใช้ศิลปะรูปทรง ดังนั้น ในปัจจุบันจึงยังมีใช้กันทั้ง Visual Art และ Plastic Art อย่างไรก็ดี หลังจากได้มีการวิจัยค้นคว้ากันอย่างจริงจัง เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว คำว่า ทัศนศิลป์ ดูเหมือนว่าจะมีน้ำหนักดีกว่า การเรียกชื่อคำดังกล่าวนี้ สรุปได้ว่า

1. เมื่อเรียกผลงานระยะแรก เรียกกันว่า งานช่าง (Useful Art) เรียกตามประโยชน์
2. ผลงานระยะต่อมาเรียกว่า จิตรศิลป์ (Fine Art) เรียกตามความงามและตามแขนงวิชาชีพ (Professional classification)
3. ผลงานในระยะหลัง เรียกว่า ทัศนศิลป์ คือ ศิลปะรูปทรง (Visual และ Plastic Art) เรียกกันตามรับรู้และคุณสมบัติของวัสดุตามลำดับ นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งเป็นประยุคศิลป์ หรือศิลปะประยุคอีกด้วย ดังนั้น ความหมายของทัศนศิลป์ จึงหมายถึงความถึง ผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เห็นเป็นรูปทรงสองมิติ และสามมิติ มีเนื้อที่บริเวณว่างตามปริมาณของการรับรู้ มีลักษณะเป็นสองมิติ และสามมิติ และที่สำคัญคือมองเห็นได้

ทัศนศิลป์ แบ่งได้เป็นแขนงต่าง ๆ 3 แขนง คือ

ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม

อาร์ สุธพิพันธุ์ (2528: 39) กล่าวว่า ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม คือ ผลงานทางการขีดเขียนระบายสีชนิดต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ มีลักษณะสองมิติ คือ กว้าง และยาว สำหรับมิติที่ 3 คือความตื้นลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึกของผู้ดู ผู้พบเห็น

สุชาติ เกาทอง (2536: 10) กล่าวว่า จิตรกรรม หมายถึง การเขียนภาพระบายสีจึงมีความสำคัญในงานจิตรกรรมมาก สีสามารถสร้างลักษณะพิเศษของภาพ สีให้ความรู้สึกให้ความหมายหรือใช้เป็นสัญลักษณ์สีน้ำให้ความรู้สึกโปร่งใส ความสดใส สีน้ำมันที่บดแสงและการเขียนภาพลักษณะ อื่นๆ ก็สามารถถ่ายทอดแสดงคุณสมบัติ และเอกลักษณ์ของสีแต่ละชนิดได้

จิตรกรรมโดยทั่วไปจะถ่ายทอดลงบนระนาบรองรับที่เป็น 2 มิติ คือ ความกว้าง และความยาว เพื่อให้เกิดภาพ สามมิติ ซึ่งเป็นมิติลวง (Pictorial Space) การสร้างมิติของจิตรกรรมเกิดขึ้นจากการจัดองค์ประกอบของทัศนธาตุ ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง ผิวและน้ำหนัก มิติที่ 3 เป็นความรู้สึกที่รับรู้จาก การมองเห็นภาพใกล้ และไกลบนระนาบรองรับไม่ใช่ความลึกหรือระยะที่แท้จริง

ดังนั้น ถ้าจะสรุปความหมายของจิตรกรรมในเงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้น จึงหมายถึงภาพที่เขียนด้วยสีทั้งสีเดียว และหลายสี ศิลปินบางท่านอาจจะระบายสีเลยแล้วแต่ความถนัด และความรู้สึกของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับงานนั้น ๆ รวมเรียกว่า จิตรกรรม

ทัศนศิลป์แขนงประติมากรรม

ความหมายของประติมากรรม คำว่า ประติมากรรม มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 41) กล่าวว่า ประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ รูปที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือมีความกว้าง ความยาว และความหนา หรือความสูง ประติมากรรมทำด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ (Plasticity) ซึ่งบางทีก็เรียกว่าพลาสติกอาร์ต (Plastic Art) ประติมากรรมมีวิธีทำได้หลายวิธี เช่น แกะสลัก วิธีปั้น วิธีหล่อ วิธีถอดแม่พิมพ์ และวิธีเชื่อม เป็นต้น

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 59) กล่าวว่า ประติมากรรม คือสื่อทางสุนทรียภาพ 3 มิติ มีทั้งรูปแบบที่เป็นนามธรรม และรูปแบบที่เหมือนธรรมชาติ หรือสิ่งที่เราเคยคุ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดในการสร้างสรรค์ของประติมากรแต่ละคน ด้วยความเป็น 3 มิติ ผลงานประติมากรรมมีรูปลักษณะต่าง ๆ กัน อาจจะมีลักษณะเป็นภาพลอยตัวเป็นภาพนูน หรือเป็นเส้นก็ได้ ประติมากรรมลอยตัวจัดเป็นประติมากรรมที่มีความเป็น 3 มิติสมบูรณ์แบบที่สุด เป็นต้น

คำว่า ประติมากรรม ในภาษาไทยเราเขียนได้ 2 แบบ คือ ประติมากรรมและปฏิมากรรม ที่ให้ความหมายแตกต่างกัน ประติมากรรมหมายถึง รูปปั้นทั่วไป เช่น รูปคน รูปสัตว์ ฯลฯ ส่วนปฏิมากรรม หมายถึง รูปปั้นที่เกี่ยวกับศาสนาโดยเฉพาะ เช่น รูปปั้นพระพุทธรูป สำหรับผู้ทำหรือศิลปินก็เรียกว่า ปฏิมากรตามลำดับ

ทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม

ความหมายของสถาปัตยกรรม คำว่า สถาปัตยกรรม (Architecture) พจนานุกรมศัพท์ศิลปะของราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า ศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง ซึ่งอธิบายอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการจัดวาง 3 มิติ (Three – Dimensional Space) เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ (ศิริลักษณ์ ไทยดี. 256: 19)

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 65) กล่าวว่า เรามักจะเข้าใจ และให้ความหมายของสถาปัตยกรรม เพื่ออธิบายลักษณะรวม ๆ อยู่เสมอว่า เป็นศิลปะแห่งการสร้างสรรค์เงาที่ใช้ในที่นี้เป็นความหมายกว้าง ๆ เท่านั้น เพราะต่างก็คิดว่า มีสถาปัตยกรรมต่าง ๆ มากมายหลายชนิดที่ไม่สามารถใช้เป็นที่ยังร่มเงาได้ หรือแม้แต่จะกันแดดกันฝนก็ยังไม่ได้ ความหมายของสถาปัตยกรรมจึงมีมากกว่าความเป็นอาคาร ดังนั้นเราจึงสามารถพิจารณาให้ความหมายของสถาปัตยกรรมได้อย่างกว้าง ๆ ว่า หมายถึง ศิลปะแห่งการสร้างสรรค์เงาสำหรับกายและใจให้แก่มนุษย์ หรืออีกความหมายหนึ่ง สถาปัตยกรรมก็คือ การออกแบบพื้นที่ 3 มิติ เพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นสำคัญ

5. เอกสารทางทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง

การรับรู้ (perception) วิรุณ ตั้งเจริญ (2547: 124 – 141) การรับรู้เกี่ยวข้องกับผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชม ย่อมส่งผลไปสู่การพัฒนางานศิลปะและการชื่นชม เมื่อเรารับรู้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เราสร้างภาพขึ้นในความคิดหรือในสมอง แล้วตีความแล้วนำเสนอเป็นผลงานศิลปะ กลไกสมองสามารถสร้างภาพหรือปรับภาพให้หลายลักษณะ

1. จินตภาพ (image)
2. สัญลักษณ์ (symbol or metaphor)
3. กระสวนเกสตอลท์ (gestalt's pattern)
4. แบบอารมณ์ (emotional mode)
5. เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (scientific reason)
6. แรงกระตุ้นจิตใต้สำนึก (subconsciousness)
7. รูปแบบความคิด (conceptual form)

ซึ่งภาพในสมองเหล่านี้ ศิลปินสามารถตีความและนำเสนอเป็นผลงานศิลปะได้หลากหลายลักษณะ

ทฤษฎีทางจิตวิทยาของกลุ่มเกสตอลท์ (Gestaltism Psychology)

เกสตอลท์ (Gestaltism หรือ Gestalt Psychology) (กันยา สุวรรณแสง. 2532: 41- 42) การรับรู้ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มจิตวิทยาเกสตอลท์อย่างมาก ซึ่งนักจิตวิทยาพวกนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก St. Thomas ที่เชื่อว่าวิญญาณเป็นรูปของส่วนรวมเป็นหนึ่งแบ่งแยกต่อไปไม่ได้ กลุ่มนี้เกิดขึ้นในประเทศเยอรมัน เมื่อราว ๆ ค.ศ. 1912 เป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับกลุ่มพฤติกรรมนิยม ซึ่งกำลังแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา ส่วนกลุ่มเกสตอลท์เกิดในเยอรมัน โดยเริ่มจากคณาจารย์จิตวิทยา มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน Max Wertheimer (1880 – 1943) เป็นผู้นำกลุ่มได้ทำการทดลองตามแนวนั้น แล้วบันทึกผลรวบรวมไว้ในหนังสือ *Mentality of Apes* จนรู้จักแพร่หลายทั่วโลก หลังจากทฤษฎีนี้

ชบเขาเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และเริ่มมาแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาเมื่อหลังสงคราม ซึ่งต่อมา Kurt Lewin (1890 – 1947) นำทฤษฎี Gestalt มาปรับปรุงดัดแปลง ทฤษฎีนี้มีชื่อใหม่ในระยะหลังว่า Field Theory (ทฤษฎีสนาม) จิตวิทยาเกสโตลท์ที่ได้รับความนิยมจาก Kohler ได้รับเชิญเป็นนายกสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1959 คำว่า “Gestalt” เป็นคำในภาษาเยอรมัน หมายความว่า Totality หรือ A whole configuration หรือ see as a whole หรือกระสวน โครงร่าง รูปร่าง รูปแบบ (pattern) สนาม (Field) การรวมหน่วยย่อย (Configuration) หรือโครงรูปแห่งการรวมหน่วย (การรวมกันเป็นรูปร่าง) หรือโครงสร้างของการรวมหน่วย (โครงสร้างของส่วนรวม) (Form configuration หรือ Organization) ส่วนรวมทั้งหมด หรือโครงสร้างทั้งหมด (The Totality or configuration) จิตวิทยาของกลุ่มเกสโตลท์นิยมจึงหมายถึงจิตวิทยาที่ยึดถือเอาส่วนรวมทั้งหมดเป็นสำคัญ

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า การศึกษาจิตวิทยานั้นต้องศึกษาพฤติกรรมทางจิตเป็นส่วนรวม จะแยกศึกษาที่ละส่วนไม่ได้ เรามีความเชื่อมั่นในการรวมหน่วยต่าง ๆ อย่างแน่นแฟ้น กล่าวคือพิจารณาพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ทุก ๆ อย่างเป็นส่วนรวม เน้นในเรื่องส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย เฟงเล็งถึงส่วนทั้งหมดในลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unique) มีความคิดว่าครั้งแรกที่เรามองวัตถุเราจะมองทั้งหมดก่อนแล้วจึงแยกดูเป็นส่วนย่อยเป็นส่วน ๆ ไป เช่น ดูสีดูขนาด เช่น เรามองบ้านครั้งแรกเรามองบ้านทั้งหลังก่อนแล้วจึงดูส่วนประกอบ เช่น หลังคา หน้าต่าง เสา การที่เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ นั้น เราจะรับรู้ลักษณะทั้งหมดเป็นส่วนรวมรายละเอียดจะถูกมองข้ามไปไม่ได้รับการเอาใจใส่ นอกจากจะพิจารณาในแง่ที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมเท่านั้น เช่น เรามองดูภาพโดยรวม ๆ เราทราบว่าเป็นภาพอะไรทั้ง ๆ ที่ไม่ได้พิจารณาส่วนย่อยอย่างละเอียด การรับรู้ของคนเรา จะรับรู้เป็นส่วนรวมก่อนการพิจารณารายละเอียดส่วนย่อย กลุ่มเกสโตลท์มีแนวคิดที่ว่า “ส่วนรวมมีความสำคัญมากกว่าสิ่งย่อยที่มารวมกัน”

แนวคิดที่สำคัญของจิตวิทยาเกสโตลท์มี 2 ประการ คือ

1. การรับรู้ (Perception) การที่คนเราจะรับรู้สถานการณ์โดยเข้าใจได้ทั้งหมดนั้นจะต้องรับรู้ส่วนรวมทั้งหมด (Whole) แล้วจึงพิจารณาส່วนย่อย (the part) เป็นส่วน ๆ ภายหลัง จึงจะสามารถทราบถึงความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ทำให้เข้าใจสถานการณ์ที่มาเราได้ถูกต้อง แน่นแฟ้น

2. การหยั่งเห็น (Insight) กลุ่มเกสโตลท์ เชื่อว่าการแก้ปัญหาเป็นวิธีการเรียนรู้ของคนและสัตว์ชั้นสูง ความคิดที่เกิดขึ้นเมื่อมีการแก้ปัญหาทำให้หลุดวงไปได้เรียกการหยั่งเห็น (Insight) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem solving method) จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการหยั่งเห็น ถ้าเกิดการหยั่งเห็นขึ้นเมื่อใดก็คือการแก้ปัญหาได้เมื่อนั้น และเมื่อแก้ปัญหาได้ก็หมายถึงเกิดการรับรู้ขึ้นแล้วนั่นเอง

หลักการของเกสโตลท์ (วีรณ ตั้งเจริญ. 2547: 138 – 139)

ความรู้เกี่ยวกับเกสโตลท์ในการมองเห็น ย่อมช่วยในการวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบที่ดี ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการผสมสัมพันธ์ การจัดความสับสนไม่เป็นระบบ สร้างงาน ออกแบบที่มีความชัดเจนและมีหลักการ ดังนี้

1. ความคล้ายคลึง (similarity) เมื่อเรามองสิ่งต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน โดย ธรรมชาติแล้วเราจะจัดกลุ่มมันเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นสภาพคล้ายคลึงของรูปร่าง ขนาด สี ตำแหน่ง ของบริเวณว่าง มุม และน้ำหนักสี สิ่งต่าง ๆ ย่อมมีความคล้ายคลึงกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และย่อมมีความแตกต่างกันในลักษณะหนึ่งเช่นกัน

2. ความใกล้เคียง (proximity) การจัดกลุ่มสิ่งทีคล้ายกันเข้าไว้ด้วยกัน เรียกว่า ความใกล้ กัน สิ่งทีใกล้กัน 2 สิ่งขึ้นไป เราจะมองเห็นเป็นกลุ่ม ความใกล้เคียงของเส้นหรือขอบทำให้ง่ายต่อ การมองเห็นและจัดกลุ่ม

3. ความต่อเนื่อง (continuation) ความต่อเนื่องจะปรากฏเมื่อสายตาดิตตามเส้นตรงหรือ แนวโค้งไปอย่างนุ่มนวล บนวัตถุที่ต่อเนื่องกันสายตาจะติดตามรูปร่างที่ไม่มีอะไรกีดขวางและรูปร่างที มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน ความต่อเนื่องจะช่วยเน้นการเคลื่อนไหวและพลังบนพื้นภาพได้เป็น อย่างดี

4. ความใกล้ชิด (closure) รูปร่างและรูปทรงที่มีความคุ้นเคย ย่อมให้ความรู้สึกสมบูรณ์ มากกว่ารูปร่างรูปทรงที่ไม่คุ้นเคย เมื่อสายตาของเราสัมผัสกับเส้นตรง เส้นโค้งหรือรูปร่างทีคุ้นเคย ความรู้สึกใกล้ชิดย่อมเกิดขึ้น ถ้าความใกล้ชิดเกิดขึ้นอย่างง่ายดายหรือง่ายเกินไป ความรู้สึกน่าเบื่อ อาจเกิดขึ้นด้วย

สรุปได้ว่ากลุ่มเกสโตลท์ได้นำทฤษฎีการให้ความสำคัญของส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อยมา รวมกันซึ่งเป็นหลักความจริงจากธรรมชาติ เพราะทุกอย่างในโลกนี้ย่อมสัมพันธ์และอาศัยซึ่งกันและ กันซึ่งหลักการนี้เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนได้ ซึ่งอารี สุทธิพันธุ์ได้นำมา ประยุกต์ใช้สามารถให้นักเรียนได้แสดงออกทางการระบายสีได้อย่างเหมาะสมและทันสมัยโดยไม่ได้ เน้นที่ความเหมือนแต่เน้นที่การแสดงออกที่โครงสร้างส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อยหรือรายละเอียด

6. เอกสารเกี่ยวกับจิตรกรรมสีน้ำ

โกศล พิณกุล (2545: 6) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของสีน้ำว่า สีน้ำ (Watercolor) หมายถึง การใช้เนื้อสีต่าง ๆ ที่บรรจุในหลอด ในตลับหรือลักษณะบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ เมื่อจะใช้ต้องมาละลายด้วยน้ำหรือผสมน้ำนั้นผลที่ได้จากการผสมน้ำนั้นย่อมส่งผลให้ผลงานที่เกิดมีลักษณะเป็นไปตามน้ำกับสี กล่าวคือ ถ้าผสมน้ำมากจะเหลว เนื้อสีมีน้อย เมื่อระบายจะปรากฏสีจาง ๆ ส่วนมากจะใช้ระบายบริเวณพื้นหรือแสดงระยะไกล ๆ ของภาพ ส่วนที่ใช้เป็นสว่างหรือสีอ่อน การสังเกตว่าสีกับน้ำเหลวเพียงใด ให้จุ่มพู่กันลงในสีที่ละลายน้ำแล้ว ยกพู่กันขึ้นให้ปลายพู่กันห้อยดิ่งจะหยดจากขนพู่กันทันทีแสดงว่าสีเหลวในทางกลับกันจุ่มขนพู่กันลงในสีแล้วยกขึ้นนับ 1 – 2 – 3 ติดกัน สียังไม่ไหลหยดลงมาแสดงว่าสีข้นหรือนับ 1 – 2 – 3 แล้วสีไหลทันทีแสดงว่าสีปานกลางถือเป็นการทดสอบแบบง่าย ๆ ถ้าผสมน้ำไม่มากสีก็จะเข้ม เหมาะสำหรับระบายแสดงความเข้มข้นของสิ่งต่าง ๆ หรือระบายทับสีอ่อนเพื่อแสดงน้ำหนักของสีหรือลำดับสี (Gradation) การผสมสีด้วยน้ำเพื่อให้สีขึ้น นั้นมีทั้งชั้นมากถึงปานกลาง การนำไประบายก็เป็นลักษณะเดียวกัน คือ การเน้นสีบนภาพ ซึ่งมีทั้งการเน้นแบบให้สีอยู่ทีเดียวหรือให้ซึมเข้าหาสีอื่น ๆ ที่เรียกว่า สีแห้งบนสีเปียก อย่างนี้เป็นต้น

เมื่อเข้าใจว่าสีน้ำ คือสีที่ละลายด้วยน้ำแล้ว การนำมาสร้างงานนั้นย่อมขึ้นอยู่กับควบคุมสี น้ำและสี ภาพที่เกิดจะเป็นมิติลึกตื้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้สีในส่วนนี้เอง การรู้จักควบคุมสีกับน้ำได้ย่อมควบคุมการระบายสีให้เป็นรูปที่ต้องการได้ มีคำกล่าวที่ว่า การรู้จักควบคุมสีน้ำได้จะรู้จักควบคุมตัวเองได้

อารี สุทธิพันธ์ (2535: 3 – 9) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องสีน้ำว่ามนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ติดตัวมาทุกคน เสมือนเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น แขน ขา ดังนั้น มนุษย์จึงรู้จักนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ถ่ายทอดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวตามคุณค่าและปริมาณที่ตนมีความประทับใจและการรับรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์เกือบทุกยุคทุกสมัยตลอดมา

จากการลองผิดลองถูก การสังเกต การผจญภัย และการแสวงหา อยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ สังคมประกอบเป็นประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้มนุษย์เลือกอย่างเสรีได้ว่าสื่อวัสดุประเภทไหนจะก่อให้เกิดรูปแบบที่มองเห็นได้น่าดู สอดคล้องกับเหตุการณ์และเรื่องราวได้ดีกว่ากันและยังสามารถสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษย์ได้ตรงกันด้วย ดังนั้นการรับรู้และการตอบสนองในเชิงลักษณะรูปแบบที่มองเห็นของมนุษย์ จึงเป็นผลลัพธ์ที่ประกอบด้วยการผสมของมือตา ความคิดสร้างสรรค์ สื่อวัสดุ และความรู้สึกที่สัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนเป็นอย่างดี ลักษณะรูปแบบที่มนุษย์รู้จักถ่ายทอดในสมัยแรก ๆ ส่วนมากเป็นรูปแบบของการพิมพ์ และการวาดเขียนโดยใช้เส้นเป็นแกนนำ มุ่งสนองความเชื่อตามสังคมที่ยอมรับกัน ต่อมารูปแบบเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับความก้าวหน้าของวัสดุและหน้าที่ใช้สอยตามที่มนุษย์เห็นว่าจำเป็น ดังนั้น สีน้ำจึงเป็นผลผลิตใหม่สำหรับสังคมที่ส่งเสริมให้การพิมพ์ และการวาดเขียนมีค่ายิ่งขึ้น

สีน้ำเป็นวัสดุที่ใช้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความรู้สึกของมนุษย์ด้วยลักษณะในตัวของมันเองและช่วยประกอบให้การวาดเขียนและการพิมพ์มีความสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การวาดเขียนก็ดี การพิมพ์ก็ดี ย่อมมีขีดจำกัดในลักษณะเฉพาะของมันเอง เช่นช่วยให้รูปแบบการถ่ายทอดนั้นรู้ว่าอะไรเป็นอะไร มุ่งสนองความเชื่อด้านไหน แต่เมื่อมนุษย์สร้างสรรค์คิดค้นสีน้ำมาใช้เป็นสื่อได้ใหม่ สีน้ำจึงมีบทบาทเป็นตัวเสริมสร้างบรรยากาศ ให้รูปแบบที่ถ่ายทอดนั้น ๆ มีเสน่ห์มากขึ้น จนถึงกับทำให้เกิดความเชื่อว่า การถ่ายทอดธรรมชาติให้เป็นรูปแบบโดยปราศจากบรรยากาศนั้นไม่ต่างอะไรกับกระดาษเปื้อนสีหาได้แสดงความรู้สึกอย่างใดไม่

ลักษณะและสมบัติของสีน้ำ

สีน้ำมีส่วนประกอบสำคัญ คือ เนื้อที่บดแล้วอย่างละเอียด (Pigment) ผสมกับกาวอารบิค ซึ่งสกัดจากต้นอะคาเซีย (Acacia Tree) กาวชนิดนี้มีคุณสมบัติพิเศษ คือ ละลายนํ้าง่ายและเกาะ ติดกระดาษแน่น ทั้งยังมีลักษณะโปร่งใสอีกด้วย ดังนั้น จึงนิยมผสมเนื้อกับกาวอารบิคนี้

สำหรับในกรณีที่ต้องการใช้กาวอื่นแทน ก็สามารถใช้นํ้าผึ้งหรือกลีเซอริน ซึ่งละลายนํ้าได้ดี ดังนั้นสีน้ำจึงประกอบด้วย เนื้อสี กาว และกลีเซอริน ตามปริมาณที่ได้ทดลองค้นคว้ากัน

ส่วนการบรรจุหลอดเพื่อการเก็บรักษาในช่วงแรก ๆ นั้น คงเก็บในภาชนะฝาปิดธรรมดา ต่อเมื่อมีผู้นิยมใช้สีระบายมากขึ้น จึงพัฒนารูปแบบบรรจุหลอดและตลับ ผู้เริ่มพัฒนาคือ ศิลปิน สีน้ำชาวอังกฤษ ชื่อ วินเซอร์ นิวตัน , รัฟ และนิวแมน โดยใช้ตะกั่วทำเป็นหลอดหรือตลับ ปัจจุบันมีการใช้อลูมิเนียม ซึ่งป้องกันสีได้ดีกว่า

สีน้ำเป็นสื่อวัสดุที่มีคุณสมบัติเด่น ๆ 4 ประการ คือ

1. ลักษณะโปร่งใส (Transparent Quality) เนื่องจากสีน้ำมีส่วนผสมของกาวและสี ที่บดอย่างละเอียด ดังนั้นเมื่อระบายบนกระดาษสีขาวจึงมีเนื้อสีไม่หนาที่บจนเกินไป ทำให้เกิดลักษณะโปร่งใส และการระบายสีน้ำจะต้องระบายไปทีละชั้นไม่ระบายซ้ำกัน เพราะจะทำให้สีขี้ หรือหม่นได้ และควรระบายจากสีอ่อนไปหาสีแก่ ในบางกรณีอาจจะระบายสีแก่ไปหาสีอ่อนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องคอยระวังอย่าให้นํ้าที่ใช้ผสมสีชุ่ม หรือคล้ำเพราะจะทำให้สีหม่นหรือทึบได้

2. ลักษณะเปียกชุ่ม (Soft Quality) เนื่องจากในการระบายสีน้ำจะต้องผสมนํ้า และระบายให้ซึมเข้าหากัน เมื่อต้องการให้สีกลมกลืนกัน ดังนั้น เมื่อระบายไปแล้วลักษณะของสีที่แห้งบนกระดาษ จะคงความชุ่มของสีปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ และในบางกรณีที่ใช้สีน้ำ ระบายมากเกินไปแล้วปล่อยให้สีแห้งไปเองก็จะเกิดคราบของสี (Sfumato) ปรากฏให้เห็น ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ยิ่งศิลปินสีน้ำท่านใดสามารถสร้างสรรค์ให้คราบน้ำนั้นดูและมีความหมายขึ้น ถือว่าเป็นลักษณะพิเศษของสีน้ำที่มีค่าควรชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง

3. สีน้ำมีคุณสมบัติแห้งเร็ว เมื่อเทียบกับสีน้ำมัน ดังนั้น จึงทำให้เกิดความเชื่อต่อผู้ที่สนใจใจทั้งหลายว่าเป็นสิ่งที่ระบายยาก และเหมาะสำหรับผู้ที่สามารถตัดสีในใจรวดเร็วในการถ่ายทอดเท่านั้น อย่างไรก็ตามการเชื่อดังกล่าวอาจแก้ไขได้ด้วยการลงมือทำจริงเพราะเหตุว่า การระบายสีน้ำมีวิธีการหลายวิธีและเราสามารถควบคุมสมบัติแห้งเร็วนี้ได้ด้วยการผสมกลีเซอรินลงในน้ำ ผสมสีก็ช่วยให้แห้งช้าได้

4. สีน้ำมีคุณสมบัติรุกรานและยอรับ (Advance Recede) ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับเนื้อสีและสารเคมีที่ผสม ซึ่งผู้ที่สนใจจะต้องสอบถามด้วยตนเองว่ามีสีใดมีคุณสมบัติรุกรานสีอื่นหรือสีโดยอมให้สีอื่นรุกรานและสีใดที่ติดกระดาษแน่นล้างไม่ออก (Stained Color)

ลักษณะและสมบัติของสีน้ำได้โดยสรุปทั้ง 4 ประการนี้ ช่วยให้ผู้ที่สนใจสีน้ำทั้งหลายรู้ว่าสีน้ำมีขีดจำกัดในการนำไปใช้เพื่อสื่อได้มากน้อยเพียงใด และถึงอย่างไรก็ดี แม้ว่าสีน้ำจะมีขีดจำกัดในลักษณะและคุณสมบัติในตนเอง สีน้ำก็ยังเป็นสื่อที่มีประโยชน์และคุณค่าที่เด่น ๆ 3 ประการ คือ

1. สีน้ำสามารถใช้เป็นสื่อถ่ายทอดรูปแบบของสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่ตามองเห็นและเรารู้สึก เพื่อแสดงคุณค่าของความรู้สึกที่เรียบง่าย (Simplicity) คุณค่าของบรรยากาศและเวลา
2. สีน้ำสามารถใช้เป็นสื่อบันทึกความรู้สึกประทับใจและประสบการณ์ของเราโดยตรง ต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เราสัมผัส (Impression)
3. สีน้ำโดยตัวของมันเอง มีคุณค่าความงามเท่ากับความงามของโลกภายนอกเท่าที่ เราสามารถรับรู้ได้ (Time and Space)

สรุปได้ว่า จิตรกรรมสีน้ำ เป็นพฤติกรรมตอบสนองจากการรับรู้ของมนุษย์ด้วย มือและสมอง ผสมกับความคิดสร้างสรรค์ที่ติดตัวมา ก่อให้เกิดเป็นรูปแบบศิลปะประเภทหนึ่ง ซึ่งสีน้ำ ที่มนุษย์นำมาใช้สร้างสรรค์นี้ได้รับการพัฒนาจากการวาดเขียน โดยสามารถเพิ่มคุณค่าเชิงคุณภาพ ด้านบรรยากาศได้ดีกว่าการวาดเขียน

วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำ

อารี สุทธิพันธ์ (2543: เอกสารประกอบการสอน) กล่าวถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการระบายสีน้ำว่า

สื่อ วัสดุ หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ระบายสี ซึ่งได้แก่ สี น้ำ กระดาษ สามารถเปลี่ยนแปลงหมดไป ตรงข้ามกับอุปกรณ์ที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีความคงทนถาวรตามคุณสมบัติของอุปกรณ์นั้น ๆ

1. สี มีคุณสมบัติทั่วไปคือ 1) สามารถผสมกับสีอื่นเกิดเป็นใหม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีแท้ (Hue) 2) สามารถเปล่งกำลังส่องสว่างให้รู้สึกเด่นใกล้ไกลได้ ทั้งโดยตัวของสีเองหรือเสริมด้วยสีอื่น ๆ หรือผสมด้วยสีดำหรือสีขาวให้เกิดกำลังส่องสว่าง (Intensity) และจางระบายสีมักเป็นสีขาว เพื่อช่วยให้เห็นการผสมน้ำได้ดีตามที่ต้องการชัดเจนขึ้น

2. งานสำหรับผสมสี (Palatte) เป็นวัสดุที่ทำด้วยเซรามิกหรือพลาสติก มีรูปร่างต่าง ๆ กัน งานที่ทำด้วยเซรามิกจะมีความคงทนถาวรกว่าและสีน้ำไม่สามารถซึมเข้าเนื้องานได้ งานระบายสีมักเป็นสีขาว เพื่อช่วยให้เห็นการผสมน้ำได้สีตามที่ต้องการชัดเจน

3. กระดาษรองเขียน จำเป็นมาก เนื่องจากเวลากระดาษถูกน้ำจะยืดและไม่มีความแข็งแรง จึงต้องมีกระดาษรองเขียน ขนาด 18" x 24" เพื่อรองกระดาษเวลาระบายสีและหากเป็นกระดาษวาดเขียนที่ไม่หนา จำเป็นต้องขึงกระดาษบนกระดาษรองเขียนด้วยกระดาษรองเขียนควรมีหลาย ๆ แผ่น เพราะจะช่วยป้องกันเวลาไประบายสีนอกชายคา จะได้ไม่ทำลายรูปสีที่ระบายแล้วนั้น โดยใช้สองแผ่นเปิดหน้าเข้าหากัน

4. พู่กันระบายสีน้ำ มีลักษณะต่าง ๆ กัน คือพู่กันกลม พู่กันแบน พู่กันฟิลเนอริต พู่กันเล็กยาว ขนพู่กันที่อุ้มน้ำได้ดีความเป็นขนสัตว์ พู่กันกลมสำหรับระบายทั่ว ๆ ไปและพู่กันเล็กยาวสำหรับบนเน้นและตัดเส้น

5. กระดาษวาดเขียน โดยทั่วไปจะมีความหนาเรียกเป็นปอนด์ เช่น 100 ปอนด์ 180 ปอนด์ 200 ปอนด์ 400 ปอนด์ ซึ่งจะแสดงความหนาบางตามลำดับ 400 ปอนด์ ย่อมหนากว่า 100 ปอนด์ กระดาษวาดเขียนโดยปกติจะมีลักษณะหยาบด้านหนึ่งและเรียบอีกด้านหนึ่ง ด้านหยาบใช้สำหรับระบายสี

6. ที่ใส่น้ำระบายสี ควรมีอย่างน้อย 2 ช่อง คือ ช่องหนึ่งสำหรับใส่น้ำล้างพู่กัน อีกช่องหนึ่งสำหรับใส่น้ำผสมสีน้ำ สำหรับผสมสีควรเป็นน้ำสะอาด เพื่อจะได้ไม่ทำให้เปลี่ยนเวลาผสมสี และหากต้องการควบคุมให้แห้งช้าหรือเร็วก็สามารถทำได้โดยการเติมแอลกอฮอล์ในน้ำ สำหรับผสมนี้เมื่อต้องการให้แห้งเร็ว หากต้องการให้แห้งช้าก็เติมกลีเซอริน เป็นต้น

7. ผ้าเช็ดสี กระดาษเช็ดสี และสื่อวัสดุอื่น ๆ เกลีส น้ำตาล กาว เทป ฯลฯ หากนำไปเขียนนอกสถานที่อาจต้องมีขาหยั่งด้วย

สรุปได้ว่า สีน้ำเป็นสื่อวัสดุที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นกระดาษสีน้ำ พู่กัน ซึ่งจะขาดเสียมิได้

เทคนิคการระบายสีน้ำ

อารี สุทธิพันธ์ (2535: 39) ได้กล่าวถึง เทคนิคในการระบายสีน้ำว่า ศิลปินสีน้ำมี ชื่อของอเมริกา คือ จอห์น มาริน ให้ข้อคิดไว้ว่า การระบายสีน้ำคล้ายกับการตีกอล์ฟ คือจะต้องฝึกหัดตามลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การจับพู่กัน การรู้จักคุ้นเคยกับสี กระดาษ การจัดตำแหน่งของกระดาษรองเขียน และงานระบายสี ตลอดจนถึงต้องมีวินัยและตั้งใจจดจ่ออย่างจริงจังเมื่อตั้งใจฝึกฝนจริงจังแล้ว สิ่งแรกที่ควรต้องฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญก็คือ ความผสมผสานของเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ทดลองปฏิบัติมา ซึ่งเทคนิคและวิธีการระบายสีน้ำ แบ่งออกเป็น 4 อย่าง คือ

- 1) การระบายแบบเปียกบนเปียก (Wet into Wet)
- 2) การระบายแบบเปียกบนแห้ง (Wet into Dry)
- 3) การระบายแบบแห้งบนแห้ง (Dry on Dry)
- 4) การระบายบนระนาบรองรับที่เตรียมไว้ (Texture Surface)

1. การระบายแบบเปียกบนเปียก หมายถึง การระบายน้ำลงบนกระดาษ ก่อนแล้วจึงระบายสีตามที่ต้องการลงไป การระบายแบบเปียกบนเปียกนี้จะช่วยให้ท่านระบายสีติดบนกระดาษทุกส่วน เพราะกระดาษบางชนิดระบายสีติดยาก เนื่องจากมีความมันหรือความหยابขรุขระ การระบายเปียกมีประโยชน์มาเมื่อจะระบายท้องฟ้าหรือผิววัตถุที่มีมันจะให้ความรู้สึกกลมกลื่นของสีเด่นชัด เทคนิคของการระบายแบบเปียกบนเปียกที่สำคัญมี 2 ประการคือ

- 1.1 การไหลซึม (Mingling)
- 1.2 การไหลย่อย (Dripping)

2. การระบายแบบเปียกบนแห้ง หมายถึง การระบายสีบนกระดาษที่ไม่ต้องลงน้ำก่อน คำว่า เปียก คือ พู่กันกับสี ส่วนแห้งคือ แผ่นกระดาษ การระบายแบบเปียกบนแห้ง เป็นวิธีการระบายทั่วไป ซึ่งมีเทคนิคที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

- 2.1 การระบายเรียบสีเดียว (Flat Wash)
- 2.2 การระบายอ่อนแก่เรียบสีเดียว (Grade Wash)
- 2.3 การระบายเรียบหลายสี (Color Wash)

3. การระบายแบบแห้งบนแห้ง หมายถึง การระบายสีที่ใช้พู่กันจุ่มสีน้ำ แล้วระบายอย่างรวดเร็วบนกระดาษ การระบายแบบนี้ผู้ระบายมักจะบันทึกความรู้สึกของตนเองลงไปขณะที่ระบายด้วย

การระบายแบบแห้งบนแห้งมีประโยชน์ในการที่จะเน้นส่วนใดส่วนหนึ่งหรือบริเวณที่เห็น ว่าควรทำให้เด่นได้ บางท่านให้ความเห็นว่า ผลอันเกิดจากการระบายสีแบบแห้งบนแห้งคล้ายกับการเขียนตัวเลข หรือการส่งโทรเลข กล่าวคือ มีข้อความสั้น ๆ ชัดเจน กะทัดรัด และรวดเร็ว

ศิลปินตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีนและญี่ปุ่น มีความชำนาญในการระบายแบบแห้งบนแห้งมาก เพราะมีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวหนังสือของเขา สำหรับศิลปินไทยเรามากจะถือเอกสารตัดเส้นรอบนอกและรายละเอียดชัดเจนเป็นแกนนำ แทนที่จะใช้วิธีการแบบแห้งบนแห้ง อย่างไรก็ตามการระบายแบบนี้เพิ่งได้รับการพัฒนาเมื่อสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของการวาดเขียนตามท่าทาง (Gesture Drawing) และการเน้นบริเวณที่ต้องการชี้เฉพาะเจาะจง (Emphasis) หลังจากได้ระบายเรียบเรียบร้อยแล้ว การระบายแบบแห้งบนแห้ง มีเทคนิคที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

- 3.1 การแตะ (Stamping)
- 3.2 การป้าย (Splashing)
- 3.3 การผสม (Mixed Technique)

4. การระบายบนระนาบรองรับที่เตรียมไว้ เทคนิคการระบายสีน้ำทั้ง 3 ประเภท ดังได้กล่าวไปแล้ว เป็นการระบายกระดาษวาดเขียน และกระดาษต่างชนิดกันไม่ได้ปรุงแต่งลักษณะผิวแต่ประการใด สำหรับการระบายบนระนาบรองรับที่เตรียมไว้ เป็นการปรุงแต่งลักษณะผิวของผู้สนใจสีน้ำที่ต้องการถ่ายทอดรูปแบบวัตถุให้คล้ายกับสิ่งที่มองเห็นหรือต้องการสร้างสรรค์รูปแบบให้ต่างไปจากเดิมอีกด้วย

การระบายบนระนาบรองรับที่เตรียมไว้ มีเทคนิคที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 4.1 การขูด ขีด ถู กระดาษวาดเขียน
- 4.2 การพิมพ์สีเดียว การประทับ การเช็ดออก
- 4.3 การผสมผสานด้วยวัสดุต่าง ๆ

สรุปได้ว่า เทคนิคและวิธีการลำดับทั้ง 4 อย่างนี้ คือ การระบายแบบต่าง ๆ และเทคนิคการขูดขีดบนกระดาษวาดเขียน สามารถนำไปใช้ในงานระบายสีน้ำได้ตามเนื้อหาหรือจุดประสงค์ที่จะเขียนให้ภาพมีความรู้สึกและบรรยากาศตามที่ต้องการได้

จิตรกรรมสีน้ำตะวันออก

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ (2546: 31) กล่าวถึงจิตรกรรมสีน้ำ จีนได้ชื่อว่าเป็นชาติแรกที่นำสีน้ำมาใช้สร้างสรรค์จิตรกรรม การที่จีนคุ้นเคยกับการใช้หมึกสีดำเขียนเป็นตัวอักษรและนำมาใช้สร้างเป็นรูปภาพเป็นการแสวงหาประสบการณ์ทางสีน้ำก่อนชาติอื่นใดอีกด้วย เพราะสีหมึกที่จีนใช้เขียนตัวอักษร คือ สีน้ำชนิดหนึ่งนั่นเอง ภาพเขียนของจีนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้ปรากฏภาพเขียนสีน้ำเป็นภาพทิวทัศน์สวยงาม ภาพเขียนสีน้ำของจีนลักษณะถ่ายทอดรูปแบบจากธรรมชาติ แต่ให้มีความงดงาม สดใส แสดงทักษะอันชำนาญของการใช้ปลายพู่กันชุ่มน้ำ ภาพเขียนของจีนดูชุ่มชื้นแผ้วถไรด้วยความสวยงามประณีต

จิตรกรรมสีน้ำของจีนในแนวประเพณีนิยม มักเป็นภาพที่สะท้อนธรรมชาติหรือสัญลักษณ์ซึ่งสัมพันธ์กับธรรมชาติ สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความดีงาม ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญรุ่งเรือง ปัญญาธรรม ฯลฯ ชนชาติจีนรู้จักการใช้สีน้ำก่อนชาติอื่นใดในโลก ทั้งนี้เพราะสะดวกในการนำไปใช้เขียนตัวหนังสือตามลีลาพู่กัน (Calligraphy) หลักฐานพบได้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังและพัฒนาสูงสุดในสมัยราชวงศ์ซ่งต่อติดกัน (Tang Dynasty A.D. 618 – 907; Sung Dynasty, A.D. 960 – 1127) จีนเชื่อว่าธรรมชาติเป็นมารดาของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก ศิลปินจีนจึงนิยมใช้สีน้ำเขียนธรรมชาติ ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ (อารี สุทธิพันธ์. 2526: 27)

ศิลปินจีนได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกสำคัญในการเขียนภาพสีน้ำ ทั้งการเขียนภาพสีน้ำบนกระดาษและผ้าไหม ถึงปัจจุบันนี้ศิลปินจีนก็ยังคงเขียนภาพสีน้ำแบบเดิมอยู่ หนังสือภาพเขียนสีน้ำของศิลปินจีน ชื่อ หลั่น ยิน ติง ได้เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2500 จัดพิมพ์โดยสำนักข่าวสารอเมริกาได้สร้างความประทับใจและเป็นแม่แบบให้ศิลปินไทยได้ศึกษาต่อมาภาพเขียนของ หลั่น ยิน ติง แสดงถึงคุณสมบัติอันสวยงามของสีน้ำที่โปร่งใส สีลาการตัดสีใจของเส้น รอยแปรงและเงา ในปัจจุบันศิลปินส่วนมากยังรักษาวิธีการเขียนสีน้ำตามแนวทางของจีน โดยมีรูปแบบเรื่องราว วิธีการใกล้เคียงกับจีนมาก เช่น ภาพเกี่ยวกับบุคคล สิ่งก่อสร้าง และธรรมชาติทั่วไประยะต่อมาญี่ปุ่นก็ประยุกต์สีน้ำไปใช้กับการพิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์ไว้ (ทวีเกียรติ ไชยงยศ. 2533: 252)

จิตรกรรมสีน้ำตะวันตก

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ (2546: 36 – 37) กล่าวถึง จิตรกรรมสีน้ำของประเทศตะวันตก อาจเริ่มต้นจากการเขียนภาพผนังถ้ำของมนุษย์สมัยหินเก่า ภาพผนังของชาวอียิปต์โบราณ ภาพเขียนของชาวโรมัน แต่การกล่าวถึงจิตรกรรมสีน้ำในอดีตเช่นนั้น อาจมิใช่สีน้ำในความหมายที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสีน้ำในปัจจุบัน หมายถึง สีน้ำโปร่งใส (Aquarelle) และเป็นการสร้างสรรค์สีน้ำเพื่อสีน้ำมากกว่าภาพประกอบทวีเกียรติ ไชยงยศ (ทวีเกียรติ ไชยงยศ. 2524: 80) ได้กล่าวสรุปว่า สำหรับประเทศทางยุโรป ปรากฏว่ามีการใช้สีน้ำเขียนภาพกันมาตั้งแต่สมัย คลาสสิกของกรีก สมัยโรมัน สมัยกลาง สมัยเรอเนซองส์ ระหว่าง ค.ศ. 500 - 752 แล้วใช้กันเรื่อยมาแต่สีน้ำมีบทบาทเด่นชัดในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา โดยเริ่มใช้ร่วมกับการวาดภาพเพื่อแก้ปัญหา มิติใกล้ไกล แสงเงาให้ชัดเจนขึ้น

อารี สุทธิพันธ์ (อารี สุทธิพันธ์. 2526: 28) กล่าวว่า วงการศิลปะประเทศทางตะวันตก สีน้ำมีบทบาทมากตั้งแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาโดยใช้เสริมระหว่างการวาดเส้นสีดำกับการระบายสีน้ำจากสมัย ฟื้นฟูศิลปวิทยาโรค กล่าวคือ ศิลปินใช้ดินสอแรเงาผสมกับการเน้นด้วยสีน้ำหรือใช้สีน้ำเป็นส่วนประกอบบางส่วน

ครูผู้บุกเบิกจิตรกรรมสีน้ำ

แม้สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาจะเจริญรุ่งเรืองมากในประเทศอิตาลี มีศิลปินผู้ยิ่งใหญ่หลายต่อหลายคน เช่น ลีโอนาร์โด ดา วินชี มิเคิลันเจโล ราฟาเอล ทีเชียน แต่ในช่วงเวลานั้น การระบายสีน้ำในลักษณะโปร่งใส และการระบายสีน้ำเพื่อการชื่นชมคุณค่าของภาพเขียนสีน้ำก็ยังไม่เด่นชัด ศิลปินเหล่านั้นยังคงใช้สีทึบแสง ระบายสีน้ำเป็นภาพร่าง เพื่อเป็นการทดลองค้นคว้าก่อนที่ จะระบายภาพผนังปูนเปียก (fresco wall painting) หรือระบายสีน้ำมัน แต่อัลเบรชท์ ดูเรอร์ (Albrecht Durer) ศิลปินผู้ยิ่งใหญ่ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ชาวเยอรมัน ผู้มีความสามารถมากมาย หลายด้านและสร้างสรรค์ศิลปะจำนวนมากไว้ ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้บุกเบิกสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำ

การเขียนภาพสีน้ำในกลุ่มประเทศชาวตะวันตก ได้เริ่มต้นอย่างจริงจังประมาณ ค.ศ. 1400 โดยเริ่มในประเทศเยอรมนีก่อน ซึ่งปรากฏหลักฐานเด่นชัดในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ดังจะเห็นได้จากผลงานของ อัลเบรชท์ ดูเรอร์ (Albrecht Durer 1471 – 1528)

ศิลปินชั้นบรมครูแห่งเยอรมนี ดูเรอร์ เป็นศิลปินชาวเยอรมนีซึ่งสนใจการเขียนภาพสีด้วยน้ำมาก ผลงานของเขามีทั้งการใช้สีน้ำระบายให้ทักซ้อนกันและปล่อยให้สีน้ำไหลซึมเข้าหากันใน ขณะที่ยังเปียกอยู่ อาจเรียนได้ว่าเป็นเทคนิคเปียกบนเปียก ในปัจจุบันภาพส่วนใหญ่ที่ดูเรอร์เขียนขึ้นเป็นทิวทัศน์ นอกจากการเขียนภาพด้วยสีน้ำแล้ว ยังนำสีน้ำมาใช้กับงานพิมพ์ไม้ เพื่อเป็น ภาพประกอบในหนังสืออดีตด้วย (สมพร รอดบุญ. 2525: ไม่มีเลขหน้า)

ดูเรอร์ ได้พัฒนาการระบายสีจำตามเส้นทางสีน้ำของดูเรอร์ ซึ่งเป็นที่กล่าวถึงอย่างมากคือ ภาพหน้าคลุมดิน แสดงการสำรวจตรวจสอบธรรมชาติและสะท้อนความเป็นธรรมชาติ ในแง่ของการระบายสีน้ำ ดูเรอร์สามารถแสดงพลังคุณสมบัติเฉพาะตัวของสีน้ำได้อย่างเด่นชัด สภาพสีน้ำของ สร้างความรู้สึกต่อสภาพบรรยากาศได้อย่างดี พัฒนาการใช้สีดิบ อย่างอดิมาสู่การใช้สีที่ผสมกับ อากาศรอบวัตถุ และตลอดชีวิตการเป็นศิลปินของเขานั้น ได้พัฒนาการใช้สีน้ำให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ดูเรอร์ เป็นศิลปินผู้ยิ่งใหญ่ของเยอรมนี มีบทบาททั้งในฐานะจิตรกรและศิลปินภาพพิมพ์ดูเรอร์เป็นทั้งนักวิชาการและศิลปินเขาเขียนหนังสือศิลปิน 3 เล่ม สร้างสรรค์ภาพวาดกว่า 1,000 ภาพ ภาพพิมพ์แกะไม้เกือบ 250 ภาพ ภาพพิมพ์ทองแดงประมาณ 100 ภาพ และสร้างสรรค์แล้ว ดูเรอร์สามารถปรับเปลี่ยนตัวเองสร้างสรรค์ศิลปะหลากหลายลักษณะทั้งการวาดภาพ เขียนภาพ และพิมพ์ภาพได้อย่างมีคุณภาพยอดเยี่ยม หลังจากนั้นศิลปินเยอรมนีรุ่นหลังดูเรอร์ผู้มีชื่อเสียงคือ โฮลไบน์ (Hans Holbenin the Younger) และ ครานาค (Lucas Cranach the Elder) ก็ได้สร้างสรรค์ภาพสีน้ำคนเหมือนอย่างงดงาม (วรุณ ตั้งเจริญ. 2534: ไม่มีเลขหน้า)

จิตรกรรมสีน้ำในประเทศไทย

การพิจารณาถึงจิตรกรรมสีน้ำสมัยใหม่ย่อมสัมพันธ์กับศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมสมัยใหม่ สังคมประชาธิปไตย เสรีภาพ และปัจเจกภาพในสังคม เกี่ยวกับ เสรีภาพของศิลปิน และเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะในลักษณะต่าง ๆ กัน มิใช่ศิลปะที่สืบทอดกันตามประเพณีนิยม

ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย อาจมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยที่มีขวัญอินโขงเป็นตัวแทนยุคสมัยของการสร้างสรรค์จิตรกรรมอิทธิพลศิลปะสมัยใหม่ของยุโรป เมื่อถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เราหันไปรับศิลปะตะวันตก

แบบเก่าหรืออาจกล่าวได้ว่าแบบฟื้นฟูศิลปวิทยา ทั้งสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพยายามประยุกต์ศิลปะตะวันตกให้เข้ากับศิลปะไทยจนกระทั่งเมื่อถึงโรงเรียนเพาะช่างได้รับการสถาปนาในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย การศึกษาศิลปะและการสร้างสรรค์ศิลปะสมัยใหม่ในเมืองไทยจึงเริ่มแสดงตัวชัดเจนขึ้น

การศึกษาศิลปะและการสร้างสรรค์ในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 แม้จะเป็นทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม หรือการช่าง อย่างไรก็ตามการสร้างสรรคสีน้ำก็จะควบคู่ไปด้วยเสมอ แม้จะเป็นที่นิยมมากน้อยในแต่ละช่วงเวลาก็ตาม

ในระหว่างปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงที่สังคมและเศรษฐกิจมีปัญหาทั่วโลกกระยะสงครามเป็นช่วงความเดือนร้อนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ที่จะใช้สร้างสรรค์ศิลปะหายาก ศิลปินหันมาใช้สีน้ำเป็นสื่อในการแสดงออกมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2487 ได้มีกลุ่มศิลปินสาขาต่าง ๆ รวมตัวกันก่อตั้ง จักรวรรดิศิลปิน (The League of Artists) จักรวรรดิศิลปินเกิดขึ้นเพื่อการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งยุติธรรมในเรื่องของแรงงานสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวรรณกรรมหรือทัศนศิลป์ โดยมีสด กูรมะโรหิต นักคิด นักเขียน และนักต่อสู้เพื่อความยุติธรรมในสังคมได้เป็นผู้นำคนสำคัญของจักรวรรดิศิลปิน ทางด้านทัศนศิลป์ และได้มีการจัดแสดงผลงาน 2 ครั้ง ที่ศาลาเฉลิมกรุง ครั้งแรกระหว่าง 1 – 20 ธันวาคม 2487 และครั้งที่ 2 ระหว่าง 15 – 18 พฤศจิกายน และ 28 พฤศจิกายน – 10 ธันวาคม 2488

จากนิทรรศการศิลปะของจักรวรรดิศิลปินได้ปรากฏหลักฐานว่า ศิลปินหลายต่อหลายคนได้มีบทบาทเด่นชัดทางจิตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจิตรกรรมสีน้ำ เช่น เฉลิม นาศีร์รักษ์ มานะ บัวขาว วรรณสิทธิ์ ปุควณิช วิจิตร ศุกโยธิน เปรม ไสยวงศ์ ซึ่งเป็นศิลปินจากโรงเรียนเพาะช่างรวมทั้งศิลปินสมัครเล่น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และสด กูรมะโรหิต

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เฉลิม นาศีร์รักษ์ ที่สร้างสรรค์งานจิตรกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งจิตรกรรมสีน้ำ สีน้ำมัน และจิตรกรรมแบบไทยประยุกต์ จนเป็นที่กล่าวขานกันทั่วไป สำหรับจิตรกรรมสีน้ำของเฉลิม นาศีร์รักษ์ นิยมเขียนภาพทิวทัศน์สีสะอาดสดใส แสดงรอยพู่กันและการตัดลื่นใจที่ รุนแรง มั่นใจ แสดงภาพและเงาชัดเจน แม้ศิลปะ พีระศรี ก็ยกย่องชื่นชมเป็นอย่างมาก

ช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ศิลปินต่างชาติชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งชื่อ โยโกด้า ได้เข้ามาสอนจิตรกรรมสีน้ำอยู่ที่โรงเรียนเพาะช่าง ซึ่งอาจมีผลต่อการสร้างสรรค์จิตรกรรม สีน้ำของเฉลิม นาศีร์รักษ์ ด้วย ทั้งการสอนและรูปแบบจิตรกรรมสีน้ำของ โยโกด้า ได้ส่งอิทธิพลมาสู่ผู้ศึกษาศิลปะในสังคมไทยด้วย

หลังจากนั้นก็ศิลปินสีน้ำได้ที่โดดเด่นคนหนึ่งคือ สวัสดิ์ ตันติสุข เป็นศิษย์ของเฉลิม นาคีรักษ์ แสดงลักษณะเฉพาะตัว แม้จะแสดงลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติในระยะแรกช่วง พ.ศ. 2490 ต่อมาก็ได้เปลี่ยนแปลงโดยการแสดงกลวิธีให้เกิดคราบสีและการไหลซึมของสีน้ำมากขึ้น การสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำระยะหลังจะสะท้อนรูปทรงธรรมชาติที่เรียบง่าย และแสดงประกายแสงชัดเจน

นอกจากศิลปินสีน้ำที่ผ่านการศึกษาศิลปะจากสถาบันศิลปะโดยตรงแล้ว ยังมีศิลปินสมัครเล่นที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำที่มีคุณภาพ คือ ม.จ.การวิก จักรพันธุ์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และสต กูระโรหิต

สำหรับจิตรกรรมสีน้ำสมัยใหม่ในปัจจุบัน ได้พัฒนาระบบการสอนและการสร้างสรรค์ โดยการนำของอารี สุทธิพันธุ์ ที่พยายามผสมผสานระบบจากตะวันตก ตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะจิตรกรรมสีน้ำของจีน และพัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำของไทยเข้าด้วยกัน อารี สุทธิพันธุ์ ได้เสนอการสร้างสรรคจิตรกรรมสีน้ำในระบบ เอ.เอส. (A.S. System) ทั้งการเผยแพร่การสร้างตำรา บทความ การเผยแพร่ต่อผู้สนใจ การแสดงผลงานจิตรกรรมสีน้ำของตน และการสอนที่ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดังนั้น การสอนวิชาการระบายสี (Painting) โดยให้เสรีภาพนักเรียนระบายสีที่เห็นตามที่อยู่ ตามที่คิด ตามที่รู้สึก ตามที่คาดฝันและตามเสรีภาพ โดยให้เขาปฏิบัติจริงดังกล่าว นี้มีสมมติฐานอยู่ที่ว่า

1. การทดลองทำจริงนั้น สามารถกำหนดได้เป็นปัญหา เพื่อเป็นการทดลองด้วยสีน้ำด้วยอุปกรณ์ตามความเข้าใจ ความไม่ใ้รู้ และความต้องการเฉพาะตนได้
2. การทดลองทำจริงนั้น สามารถสร้างสรรค์รูปแบบการระบายสีน้ำจากผลการทดลองนั้น ๆ ได้ และนำไปสร้างสรรค์ได้ตลอดไป
3. การทดลองทำจริง ๆ นั้น สามารถปลูกฝังทัศนคติเชิงใ้รู้ ตลอดไปสำหรับเราได้

สำหรับการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมร่วมกันนั้น เราเชื่อว่า การทำกิจกรรมสีน้ำ ผู้เรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของสี วัสดุ มีทักษะการใช้มือ ตา สมอง รู้จักใช้เวลาและบริเวณว่าง และมีทัศนคติที่ดีในเชิงเปรียบเทียบและสร้างสรรค์ศิลปะ และในที่สุดก็จะรู้ว่าสีน้ำนั้นง่าย

สำหรับด้านครูผู้สอนก็คาดหวังว่า ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตามที่จัดให้ ตามที่ตกลงกัน อย่างเหมาะสม เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ คุ่มเวลา นอกจากนี้ก็คาดหวังว่าผู้เรียนจะนำประสบการณ์ไปประกอบอาชีพหรือนำไปเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับต่อไป หรือนำไปประกอบแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนาวิชาชีพในการระบายสีต่อไป

พูดถึงความคิดเห็น ในที่นี้หมายถึง สภาพที่ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในใจ โดยได้รับการไตร่ตรอง พินิจพิจารณา ค้นหาความจริงอย่างรอบคอบตลอดเวลาที่ทดลองนั้นเป็นการ แสดงหาความจริง ตามสภาพต่าง ๆ ที่ทำให้ปรากฏความคิดเห็นอาจันท์กด้วยภาษาหรือแสดงออก โดยการพูดจาโต้ถามกัน

อาจมีคำถามว่า ความคิดเห็นที่ไม่สามารถบันทึกหรือแสดงออกโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง มีไหม คำตอบก็คือ ผู้แสดงออกควรรู้ว่า สิ่งใดควรแสดงออก สิ่งใดไม่ควรแสดงออกและการ แสดงออกนั้นควรจุดประกายความคิดสร้างสรรค์เป็นดีที่สุด

อย่างไรก็ดี สามารถสรุปแบบกิจกรรมทดลองได้เช่น

1. การระบายเรียบสีเดียว (Flat Wash Technique)
2. การระบายหลายสีอย่างเสรี (Free Paint)
3. การระบายสีหลายสีตามวิธีระบายเรียบ
4. การระบายบนเทปที่กำหนดให้
5. การระบายเรียบทับเส้นรอยแปรง
6. ระบายเรียบหลายสีโดยถูกจำกัดด้วยรูปทรง
7. ระบายเรียบบนพื้นที่ที่กำหนดให้
8. ระบายเรียบและเสรี (Free Flat – Wash)

จากการทดลองกิจกรรมปฏิบัติจริงตามเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ ปรากฏเป็น แบบอย่างลักษณะต่างกันของรูปแบบสีน้ำ 6 รูป คือ

1. รูปแบบที่เกิดจากวิธีระบายสีเปียกบนเปียกเสรีในเวลา (Simultaneous and Wet into Wet Painting)
2. รูปแบบที่เกิดจากวิธีระบายเรียบ แห้งและระบายทับได้หลายชั้น (Varieties of Layer and Under Painting)
3. รูปแบบที่เกิดจากวิธีระบายเรียบหลายสี หลายน้ำหนักร (Dabbing and Patching Painting)
4. รูปแบบที่เกิดจากวิธีระบายสีอ่อน – แก่ ผลัก – ดึง (Values and push Pull Painting)
5. รูปแบบที่เกิดจากวิธีระบายเรียบบนเส้นร่องรอยพู่กัน (Brush Virtuoso and Wash Painting)
6. รูปแบบที่เกิดจากวิธีล้างออก คัดเลือก ตัดต่อเติม (Eradicate and Wipping off Painting)

ได้ความหลากหลายรูปแบบที่เกิดจากการทดลองทำจริงนั้น อาจมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ลักษณะตามเส้นแบบไม่มีผิดเพี้ยน
2. ลักษณะตามการรับรู้เฉพาะตน
3. ลักษณะตามโครงสร้าง
4. ลักษณะตามความรู้สึก
5. ลักษณะตามสัญลักษณ์

อารี สุทธิพันธุ์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สีน้ำ โดยเน้นการลงมือ ปฏิบัติจริง ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) ซึ่งทุกคนสามารถระบายสีน้ำได้ เมื่อระบายแล้วจะเกิดทักษะจากประสบการณ์และทัศนคติจากผลงานตามแนวทางการเรียนการสอนที่ว่า ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ได้มีทักษะและมีทัศนคติจากประสบการณ์นั้น ๆ (Knowledge, Skill, Attitude) ว่า

เรื่องของความรู้ จะต้องตกลงกันให้แน่นอนว่ามีความสำคัญมากสำหรับครูศิลปะ เพราะว่าเมื่อมีความรู้แล้ว ก็สามารถสร้างสรรคภาพลักษณ์ที่มีความเป็นพื้นฐานข้างหลังได้

สำหรับความรู้ ผมอยากอธิบายรวมกันกับความคิด เป็นเรื่องของความรู้และความคิดเป็นเรื่องของสมอง โดยพิจารณาจากปัจจัยเหตุที่ทำให้คนเราคิดจากสิ่งเร้า สามกลุ่มคือ 1) สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดปัญหา 2) สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความต้องการ และ 3) สิ่งเร้าที่ทำให้สงสัย สิ่งเร้าทั้งสามประการนี้เป็นต้นเหตุให้เราคิดและตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดเป็นความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ที่ได้เสนอแนะให้คิดสามแนวทางอีกเช่นกัน เช่น 1) คิดหลังจากเพิ่มแรงเข้าไปในภาพลักษณ์นั้น 2) คิดหลังจากเปลี่ยนมุมมอง และ 3) คิดหลังจากที่ได้ลดทอนย่อให้เล็กลง (Motion-Direction-Reduction)

ในตอนนี้จะขยายผลจากการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ที่มีความรู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังโดยจะเริ่มจากคำถามที่ว่า 1.ความรู้คืออะไร และ 2.ความรู้มาจากไหน มีความสำคัญมากน้อยเพียงใดจนกลายเป็นการรู้คิด และการรู้คิดนั้น ๆ ได้มาจากแหล่งใดในแวดวงศิลปะที่มองเห็น

คำถามแรกที่ว่า ความรู้คืออะไร ตอบตามสามัญสำนึกได้ว่า ความรู้คือสิ่งที่ได้จากการรู้ก่อน เรารู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรอยู่ที่ไหน หลังจากที่อยู่แล้ว สิ่งที่น่ามาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังได้เป็นความรู้ (Know-Knowledge)

การรู้ก่อนนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1)รู้เรื่องทั่วไป 2)รู้เรื่องเฉพาะ 3)รู้วิธีทำ และ 4)รู้ว่าทำอะไร (Know that, Know how to do, Know What to do)

สำหรับที่สองที่ว่า ความรู้ได้มาจากไหน สามารถตอบได้ว่า ความรู้ได้มาจากแหล่งความรู้คิดเด่น ๆ 4 ทาง คือ

1. ความรู้คิดที่ได้มาจากเหตุผล (Rational)
2. ความรู้คิดที่ได้มาจากการทดลอง (Empiric)
3. ความรู้คิดที่ได้มาจากการไต่ถาม สงสัย (Inquiry)
4. ความรู้คิดที่ได้มาจากการครุ่นคิด แวบขึ้น (Intuition)

แหล่งความคิดดังกล่าวทั้ง 4 นี้ สามารถอธิบายขยายผลคลุมพื้นที่ได้จากต้นคิดตามมุมมองของนักปรัชญา จนได้รับการรู้คิดบนเส้นทางตามหมายเลข 1-4 ดังต่อไปนี้

1. ความรู้คิดที่ได้มาจากเหตุผล เส้นทางหมายเลข 1 ต้นคิดคือ เรอเน่ เกส์การ์ด (Rene Des' Cartes. 1596 – 1560) เรอเน่ เชื่อคล้ายกับโสกราตีส ที่เชื่อว่า ความรู้ที่แน่นอนจะได้มาด้วยการใช้เหตุผลเท่านั้น เหตุผลเป็นที่มาของการรู้จริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราไม่สามารถยอมรับว่าอะไรจริงจนกว่าเราจะรับรู้มันได้อย่างชัดเจนเสียก่อน โดยการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนให้เล็ก เป็นส่วนย่อยไม่ซับซ้อน แล้วพิจารณาคิดส่วนย่อย ทำให้ง่ายทุกความคิดทั้งเหตุและผล ทำให้ง่ายทั้งความคิดที่สร้างขึ้น หรือด้วยความคิดที่มาจากโลกภายนอก หรือด้วยความคิดที่ติดตัวเรามาทบทวนเปรียบเทียบอย่างมีเหตุผล เกส์การ์ดแนะนำให้เริ่มจากการสงสัย เมื่อคนเราเริ่มจากการสงสัยก็จะคิดได้ และเมื่อคิดได้ก็เป็นคนได้ เขาพูดว่าฉันคิด ดังนั้นฉันจึงอยู่ เขาสรุปอย่างน่าฟังว่าเหตุผลและการมีอยู่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งใดที่เราสามารถใช้เหตุผลได้อย่างชัดเจน สิ่งนั้นย่อมมีอยู่ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรู้คิด ที่น่าสนใจยิ่ง นี่เป็นเส้นทางหมายเลข 1 ของการรู้คิด

2. ความรู้ที่ได้มาจากการทดลอง เส้นทางหมายเลข 2 ต้นคิดคือ จอห์น ล็อก (John Lock. 1632 – 1704) ล็อก มองว่าไม่มีสิ่งใดที่ไม่ได้มาจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และเพื่อเห็นว่าประสาทสัมผัสสำคัญ เพราะช่วยให้เกิดความคิด ล็อกก็มองต่อไปว่า มนุษย์มีจิตใจว่างเปล่าเหมือนกระดาดขาว เมื่อมีความอยากรู้อยากเห็นอยากสัมผัส ก็ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง อาจทำโดยใช้วิธีลองผิดลองถูก หรือวิธีทดลองปฏิบัติจริง และเขาก็ไม่เห็นด้วยกับพวกเหตุผลที่ว่า มีความคิดมาจากภายนอก มีความคิดที่สร้างขึ้น และมีความคิดติดตัวมาเพื่อแสวงหาเหตุผลและเขาให้เหตุผลว่า

ความคิดเกี่ยวกับเหตุผลดังกล่าว มีประเด็นโต้แย้งได้ คือ

- 2.1 ถ้าทุกคนมีความคิดเป็นเหตุเป็นผลติดตัวมาก็จะมีความคิดอย่างนั้นเท่า ๆ กันทุกคนและเป็นความคิดอย่างเดียวกัน คล้ายกับร่างกายมีแขนขาอย่างนั้นจริงหรือ

- 2.2 แม้ว่าทุกคนจะมีความคิดเหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่า ความคิดนั้นจะต้องติดตัวมา

- 2.3 การที่เรารู้ได้และทำอะไรได้นั้น เพราะประสบการณ์และการลองผิดลองถูกของเราต่างหาก นี่เป็นเส้นทางหมายเลข 2 ของการรู้คิด

3. ความรู้คิดที่ได้มาจากการรับรู้ สงสัย ประทับใจ ไต่ถาม เส้นทางหมายเลข 3 ต้นคิดคือ เดวิด ฮิวม์ (David Hume. 1711 – 1776) ฮิวม์ มองว่า ความรู้ทั้งหลายเกิดจากความประทับใจซึ่งเป็นต้นเหตุของการรับรู้ที่มีค่ายิ่ง โดยฮิวม์เชื่อว่าการรับรู้ของคนเรามีสองลักษณะคือ สิ่งที่เราเรียกว่าภาพประทับใจ แเบมโนภาพ มโนภาพคือ ภาพที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับรู้มีภาพประทับใจแล้ว เขาขยายความต่อไปอีกว่า จิตมีความสามารถในการติดต่อ ประกอบภาพขึ้นใหม่อย่างน่าทึ่ง หลังจากการรับรู้ประสาทสัมผัสที่ประทับใจแล้ว จิตก็ยังสามารถจัดลำดับมโนภาพได้อีก เป็นมโนภาพเชิงเดี่ยว และมโนภาพเชิงซ้อน และทั้งยังเปิดประเด็นต่าง ๆ ของความรู้คิดอีก เช่น ประเด็นของการประสาทสัมผัส (Law of Association) ประเด็นของความคล้ายคลึงกัน (Law of Similarity) และประเด็นของความใกล้ชิดกัน (Law of Closure)

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากความประทับใจและการรับรู้ ก่อให้เกิดความสงสัยบนเส้นทางหมายเลข 3 นี้ สามารถทำให้ผู้สนใจเปิดประเด็นโต้แย้งได้หลากหลาย อย่างไรก็ตามนักคิดในกรอบของความประทับใจและการรับรู้ ยอมรับความจริงอย่างหนึ่งว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้แย้งกันนั้นไม่มีผลสรุปเป็นแพ้นะเหมือนกับการแข่งกีฬา แต่เป็นเรื่องของความรู้ลึกลับชอบหรือไม่ชอบ คล้ายกับว่าสภาได้ผ่านกฎหมายฉบับนี้ออกมา ดังนั้นผู้เป็นพลเมืองของประเทศจึงควรปฏิบัติตามกฎหมายนี้ทั้ง ๆ ที่ในหลายครั้งกฎหมายดังกล่าวขัดแย้งกับความเชื่อของประชาชน และเสียความรู้สึกด้วยผู้ร่วมเดินทางเส้นทางหมายเลข 3 นี้ ท่านหนึ่งคือ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant. 1724-1804) คานท์มองว่า ความรู้ไม่ได้เกิดจากการคิดหาเหตุผลอย่างเดียว หรือไม่ได้เกิดจากการรับรู้ตามประสบการณ์แต่ละเรื่อง แต่มันเกิดจากการประสาทสัมผัสกันระหว่างรูปและเนื้อหาสาระ (Form/content) หมายความว่าระหว่างสิ่งต่าง ๆ อย่างที่มันเป็นกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏต่อการรับรู้ของเรา เราไม่สามารถมีความรู้ที่แน่นอนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อย่างที่มันเป็น เรารู้ได้แต่ว่าสิ่งปรากฏต่อเราอย่างไร คล้ายกับเราได้คิดว่าน่าจะเป็นอย่างนั้นกับมันเป็นอย่างนั้นอยู่ แล้วมันเป็นไปได้ไหม มันเป็นไปได้แล้ว

ตัวเราเป็นต้นแบบของเจตจำนงเสรี เมื่อเราเลือกที่จะไม่เห็นแก่ตัว แม้ว่าการเลือกของเรา มันจะทำให้เราเสียประโยชน์ ก็แสดงว่าเรากำลังใช้เสรีภาพของเราตามเจตจำนงเสรีของเขาแล้ว และตอนนี้ก็อยู่เสมอกว่าคนเราสามารถตกเป็นทาสของความหลงในตัวตนของตนเองได้ง่าย เสรีภาพและเจตจำนงเสรีจะช่วยดึงให้เราพ้นจากสิ่งเหล่านั้น ถึงตรงนี้สามารถกล่าวได้ว่า เส้นทางหมายเลข 3 มีส่วนประสานเส้นทางหมายเลข 1 และหมายเลข 2 ที่ผ่านมาก่อน เป็นเส้นทางแสดงออกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการคิดของคนเรา และแวดวงศิลปะที่มองเห็นอย่างมาก

4. ความรู้ที่ได้มาจากการครุ่นคิด การแวบขึ้น เส้นทางหมายเลข 4 ต้นคิดคือ อังรี แบร์ริกซอง (Henri Bergson. 1859 – 1941) แบร์ริกซอง มองว่าความรู้ทั้งหลายอยู่ในปัญญาของมนุษย์เป็นความฉลาด หลังจากที่ได้คิดทบทวน สอบทานด้วยการใช้สติปัญญาแล้ว ก็จะได้เป็นความคิด

รวบยอด เฉพาะเป็นความรู้บางส่วนหรือทั้งหมด เพื่อนำไปติดต่อ การติดต่อ การครุ่นคิด การคิด ทบทวนร่วมด้วยได้ บางทีก็สามารถอธิบายได้เว้นไว้แต่คนนั้นจะต้องครุ่นคิดนี้ นักปรัชญาบางท่าน มองในกรอบวิทยาศาสตร์ เช่น เฮเกล มองว่า ความคิดเคลื่อนไหว ให้ไหลไปตามกระแสของขนบ ธรรมเนียมในอดีตและเงื่อนไขทางวัตถุที่มี ปรากฏในเวลานั้น คือเรื่องที่เรากำหนดว่าจะต้องคิด ประวัติศาสตร์เหมือนกับแม่น้ำสายหนึ่งที่มีการเคลื่อนไหว ทุก ๆ จุด ตรงที่ใดที่หนึ่ง บริเวณใด บริเวณหนึ่งอยู่เสมอบางส่วนบางตอนในแง่มุมของประวัติศาสตร์ ประเด็นต่าง ๆ จะถูกกำหนดโดย น้ำตกที่วน และน้ำวนที่ต้นน้ำ เคลื่อนไปคล้ายกับในธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดโดยก้อนหินข้างตลิ่ง

เหตุผลเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว เป็นกระบวนการ เป็นเรื่องก้าวหน้า ความรู้ของคนเราขยาย และก้าวหน้าตลอดเวลา จากการรู้จักตัวเองไปสู่การพัฒนาตัวเอง คนเราจะอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอยู่ ร่วมกับคนอื่น มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นสังคมไม่มีใครลาออกจากสังคมได้ ดังนั้นบนเส้นทางหมายเลข 4 จึงเป็นเส้นที่ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ครุ่นคิดตลอดเวลาต้องลงมือกระทำจริงอย่างสม่ำเสมอ ซึ่ง จะทำให้ได้รู้คิดในประเด็นต่าง ๆ สม่าเสมอ และพัฒนาต่อไปด้วย

บนเส้นทางหมายเลข 4 ดังกล่าว ที่พาดผ่านบนพื้นที่แหล่งความรู้ที่ตอบคำถามที่ว่า ความคิดรู้คิดได้มาจากไหน สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อตอบคำถามในแวดวงศิลปะที่มองเห็น หรือทัศนศิลป์ได้ เช่น มีคำถามว่า การรู้คิดในแวดวงศิลปะที่มองเห็นเป็นความรู้คิดมาจากแหล่งใด ก่อนตอบคำถามนี้ควรจับกลุ่มความรู้แบ่งเป็น 2 พวก คือ พวกความรู้ที่สามารถนำไปใช้ เป็น ประโยชน์ได้และพวกความรู้ที่เก็บไว้เป็นเจ้าของ (Applicable Knowledge = Possessive Knowledge) ความรู้ทั้งสองกลุ่มนี้ ผู้สนใจศิลปะสมัยใหม่ต้องให้ความสำคัญเท่า ๆ กันและเมื่อ คำถามอยู่ที่การคิดในแวดวงศิลปะที่มองเห็น และศิลปะที่มองเห็นนั้นเป็นศิลปะมองเห็นแขนงใด การ ลาก (Drawing) การระบายสี (Painting) การแสดง (Performing) การปั้น (Modeling) การ ออกแบบ (Designing) ฯลฯ

เราอาจตอบคำถามได้หลายรูปแบบของทัศนศิลป์ที่เห็นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแขนงการ ลากและการระบายสี ซึ่งมีลักษณะเด่น 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะตามต้นแบบไม่ผิดเพี้ยน ใช้การรู้คิดบนเส้นทางหมายเลข 1 หมายเลข 2 หมายเลข 3
2. ลักษณะตามการรับรู้เฉพาะตัว ใช้การรู้คิดบนเส้นทางหมายเลข 2 หมายเลข 3
3. ลักษณะตามโครงสร้าง ใช้การรู้คิดบนเส้นทางหมายเลข 1 หมายเลข 3
4. ลักษณะตามความรู้สึก ใช้การรู้คิดบนเส้นทางหมายเลข 3 หมายเลข 4
5. ลักษณะตามสัญลักษณ์ ใช้การรู้คิดบนเส้นทางหมายเลข 1 หมายเลข 3

คำตอบตามลักษณะรูปแบบการลากและการระบายสีดังกล่าว เป็นการนำเสนอเพื่อให้เกิดการครุ่นคิด และคิดทบทวนต่อไป ซึ่งในที่สุดก็คาดว่าจะเป็นความคิดใหม่ กระทำใหม่ที่สามารถอธิบายให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมและในที่สุดก็สามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ไว้ในแวดวงของศิลปะที่มองเห็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการเลียนแบบธรรมชาติ (The Imitation of Nature) ประเด็นเกี่ยวกับการแสดงออกส่วนตัว (The Expression of Self) และประเด็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์จินตนาการ (The Creation Imagination) สอดคล้องกับความคิดใหม่ที่ว่าความจริงเป็นเรื่องที่ยากที่มนุษย์เราเข้าใจได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ทุกแง่ทุกมุมโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้เฉพาะความจริงประกอบด้วยความจริงหลากหลาย ที่น่าสนใจและสำคัญยิ่งก็คือ การเปิดประเด็นใหม่ ๆ ในแง่มุมต่าง ๆ ของความจริงของแต่ละยุคแต่ละสมัยต่างหากที่ควรรู้และต้องศึกษา หากเป็นที่เข้าใจได้ตรงกันก็พบว่า ความจริงไม่ใช่เรื่องสำคัญ ความสำคัญที่อยู่ว่าเมื่อเรายอมรับบางเรื่องว่าเป็นความจริงแล้ว สิ่งที่เรายอมรับนั้น จะมีผลอย่างไร และจะทำให้เราเป็นอะไรต่างหากและขณะเดียวกันต้องนึกเกี่ยวกับการรู้อยู่เสมอว่าจงอย่างเชื่อโดยไร้เหตุผลและไม่ไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนลึกซึ้ง จงอย่าเชื่อง่าย ๆ ถึงแม้ข้อเขียนนั้นจะมาจากตำราหรือมาจากอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะข้อความที่อ้างนั้นอาจคัดลอกมาไม่ครบถ้วน หรือปราชญ์ผู้นั้นอาจเขียนไว้ตอนที่ยังขาดความแตกฉานทางวิชาการความรู้ ความคิด และความหมาย น่าจะต้องเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น การตอบคำถามจึงต้องนำลักษณะและการรู้คิดมาตอบรวมกัน ได้ดังกล่าวมาแล้ว

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ดังนี้

ด้านการรู้จากความเชื่อที่มนุษย์จะพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสีน้ำจึงไม่ควรยึดทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปะศึกษาดังอดีต แต่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงและต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยดำเนินการสอนตามหลักของการเรียนรู้ที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตทำให้เกิดปัญหา เมื่อแก้ปัญหาได้ก็จะเกิดการเรียนรู้ขึ้น ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมควรให้เด็กมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผน ทดลอง และมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวคิดต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติ

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำพิจารณาในแง่การศึกษาวิธีการเรียนการสอนแบบ CIPPA Model แล้ว พอสรุปเป็นหลักการสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้ จากความเชื่อที่มนุษย์จะพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสีน้ำจึงไม่ควรยึดทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปะศึกษาดังอดีต แต่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงและต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยดำเนินการสอนตามหลักของการเรียนรู้ที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตทำให้เกิดปัญหา เมื่อแก้ปัญหาได้ก็จะ

เกิดการเรียนรู้ขึ้น ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมควรให้เด็กมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผน ทดลอง และมีส่วนร่วมในการสรุป ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวคิดต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติ

2. ด้านตัวครู ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนการสอนในการเรียนวิชาศิลปะ ควรให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ปล่อยให้ใช้ความคิดอย่างอิสระ โดยทุกครั้งควรมีการเตรียมความพร้อมพิจารณา เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามความต้องการและสามารถของเด็กนักเรียน

3. ด้านตัวนักเรียน นักเรียนมีหน้าที่แสวงหาความรู้หาประสบการณ์ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม มีอิสระในการปฏิบัติ และแสดงออกได้อย่างเต็มที่ในกิจกรรมที่กำหนด แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ของครู โดยที่ครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำมิใช่เป็นผู้สั่งการ

4. ด้านเนื้อหาวิชากิจกรรม เชื่อว่าถ้านักเรียนถ้านักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วนั้น นักเรียนสามารถมีความรู้ มีทักษะ มีจินตนาการ และสามารถนำความรู้และทักษะต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ได้

5. ด้านวิธีสอน ใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ และกระบวนการสอนแบบกลุ่ม CIPPA MODEL ครูเพียงแต่เป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนหาสาเหตุ ข้อมูล และพิจารณาทดลองแก้ปัญหาในทางปฏิบัติด้วยตัวเอง กิจกรรมที่ใช้สอนอาจใช้วิธีการสาธิต ค้นคว้า ทดลอง อภิปราย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติด้วยตนเอง

การวัดผลประเมินผลในการวาดภาพระบายสีน้ำ ของอารี สุทธิพันธุ์

1. หลักการทางทัศนศิลป์ (Visual Principles) คือ การจัดบริเวณเนื้อที่พื้นภาพให้เกิดความสมดุล หรือดุลยภาพ ซึ่งการเห็นและความรู้สึก โดยดุลยภาพนั้นมีสองลักษณะ คือ ดุลยภาพซ้ายขวาเท่ากัน (Symmetry) คือ หมายถึงรูปร่างรูปทรงมีจุดศูนย์กลางที่ทำให้เกิดความสมดุลอยู่ตรงกลางระหว่างซีกซ้ายกับซีกขวาซึ่งมีขนาดเท่ากัน และซ้ายขวาไม่เท่ากัน (asymmetry) หมายถึงรูปร่างและรูปทรง มีจุดศูนย์กลางที่ทำให้เกิดความสมดุลอยู่ตรงกลางระหว่างซีกซ้ายกับซีกขวาซึ่งมีขนาดไม่เท่ากัน เอกภาพคือความเชื่อมโยงระหว่างรูปร่างรูปทรงไม่กระจัดกระจายอยู่ในลักษณะเป็นกลุ่ม

2. มูลฐานทัศนศิลป์ (Visual Elements) หรือการนำองค์ประกอบมาจัด เช่น รูปร่างรูปทรง หมายถึง รูปร่างรูปทรงที่เกิดจากการสร้างสรรค์ อาจจะนำรูปร่างรูปทรงจากธรรมชาติและรูปร่างรูปทรงจากจินตนาการมาผสมผสานกันให้เกิดค่าต่าง ๆ ขึ้น บริเวณว่าง คือ บริเวณระหว่างรูปร่าง

รูปทรงวางอยู่โดยทิ้งช่องว่างอย่างเหมาะสมพอดีไม่แน่นหรือมากเกินไป น้ำหนักและมิติ คือการเน้นหรือลดน้ำหนักให้เกิดค่าของเข้มและอ่อนจะทำให้เกิดมิติหรือส่วนที่อยู่ไกลออกไปควรเน้นน้ำหนักส่วนที่อยู่ใกล้จะทำให้บริเวณส่วนที่อยู่ไกลจะผลัดไกลออกไปและส่วนที่อยู่ใกล้จะดูยิ่งใกล้หรือเหมือนจะทะลุออกมาจากพื้นภาพ รูปและพื้น คือ การถ่ายทอดตามทฤษฎีรูปและพื้นนี้ สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการมองเห็นด้วยแสงและเงาเพราะในบางกรณีแสงและเงาปรากฏไม่ชัดเจน แต่เรามองเห็นรูปและพื้นชัดเจนกว่า ดังนั้นในการถ่ายทอดผู้สนใจจะต้องแยกให้บอกว่า จะให้ส่วนใดเป็นรูป และส่วนใดเป็นพื้นและเมื่อแยกได้แล้วก็สามารถกำหนดว่าส่วนใดเป็นบริเวณพื้นตอนหน้า ส่วนใดเป็นบริเวณพื้นตอนหลัง (Foreground.Middle ground.Background) บริเวณที่เป็นรูปและบริเวณที่เป็นพื้นมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เพราะหากว่ารูปและพื้นมีบริเวณเท่า ๆ กันก็จะทำให้รู้สึกว่าเป็นของธรรมดาเป็นความรู้สึกสมดุลทั่วไปไม่น่าตื่นเต้นมากนัก แต่ถ้าบริเวณของรูปและพื้นต่างกันจะให้รูปมากกว่าพื้นหรือน้อยกว่าพื้นที่ได้ดูเหมือนว่าจะให้ความรู้สึกตื่นเต้นมากกว่า การถ่ายทอดรูปและพื้นมี 2 วิธีคือ การถ่ายทอดรูปและพื้นแบบปิด หมายถึง การถ่ายทอดที่แสดงให้เห็นว่าบริเวณใดแสดงให้รู้ว่าเป็นรูป และบริเวณใดแสดงให้เห็นว่าเป็นพื้น การถ่ายทอดตามวิธีนี้เราอาจจะระบายพื้นสีแก่ก่อนก็ได้ ขณะที่ยังเปียกอยู่ เช็ดส่วนที่เป็นรูปให้เกิดสีอ่อน จากนั้นก็เริ่มเพิ่มหรือลดสีลงตามที่ต้องการ การถ่ายทอดรูปและพื้นแบบเปิด หมายถึงการถ่ายทอดที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถ่ายทอดมีความเข้าใจที่จะดัดแปลงผสมผสาน และปรุงแต่งรูปและพื้นให้ได้ความรู้สึกแปลกใหม่และให้คุณค่าของความเรียบง่ายมากที่สุด วิธีถ่ายทอดแบบเปิดนี้จะต้องคำนึงถึงส่วนรวมให้มากและมีหลักอยู่ว่า จงพยายามผสมผสานรูปและพื้นให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความชัดและความแปลก

3. เทคนิค กลวิธี และกระบวนการทางเทคนิคการสร้างภาพ คือ การระบายสีน้ำด้วยเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือเรื่องราว เช่น การระบายก่อนหินควรรใช้เทคนิคการชุบ การขีดหรือจุด ๆ สีเพื่อให้อ่อนหินดูหายาบหรือขรุขระ การระบายดอกไม้ควรรระบายสีที่มีน้ำชุ่มฉ่ำไม่เหี่ยวเฉา เทคนิคและวิธีการระบายสีน้ำ แบ่งออกได้เป็น 4 อย่างคือ

3.1 การระบายแบบเปียกบนเปียก (Wet into Wet) หมายถึงการระบายน้ำลงบนกระดาษก่อนแล้วจึงระบายสีตามที่ต้องการลงไป การระบายแบบเปียกบนเปียกนี้ จะช่วยให้การระบายสีติดทุกส่วน เพราะกระดาษบางชนิดระบายติดยาก เนื่องจากมีความมันและความหายาบขรุขระ การระบายเปียกบนเปียกมีประโยชน์มากเมื่อจะระบายท้องฟ้าหรือผิววัตถุที่มีมัน เพราะจะทำให้ความรู้สึกกลมกลืนของสีเด่นชัด เทคนิคของการระบายเปียกบนเปียกที่สำคัญที่ 2 ประการคือ การไหลซึม คือการระบายสีสองสีใกล้ ๆ กันแล้วให้สีเกิดการรุกรานกันหรือไหลซึมเข้าหากัน การไหลย้อย คือการเอียงกระดาษทำให้สีไหลย้อยหลังจากการระบาย

3.2 การระบายเปียกบนแห้ง (Wet into Dry) หมายถึงการระบายสีบนกระดาษที่ไม่ต้องลงน้ำก่อน คำว่าเปียก คือ พู่กันกับสี ส่วนแห้ง คือ แผ่นกระดาษ ซึ่งมีเทคนิคที่สำคัญ อยู่ 3 ประการ คือ การระบายเรียบสีเดียว การระบายอ่อนแก่เรียบสีเดียว การระบายเรียบหลายสี

3.3 การระบายแบบแห้งบนแห้ง (Dry on Dry) หมายถึง การระบายสีที่ใช้พู่กันจุ่มสีน้อย แล้วระบายอย่างรวดเร็วบนกระดาษ การระบายแบบนี้ ผู้ระบายมักจะบันทึกความรู้สึกตนเองไปขณะระบายด้วย การระบายแบบแห้งบนแห้งมีประโยชน์ในการที่จะเน้นส่วนใดส่วนหนึ่งหรือบริเวณที่เห็นว่าควรทำให้เด่นได้ มีเทคนิคที่สำคัญคือ การแตะ การป้าย การผสม

3.4 การระบายบนกระดาษที่เตรียมไว้ (Texture Surface) หมายถึง การปรุงแต่งลักษณะผิวกระดาษให้ต่างไปจากเดิม เพื่อผลที่แปลกและน่าสนใจกว่า มีเทคนิคที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การขูด ขีด ถูกระดาษวาดเขียน 2) การพิมพ์สีเดียว การประทับ การขีดออก 3) การผสมผสานด้านวัสดุต่าง ๆ

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาหลักการดังกล่าวไปสร้างเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงานของการเรียนการวาดภาพสีน้ำในด้านทักษะปฏิบัติดังนี้

1. หลักการทัศนศิลป์ มี การจัดภาพ ความสมดุล เอกภาพ
2. มूलฐานทัศนศิลป์ มี รูปแบบ รูปร่างรูปทรง บริเวณว่าง รูปและพื้น น้ำหนักและมิติ
3. เทคนิคและกลวิธีในการสร้างภาพ ความโปร่งใสและความชุ่มชื้นของสี เทคนิคและกระบวนการผสมผสานต่าง

7. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

ความหมายของ CIPPA

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivism กล่าวคือ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ตนเอง และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ได้รู้จักกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดประสบการณ์ แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้ กระบวนการ ต่างๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

A มาจากคำว่า Application การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน เป็นการช่วยผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสังคม และชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ จากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของทิสนา แชมมณี (2542) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หลักของโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) ซึ่งได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน

2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งครูอาจเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็กได้

3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนเผชิญปัญหา และทำความเข้าใจกับข้อมูล ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล ประสพการณ์ใหม่ๆ โดยใช้กระบวนการต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปผลความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ซึ่งอาจจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิม มีการตรวจสอบความเข้าใจต่อตนเองหรือกลุ่ม โดยครูใช้สื่อและย้ำโน้มน้าในการเรียนรู้

4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือ ในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนเองให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อมๆ กัน

5. ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนรู้ให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

6. ชั้นการแสดงผลงาน ชั้นนี้เป็นชั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้แสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนต่อยอด หรือตรวจสอบ เพื่อช่วยให้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

7. ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ชั้นนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ความเข้าใจของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ (ทศนา แคมมณี. 2542)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โชติก ศรชัยชนะ (2551: 91) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพสีน้ำและ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนของอารี สุทธิพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าการนำวิธีการสอนแบบอารี สุทธิพันธ์ เป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ที่จะช่วยขจัดปัญหาต่างๆ ให้หมดหรือลดน้อยลงไป สมองของผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ด้วยความคิดต่างๆ ทักษะ เจตคติ หรือความเชื่อได้ดี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มองเห็นขั้นตอน ได้ฝึกปฏิบัติจริงตามจินตนาการด้วยภาพความคิดที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลาย และสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ ที่แตกต่างกัน ของผู้เรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

ประเสริฐ ศีลรัตน (2534: 73) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการระบายสีน้ำของนักศึกษาวิทยาลัยครูโดยการสอนแบบ เอ. เอส. กับการสอนปกติ พบว่าการสอนแบบ เอ. เอส. มีแนวโน้มไปสู่การสร้างสรรค์กระบวนการแบบมากกว่ายึดติดอยู่กับแบบใดแบบหนึ่ง

สรุปได้ว่า การสอนระบบเอ. เอส. หรือการสอนการวาดภาพสีน้ำของอารี สุทธิพันธ์ สามารถทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกได้อย่างกว้างขวางมีความคิดสร้างสรรค์ไม่ยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง กระบวนการสอนแบบ (CIPPA MODEL) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีครูผู้สอนจัดขึ้นมา โดยกิจกรรมนั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์สังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กระบวนการสอนทั้งสองมีเป้าหมายที่ตรงกันคือการมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องการวิจัยครั้งนี้คือ กระบวนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำสูงขึ้น และเกิดความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากร้อยละ 80 ขึ้นไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 5 ห้องเรียนจำนวน 234 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี 1 ห้องเรียนจำนวน 50 คน จากการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จาก 5 ห้องเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ วิธีการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยการใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยการใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

2.2.2 ความพึงพอใจทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยการใช้การเรียนการสอน CIPPA MODEL

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 แผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำต่อการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบ CIPPA MODEL

4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

4.1 การสร้างแผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

4.1.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชา ขอบเขตของเนื้อหาทัศนศิลป์ตามมาตรฐานของกลุ่มสาระศิลปะช่วงชั้นที่ 3 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4.1.2 ศึกษารายละเอียดจากเนื้อหา ตำรา แผนการสอนที่ผ่านมา คู่มือ แบบเรียนต่าง ๆ แผนการสอน แบบ CIPPA MODEL และระบบ เอ. เอส ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสีน้ำ

4.1.3 สัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำ

4.1.4 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการสอนว่าครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่

4.1.5 การสร้างแผนการสอนทั้งหมด 4 แผนแต่ละแผนมี 2 คาบ คาบละ 60 นาที

4.1.6 นำแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ

4.1.7 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

4.1.8 สร้างเป็นแผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยเรียงลำดับเนื้อหาดังนี้

4.1.8.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับสี อุปกรณ์และกระบวนการพื้นฐานของสีน้ำ

4.1.8.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการระบายสีน้ำ

4.1.8.3 การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปและพื้น

4.1.8.4 การเรียนรู้เกี่ยวกับการผสมผสานกระบวนการต่างๆ และการ

สร้างสรรค์

4.1.8.5 การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนแบบกลุ่มโดยใช้การเรียนการสอน

แบบ CIPPA MODEL

4.1.9 นำแผนการสอนการวาดภาพสีน้ำให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขสร้างเป็นรายละเอียดการสอน

4.2 สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ จำนวน 40 ข้อให้ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนการวาดภาพสีน้ำ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพสีน้ำ ไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานีจำนวน 50 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 168) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.950

4.3 การสร้างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำ โดยใช้วิธีการสอนแบบ CIPPA MODEL โดยนำเกณฑ์มาใช้ดังนี้ 1) หลักการทัศนศิลป์ได้แก่ การจัดภาพ ดุลยภาพ และเอกภาพ 2) มूलฐานทัศนศิลป์ได้แก่ รูปทรง รูปทรงแท่ง บริเวณว่าง มิติ รูปและพื้น และน้ำหนักและการผลักดัน 3) เทคนิคและกลวิธีในการสร้างภาพ ได้แก่ วิธีการใช้สีน้ำแสดงให้เห็นลักษณะความโปร่งใส และเปียกชุ่ม เกิดปรากฏการณ์บนพื้นภาพซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการระบายสีเทคนิคต่างๆ ประสานกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประเมินผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำ คือ ภาพดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ทะเล และภาพความคิดสร้างสรรค์

4.3.1 นำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินตรวจสอบนำมาปรับปรุงแก้ไข

1. หลักทัศนศิลป์

1.1 การจัดภาพ คือการจัดภาพมีการจัดวางเกิดความสมดุลและเป็นเอกภาพเหมาะสมกลมกลืนและลงตัวสมบูรณ์

1.2 ความสมดุล คือ ความสมดุลเชิงการเห็นและความรู้สึก โดยดุลยภาพมีสองลักษณะ คือ ดุลยภาพซ้ายขวาเท่ากัน (Symmetry) และซ้ายขวาไม่เท่ากัน (asymmetry)

1.3 เอกภาพ มีความกลมกลืนกันของส่วนประกอบในภาพรวม เกิดเป็นเอกภาพเป็นชิ้นเดียวกัน

2. มूलฐานทัศนศิลป์

2.1 รูปแบบ รูปทรงรูปทรงแท่ง คือ อาจนำรูปทรงรูปทรงแท่งจากธรรมชาติหรือจากจินตนาการมาผสมผสานกันให้เกิดค่าต่าง ๆ

2.2 บริเวณว่าง คือ บริเวณระหว่างรูปทรงรูปทรงแท่งวางอยู่โดยทิ้งช่องว่างอย่างพอเหมาะพอดีไม่แน่นจนเกินไป

2.3 รูปและพื้น คือ การถ่ายทอดตามทฤษฎีรูปและพื้นว่าส่วนใดเป็นส่วนใดเป็นรูป

2.4 น้ำหนักและมิติ คือ การเน้นน้ำหนักในส่วนที่อยู่ใกล้เพื่อให้ส่วนที่อยู่ไกลรู้สึกไกล หรือส่วนไหนจะให้เด่นสามารถที่จะเน้นได้

3. เทคนิคและวิธีในการสร้างภาพ

3.1 ความโปร่งใสของสี พิจารณาการใช้สีโดยรวมภายในภาพ สามารถแสดงคุณสมบัติเด่นของสีน้ำลักษณะโปร่งใส

3.2 นำเทคนิคต่าง ๆ ในการระบายและกระบวนการผสมผสานมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับงาน เช่น การระบายก้อนหินจะระบายโดยใช้เทคนิค ขูด ขีด หรือ จุด จะทำให้ดูขรุขระ เป็นต้น

4. การสร้างแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

4.2 สร้างแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ ลักษณะของการวัดเป็นแบบธรรมดาส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

4.3 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบภาษาและความครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.4 นำแบบวัดที่ได้ตรวจแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรเพื่อตรวจสอบความบกพร่องของภาษา ความถูกต้องและชัดเจน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อให้กับตัวอย่างประชากรจริง

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเดียว จำนวนนักเรียน 50 คน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

5.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบบ One Group Present Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 216) ดังแสดงในตารางดังนี้

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂

ความหมายแทนสัญลักษณ์

R แทน การกำหนดตัวอย่างของกลุ่มอย่างสุ่ม

E แทน กลุ่มทดลอง

T1 แทน สอบก่อนที่จะจัดกระทำการทดลอง (Pretest)

T2 แทน สอบหลังการทดลอง

X แทน การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

5.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำและทดสอบปฏิบัติการวาดภาพระบายสีน้ำภาพดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ทะเล และภาพความคิดสร้างสรรค์ก่อนการเรียน

5.3 ดำเนินการทดลองด้วยแผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL กับกลุ่มทดลองและระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ จำนวน 8 คาบ คาบละ 60 นาที สอบวันละ 2 คาบ สัปดาห์ละ 1 วัน

5.4 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพสีน้ำฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

5.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยใช้คะแนนผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5.6 วัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แบบสอบถามหลังการสอน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำใช้วิธีแบบคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder –Richardson.) สูตร KR -20 (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 168) โดยใช้สูตรต่อไปนี้

สูตร KR - 20

$$r_u = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{1 - \sum pq}{S_1^2} \right)$$

เมื่อ n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 P แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ นั่นคือสัดส่วนของคนทำ ถูกกับคนทั้งหมด
 Q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - P$
 S_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

6.2 ค่าอำนาจจำแนกความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทาง การเรียน การวาดภาพระบายสีน้ำ ใช้วิธีเทคนิค 27% แบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ หาค่า P_H และ P_L (บุญชม ศรีสะอาด, มนตรี อนันตรักษ์; และนิภา ศรีไพโรจน์. 2524: 106 -109)

6.3 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ได้แก่

6.1.1 การหาค่าเฉลี่ยของคะแนน

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

6.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (กาญจนา วัฒนอายุ. 2548: 112)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนดิบของนักเรียน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนดิบของนักเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียน

6.1.3 ค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยที่แสดงระดับคุณภาพ

$$\text{จากสมการ } P = \frac{\bar{X} \times 100}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
N แทน ระดับคะแนนสูงสุดที่กำหนดในคุณภาพ

6.4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในก่อนและหลังการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL โดยใช้ t-test แบบ Dependent (กาญจนา วัฒนายุ. 2548: 96 -97)

$$t = \frac{\frac{\sum D}{N}}{\sqrt{\frac{\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคน
t แทน การทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
 $\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทุกคน
 D^2 แทน ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
 $\sum D^2$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
 $(\sum D^2)$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
 $n \sum D^2$ แทน จำนวนนักเรียนคูณผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
N - 1 แทน จำนวนคู่ (คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน) หรือจำนวนนักเรียนทั้งหมดลบด้วย 1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการวาดภาพระบาย สีน้ำ โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการวาดภาพระบาย สีน้ำ โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ปรากฏดังตารางดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการวาดภาพดอกไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

การประเมิน	N	\bar{X}	$\sum D$	$\sum D^2$	T -test
ก่อนเรียน	50	15.40	590	7400	14.804*
หลังเรียน	50	27.20			

$$Df = 49 \quad t_{0.05} = 1.691$$

* = มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า เมื่อตรวจสอบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ด้วย t-test พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน $t = 14.804$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่เชื่อมั่น 95% ซึ่งยอมรับสมมติฐานว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพ
ระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอน
แบบ CIPPA MODEL

การประเมิน	N	\bar{X}	$\sum D$	$\sum D^2$	T -test
ก่อนเรียน	50	22.70	309	2611	11.550*
หลังเรียน	50	28.88			

$$Df = 49 \quad t_{0.05} = 1.691$$

* = มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อตรวจสอบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ
ทิวทัศน์ทะเลด้วย t-test พบว่า $t = 11.550$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ก่อน
การเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่เชื่อมั่น 95% ซึ่งยอมรับสมมติฐานว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ก่อนการเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพ
ระบายสีน้ำ ภาพความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียน
การสอนแบบ CIPPA MODEL

การประเมิน	N	\bar{X}	$\sum D$	$\sum D^2$	T -test
ก่อนเรียน	50	72.70	825	15675	7.956*
หลังเรียน	50	89.20			

$$Df = 49 \quad t_{0.05} = 1.691$$

* = มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อตรวจสอบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลด้วย t-test พบว่า $t = 7.956$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่เชื่อมั่น 95% ซึ่งยอมรับสมมติฐานว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำสามกิจกรรม การวาดภาพดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ทะเล ภาพความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

การประเมิน	N	\bar{X}	$\sum D$	$\sum D^2$	T -test
ก่อนเรียน	50	72.70	825	15675	29.331*
หลังเรียน	50	89.20			

$$Df = 49 \quad t_{0.05} = 1.691$$

* = มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อตรวจสอบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน t-test พบว่า $t = 29.331$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่เชื่อมั่น 95% ซึ่งยอมรับสมมติฐานว่าการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนการวาดภาพระบายสี
 ฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA Model

การประเมิน	N	\bar{X}	$\sum D$	$\sum D^2$	T-test
ก่อนเรียน	50	15.40	590	7400	27.908*
หลังเรียน	50	27.20			

$$Df = 49 \quad t_{0.05} = 1.691$$

* = มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อตรวจสอบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย t-test พบว่า $t = 27.908$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่เชื่อมั่น 95 % ซึ่งยอมรับสมมติฐานว่าการเรียนการวาดภาพระบายสีฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวาดภาพระบายสีฟ้า โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL โดยรวมมีความพึงพอใจในการเรียนวาดภาพระบายสีฟ้า ทั้งด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 ดังมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีรายการดำเนินการ 18 รายการ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูสาธิตขั้นตอนการวาดภาพและการระบายสีฟ้าให้นักเรียนดู นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด เฉลี่ย 4.70 คิดเป็นร้อยละ 94.00
2. นักเรียนได้ทดลองระบายสีฟ้าด้วยตนเอง นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.48 คิดเป็นร้อยละ 89.60
3. ครูคอยชี้แนะในการวาดภาพระบายสีฟ้า นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.44 คิดเป็นร้อยละ 88.80

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจขั้นตอนในการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.42 คิดเป็นร้อยละ 88.40
5. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.36 คิดเป็นร้อยละ 87.20
6. นักเรียนสามารถนำเทคนิคการระบายสีน้ำไปใช้สร้างภาพได้ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80
7. นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 84.40
8. นักเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.20 คิดเป็นร้อยละ 84.00
9. การวาดภาพระบายสีน้ำทำให้นักเรียนพบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40
10. ครูมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.10 คิดเป็นร้อยละ 82.00
11. นักเรียนมีโอกาสได้ทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.06 คิดเป็นร้อยละ 81.20
12. ครูส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00
13. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00
14. นักเรียนมีทักษะในการวาดภาพและการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 3.98 คิดเป็นร้อยละ 79.60
15. นักเรียนมีความรู้ในการวาดภาพและการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 3.92 คิดเป็นร้อยละ 78.40
16. นักเรียนมีความเข้าใจหลักการจัดองค์ประกอบของภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 3.90 คิดเป็นร้อยละ 78.00
17. นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่อกลุ่ม นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 3.84 คิดเป็นร้อยละ 76.80
18. นักเรียนไม่เคยเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำวิธีนี้ มาก่อน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.18 คิดเป็นร้อยละ 63.60

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูและนักเรียนมีโอกาสใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.38 คิดเป็นร้อยละ 87.60
2. สื่อการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 84.40
3. การใช้สื่อเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.08 คิดเป็นร้อยละ 81.6
4. ครูมีสื่อการเรียนการสอนทุกครั้งที่เข้าสอน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.04 คิดเป็นร้อยละ 80.80

ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.30 คิดเป็นร้อยละ 86.00 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. มีบรรยากาศเป็นกันเองและสนุกสนาน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากเฉลี่ย 4.38 คิดเป็นร้อยละ 87.60
2. นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.30 คิดเป็นร้อยละ 86.00
3. การเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำทำให้เกิดสมาธิและการผ่อนคลาย โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.18 คิดเป็นร้อยละ 83.60
4. นักเรียนเกิดความมั่นใจในการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.04 คิดเป็นร้อยละ 80.80

ด้านการประเมินผล มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 86.00 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวาดภาพ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.42 คิดเป็นร้อยละ 88.40
2. มีการอภิปรายระหว่างเรียนด้วยกันระหว่างนักเรียนกับครู โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.20 คิดเป็นร้อยละ 84.00
3. มีการประเมินผลแต่ละขั้นตอน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.16 คิดเป็นร้อยละ 83.20

4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40
5. ครูคอยชี้แนะในการวาดภาพระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.44 คิดเป็นร้อยละ 88.80
6. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจขั้นตอนในการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.42 คิดเป็นร้อยละ 88.40
7. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.36 คิดเป็นร้อยละ 87.20
8. นักเรียนสามารถนำเทคนิคการระบายสีน้ำไปใช้สร้างภาพได้ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80
9. นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 84.40
10. นักเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.20 คิดเป็นร้อยละ 84.00
11. การวาดภาพระบายสีน้ำทำให้นักเรียนพบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40
12. ครูมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.10 คิดเป็นร้อยละ 82.00
13. นักเรียนมีโอกาสได้ทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.06 คิดเป็นร้อยละ 81.20
14. ครูส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00
15. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00
16. นักเรียนมีทักษะในการวาดภาพและการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 3.98 คิดเป็นร้อยละ 79.60
17. นักเรียนมีความรู้ในการวาดภาพและการระบายสีน้ำ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 3.92 คิดเป็นร้อยละ 78.40
18. นักเรียนมีความเข้าใจหลักการจัดองค์ประกอบของภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 3.90 คิดเป็นร้อยละ 78.00

19. นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ต่อกลุ่ม นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ มาก เฉลี่ย 3.84 คิดเป็นร้อยละ 76.80

20. นักเรียนไม่เคยเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำวิธีนี้ มาก่อน นักเรียนมีความพึงพอใจระดับ ปานกลาง เฉลี่ย 3.18 คิดเป็นร้อยละ 63.60

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูและนักเรียนมีโอกาสใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน โดยนักเรียนมีความ พึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.38 คิดเป็นร้อยละ 87.60

2. สื่อการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความ พึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 84.40

3. การใช้สื่อเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.08 คิดเป็นร้อยละ 81.6

4. ครูมีสื่อการเรียนการสอนทุกครั้งที่เข้าสอน โดยนักเรียนมีความ พึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.04 คิดเป็นร้อยละ 80.80

ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความ พึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.30 คิดเป็นร้อยละ 86.00 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. มีบรรยากาศเป็นกันเองและสนุกสนาน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.38 คิดเป็นร้อยละ 87.60

2. นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.30 คิดเป็นร้อยละ 86.00

3. การเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำทำให้เกิดสมาธิและการผ่อนคลาย โดยนักเรียน มีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.18 คิดเป็นร้อยละ 83.60

4. นักเรียนเกิดความมั่นใจในการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจ ในระดับมาก เฉลี่ย 4.04 คิดเป็นร้อยละ 80.80

ด้านการประเมินผล มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความ พึงพอใจในระดับ มาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 86.00 เมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวาดภาพ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.42 คิดเป็นร้อยละ 88.40

2. มีการอภิปรายระหว่างเรียนด้วยกันระหว่างนักเรียนกับครู โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.20 คิดเป็นร้อยละ 84.00
3. มีการประเมินผลแต่ละชั้นตอน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.16 คิดเป็นร้อยละ 83.20
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ ระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา และผลการศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้เรียนที่เรียนวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำสูงขึ้น
2. ผู้เรียนที่เรียนวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

ประชากร

ประชากร เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด 5 ห้องเรียน จำนวน 234 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 50 คน จากการสุ่มโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 5 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสีน้ำต่อการเรียนการสอน

โดยเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเดียว จำนวน 50 คน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบบ One Group Pretest-Posttest Design
2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลและทดสอบทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีน้ำ กับกลุ่มทดลอง
3. ดำเนินการทดลองด้วยแผนการสอนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA Model กับกลุ่มทดลอง และระยะเวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ 14 คาบ คาบละ 60 นาที
4. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพระบายสีน้ำฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน
5. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ โดยใช้ผลคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน
6. วัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แบบสอบถามหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนการวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL โดยเปรียบเทียบจากคะแนนความสามารถในการวาดภาพสีน้ำแบบต่าง ๆ พบว่า การวาดภาพดอกไม้ ก่อนการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 25.60 คะแนน และ หลังการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 31.18 มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.16 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวาดภาพทิวทัศน์ทะเล ก่อนการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 22.70 คะแนน และ หลังการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 28.88 มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.36 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวาดภาพความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 24.40 คะแนน และ หลังการสอนมีคะแนนเฉลี่ย 29.14 มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.48 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระดับความพึงพอใจในการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำโดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 โดยแยกเป็นรายด้านเรียงจากลำดับมากไปน้อย พบว่า มีความพึงพอใจใน ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน รองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล และ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ ระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ซึ่งหลักและทฤษฎีการเรียนการสอนของ CIPPA MODEL สามารถนำมาใช้ได้จริงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดขึ้นมา โดยกิจกรรมนั้นได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาได้ครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิดการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ การทำงานเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือกัน รับผิดชอบร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อกันในกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนเองได้รับประโยชน์จากการเรียน มีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกันและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างภาคภูมิใจ ส่งผลให้นักเรียนมีผลคะแนนที่สูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยวิธีนี้อยู่ในระดับมาก โดยสรุปเป็นค่าทางสถิติได้ดังนี้

ความสามารถในการวาดภาพระบายสีน้ำ ทั้งสามกิจกรรมนักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ย 11.16 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 โดยแยกเป็นรายด้านเรียงจากลำดับมากไปน้อย พบว่า มีความพึงพอใจใน ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน รองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล และ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยอภิปรายผลในแต่ละด้านไว้ดังนี้

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีรายการดำเนินการ 18 รายการ โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก เฉลี่ย 4.12 คิดเป็นร้อยละ 82.40

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80

ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.30 คิดเป็นร้อยละ 86.00

ด้านการประเมินผล มีรายการที่ดำเนินการ 4 รายการ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 86.00

ข้อเสนอแนะ

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาดังนี้

1. การเรียนการสอนนักเรียนให้สร้างสรรค์งานศิลปะ การวาดภาพระบายสีน้ำนั้น การฝึกทักษะการวาดภาพระบายสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียน มีการเปรียบเทียบและประเมินผลงานของตนเองได้ตามหลักและทฤษฎีทำให้นักเรียนเกิดการรู้ผลปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นผลงานของตนเองได้ตามหลักและทฤษฎีมีการปรึกษากันในกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้กัน ช่วยเหลือกัน และฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพลิดเพลิน สร้างสรรค์ และมีความพึงพอใจในกระบวนการทางกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การปฏิบัติกรวาดภาพระบายสีน้ำ จากผลงานที่ปรากฏพบว่านักเรียนได้รับการพัฒนา ด้านกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์สังคม กระบวนการแสวงหาความรู้ และการสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ปัญหา เกิดความมั่นใจในการสร้างสรรค์ผลงานสามารถวาดภาพระบายสีน้ำได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยความชื่นชม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในกิจกรรมการเรียนการสอนถ้าให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลนักเรียนจากผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปะที่ได้รับมอบหมายเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบอื่นในกิจกรรมด้านศิลปะ

2. ควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ควรศึกษาโดยออกแบบการวิจัยในรูป Pretest Posttest Control Group Design เพื่อตรวจสอบกับผลที่ได้รับในระบบวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศรีเดชา.
กรมวิชาการ. (2534). *คู่มือหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2538). *คู่มือสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนศิลปศึกษา ศ 101 – ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 1-2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- (2544). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ และที่เน้นการปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ: สกศ.
- กาญจนา วัฒนาญ. (2548). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนพรการพิมพ์.
- (2541). *เทคนิคการระบายสีน้ำ*. กรุงเทพฯ: ดีแอลเอส.
- กฤษกร คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2545). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2545). *พหุศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- จรรยา ปทุมรุ่ง. (2545). *การศึกษาผลการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา โกมลบุญ. (2539). *จิตวิทยาพื้นฐานของการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยุทธ รัตตานุกุล. (2541). *ความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนา
อาชีวศึกษา 3 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- โชติกา ศรชัยชนะ. (2551). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพสีน้ำและศึกษาความพึง
พอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนของอารี สุทธิพันธุ์*. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2524). *การเขียนภาพทิวทัศน์ด้วยสีน้ำ*. กรุงเทพฯ: บิสิเนส โฟกัสอินเตอร์เนชั่นแนล (B.T.).
- (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคนโดยวิธีสอนแบบในออกนอกกับวิธีสอนแบบนอกเข้าใน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์. (2543). *การศึกษาความสามารถวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี ไฮส เด็น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แชมมณี. (2542). *การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อํารง อุดมไพจิตรกุล. (2546). *จิตวิทยาสำหรับนักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- นงนารถ เมินทุกข์. (2534). *วาดเขียน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- นवलลอ ทินานท์. (2534). *เอกสารประกอบการสอน ศ, 211 หลักสูตรการสอนศิลปศึกษา 1* *โครงการจัดการพิมพ์หนังสือประกอบการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประณีต มาลัยวงษ์. (2545). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบปกติ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสพ ลีเหมือดภัย. (2541). *ทฤษฎีวาดเขียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2528). *จิตรกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2538). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การระบายสีน้ำของนักเรียนวิทยาลัยครูโดยการสอนระบบ เอ.เอส. กับการสอนแบบปกติ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปริยาพร วงศ์ปบุตรโรจน์. (2539). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). *มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน. (2529). *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดำรง จงรัตน์. (2553). *กรณีศึกษาการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้สื่อการสร้างสรรคดีอิสระของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ไพรวลัย ชัยรัตน์. (2547). *จิตรกรรมสีน้ำภาพภูมิทัศน์ ของเฉลิมนาศิริภักษ์ระหว่างปี พ.ศ. 2483 – 2525*. ปรินูญานิพนธ์ กป.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชนี วรกวิน. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- มัย ตะติยะ. (2547). *สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: สัมพันธ์กราฟฟิค.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542). *ศิลปศึกษา ความเป็นมา ปรัชญาหลักการ วิวัฒนาการด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี ปิลันธนานนท์. (2523). *ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2517). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. (2549). *การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยการสอนแบบบูรณาการ ด้วยวิธีการเล่านิทานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนโสตศึกษา*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2515). *สถิติวิทยาทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- . (2536). *เทคนิคการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2515). *ศิลปะเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เอกสารประกอบการสอน.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2536). *ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- วิรัตน์ ปิ่นแก้ว. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบผลงานกิจกรรมสีน้ำด้วยวิธีการสอนระบบเอ.เอส. ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏที่มีพื้นฐานการเรียนวาดเขียนแตกต่างกัน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2546). *สีน้ำสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: อีแอนดีไอคิว.

- ศิริลักษณ์ ไทยดี. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนศิลป์ในวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวความคิดการสอนแบบซีไอเอสเอสที. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด. (2541). ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สันติ คุณประเสริฐ และสมใจ สิทธิชัย. (2535). ศิลปศึกษา - ศึกษาศิลปะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ เกาทอง. (2538). หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.
- (2536). การเขียนภาพสีน้ำ. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษาองค์การมหาชนเฉพาะกิจ. (2544). รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2542). พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2521). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อารี พันธุ์มณี. (2534). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- (2519). ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2528). การวาดเขียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- (2528). ศิลปะที่มองเห็น. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.
- (2528). ศิลปะนิยม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระดาศสา.
- (2532). ทัศนศิลป์และความงาม. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- (2533). แบบฝึกหัดการระบายสีน้ำ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2535). การระบายสีน้ำ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2535). ศิลปะนิยม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี รังสินนท์. (2526). ความคิดสร้างสรรค์. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อุบล ตูจินดา. (2532). หลักและวิธีสอนศิลปะ. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.
- อเนกกุล กรี่แสง. (2517). จิตวิทยาการศึกษา. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินีนาถ เลิศไพวัน	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ศักดิ์ดา รัตนมุสิก	ตำแหน่งเชี่ยวชาญ
ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 5
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี
3. อาจารย์วันิดา รุ่งแดง	ตำแหน่งชำนาญการพิเศษ
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ ๒55๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒3 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี

เนื่องด้วย นายรัชชัย ยอดราช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีนี้ระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลัง และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CPM Model” โดยมี อาจารย์ ดร.อิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบเรื่อง วัดผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสีนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายรัชชัย ยอดราช และนายอโณปพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

รักษาราชการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-312-6153

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒๕๕๖ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายธวัชชัย ยอดราช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลัง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA Model” โดยมี อาจารย์ ดร.อิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนเรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ภาพดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ทะเล และความคิดสร้างสรรค์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญผู้
นายธวัชชัย ยอดราช และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

รักษาราชการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-312-6153

ที่ ศธ 0519.12/ ๕๕๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕๖ พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์วนิดา รุ่งแดง

เนื่องด้วย นายรัชชัย ยอดราช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่างการเรียนการสอนก่อนและหลัง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA Model” โดยมี อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามเรื่อง วัดความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสีน้ำ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายรัชชัย ยอดราช และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

รักษาราชการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-312-6153

ภาคผนวก ค
แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

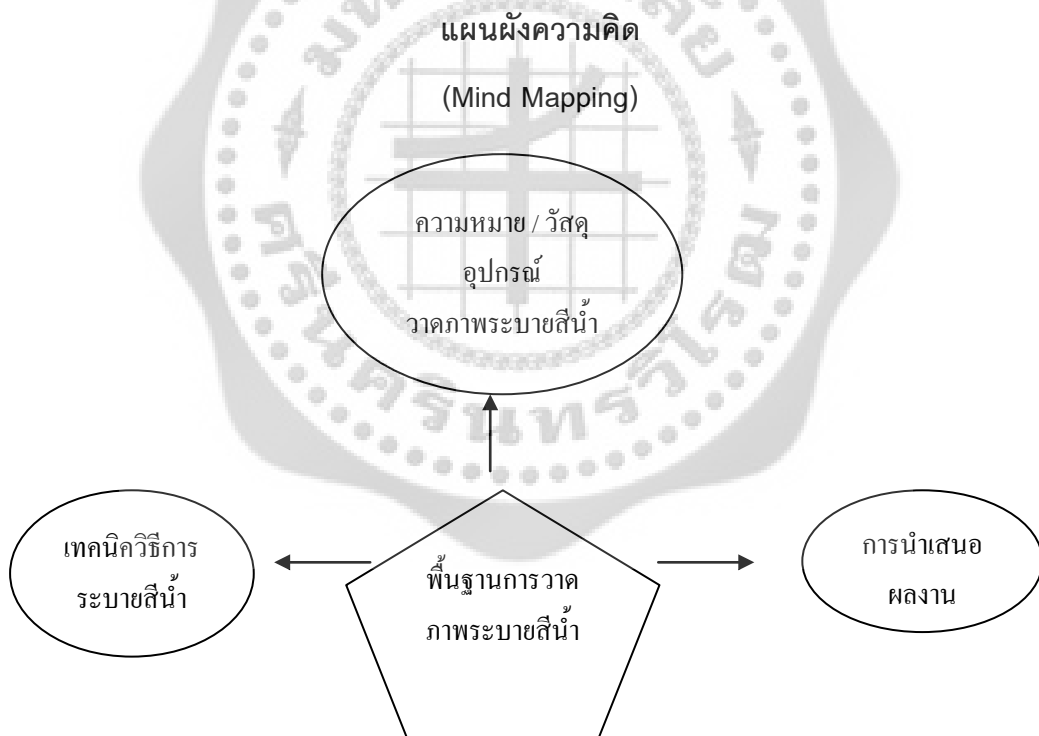
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคในการวาดภาพ

เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ

เวลา 2 ชั่วโมง

ใช้สอน	ชั้น	ม.2/1	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน	ชั้น	ม.2/2	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน	ชั้น	ม.2/3	ชั่วโมง	6-7	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน	ชั้น	ม.2/4	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน	ชั้น	ม.2/5	ชั่วโมง	6-7	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554

1. สารสำคัญ

พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ การวาดเขียน สี การจัดองค์ประกอบ เทคนิควิธีการวาดภาพระบายสีน้ำ การเก็บอุปกรณ์ ผลงานสำเร็จ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ

2.1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ วัสดุอุปกรณ์ เทคนิควิธีการพื้นฐานการวาดภาพ

ระบายสีน้ำ

2.1.2 ด้านทักษะกระบวนการ

2.1.2.1 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการเขียน ผังความคิด ขั้นตอนพื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำได้

2.1.2.2 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ในการวาดภาพระบายสีน้ำได้อย่างชื่นชม และเห็นคุณค่า

2.1.2.3 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้

2.1.2.4 มีความสามารถในการรับรู้สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 ด้านเจตคติ

2.1.3.1 มีความคิดอย่างเป็นระบบ

2.1.3.2 มีความรับผิดชอบ

2.1.3.3 มีความเป็นระเบียบในการทำงาน

2.1.3.4 มีความสามัคคีในกลุ่ม

2.2 จุดประสงค์นำทาง

2.2.1 บอกความหมาย / วัสดุอุปกรณ์ ในการวาดภาพระบายสีน้ำได้

2.2.2 อธิบาย ขั้นตอน เทคนิค วิธีการพื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำได้

2.2.3 วาดภาพระบายสีน้ำได้อย่างสร้างสรรค์

3. เนื้อสาระการเรียนรู้

สีน้ำ WATER COLOUR

สีน้ำ เป็น สีที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณ ทั้งในแถบยุโรป และเอเชีย โดยเฉพาะจีน และญี่ปุ่น ซึ่งมีความสามารถในการระบายสีน้ำ แต่ในอดีตการระบายสีน้ำ มักใช้เพียงสีเดียว คือ สีดำผู้ที่ระบายได้อย่างสวยงามจะต้องมีทักษะการใช้พู่กันที่สูงมาก การระบายสีน้ำจะใช้น้ำ เป็นส่วนผสม และทำละลายให้เจือจางในการใช้สีน้ำ ไม่นิยมใช้สีขาวผสมเพื่อให้มีน้ำหนักอ่อนลง และไม่นิยมใช้สีดำผสมให้มีน้ำหนักเข้มข้น เพราะจะทำให้เกิดน้ำหนักมืดเกินไป แต่จะใช้สีกลางหรือสีตรงข้ามผสมแทน ลักษณะของภาพวาดสีน้ำจะมีลักษณะใส บาง และ สะอาด การระบายสีน้ำต้องใช้ความชำนาญสูงเพราะผิดพลาดแล้วจะแก้ไขยาก จะ ระบายซ้ำๆ ทับกันมากๆ ไม่ได้จะทำให้ภาพออกมามีสีขุ่น ๆ ไม่น่าดู หรือที่เรียกว่า สีเน่า สีน้ำที่มีจำหน่าย

ในปัจจุบัน จะบรรจุในหลอด เป็นเนื้อสีฝุ่นที่ผสมกับกาวอะราบิก ซึ่งเป็นกาวที่สามารถละลาย น้ำได้ มีทั้งลักษณะที่โปร่งแสง (Transparent) และกึ่งทึบแสง (Semi-Opaque) ซึ่งจะมีระบุไว้ข้างหลอด สีน้ำนิยมระบายบน กระดาษที่มีผิวขรุขระ หยาด

3.1 วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำ วัสดุที่ต้องใช้ในการวาดภาพระบายสีน้ำ คือ ดินสอร่างภาพ, พู่กัน, จานสี, สีน้ำ, กระดาษ, กระดาษรองเขียน, ภาชนะใส่น้ำ, เทปขาว, ผ้าใช้สำหรับเช็ดพู่กัน, กระดาษทิชชู

3.2 การวาดเขียน การวาดเขียนเป็นพื้นฐานของงานศิลปะทุกชนิด โดยเริ่มจากการเขียนรูปร่างรูปทรงก่อนเพื่อวางแผนในการสร้างมโนทัศน์ในงานศิลปะ ซึ่งทุกขั้นตอนต้องผ่านการทดลองเพื่อหาผลสรุปเกิดเป็นหลักการและเหตุผลทางด้านทฤษฎีศิลปะ แล้วนำมาพัฒนางานเขียนและจิตรกรรมต่อไป

3.3 การจัดภาพองค์ประกอบ หลักการจัดองค์ประกอบงานศิลปะ หมายถึง การจัดองค์ประกอบของงานศิลปะประเภทต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์สวยงามตามหลักเกณฑ์การสร้างสรรค์ผลงาน คือ

3.3.1 เอกภาพ (Unity)ความสมดุล (Balance)

3.3.2 สัดส่วน (Proportion)

3.3.3 จังหวะ (Rhythm)

3.3.4 ความขัดแย้ง (Contrast)

3.3.5 ความกลมกลืน (Harmony)

3.3.6 การเน้น (Emphasis)

3.4 สี สีต่าง ๆ ที่อยู่ในช่วงสเปกตรัมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เราสามารถนำมาถ่ายทอดลงในภาพ เพราะนอกจากสีจะช่วยให้ภาพสวยงามและดูสมจริง มากขึ้นแล้ว สียังบอกความรู้สึกต่าง ๆ ได้ เช่น สีแดงให้ความรู้สึกที่ร้อนแรง สีเขียวให้ความรู้สึกเย็น เป็นต้น

3.5 เทคนิคการระบายสีน้ำ อารี สุทธิพันธ์ (2535: 39) ได้กล่าวถึง เทคนิคในการระบายสีน้ำว่า ศิลปินสีน้ำมี ชื่อของอเมริกา คือ จอห์น มาร์ติน ให้ข้อคิดไว้ว่า การระบายสีน้ำคล้ายกับการตีกอล์ฟ คือจะต้องฝึกหัดตามลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การจับพู่กัน การรู้จักคุ้นเคยกับสี กระดาษ การจัดตำแหน่งของกระดาษรองเขียน และงานระบายสี ตลอดจนต้องมีวินัยและตั้งใจจดจ่ออย่างจริงจังเมื่อตั้งใจฝึกฝนจริงจังแล้ว สิ่งแรกที่ต้องฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญก็คือ ความผสมผสานของเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ทดลองปฏิบัติมา ซึ่งเทคนิคและวิธีการระบายสีน้ำ แบ่งออกเป็น 4 อย่าง คือ

- 3.5.1 การระบายแบบเปียกบนเปียก (Wet into Wet)
- 3.5.2 การระบายแบบเปียกบนแห้ง (Wet into Dry)
- 3.5.3 การระบายแบบแห้งบนแห้ง (Dry on Dry)
- 3.5.4 การระบายบนระนาบรองรับที่เตรียมไว้ (Texture Surface)

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม C (Construct)

ครูนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ วัตถุประสงค์การเรียนรู้การระบายสีน้ำ และวาดภาพการระบายสีน้ำว่า นักเรียนเคยมีประสบการณ์ในการระบายสีน้ำมาก่อนหรือไม่ วัตถุประสงค์ในการวาดภาพสีน้ำมีอะไรบ้าง มีเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ และสีน้ำต่างจากสีชนิดอื่นอย่างไร ใช้คำถาม ตอบกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบ

4.2 ขั้นแสวงหาความรู้ I (Interaction)

4.2.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คน มีทั้งหมด 10 กลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น STAD แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะใช้อัตราส่วน 1:2:1 เพื่อให้ นักเรียนรวมกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากสื่อ และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และร่วมกันปฏิบัติงานวาดภาพระบายสีน้ำเป็นกลุ่ม

4.2.2 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับแบบฝึกหัด เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ เพื่อใช้ตอบคำถามในเนื้อหา

4.2.3 แนะนำการศึกษาเนื้อหาการวาดภาพระบายสีน้ำ จากแหล่งข้อมูล เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

4.3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม C (Construct)

4.3.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาอธิบายงาน เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ

4.3.2 ให้นักเรียนเข้าเรียนรู้จากสื่อแหล่งเรียนรู้ นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยมี

เนื้อหาที่ต้องศึกษาคือ วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำ เทคนิคการระบายสีน้ำ การวาดภาพระบายสีน้ำ และผลงานสำเร็จ โดยให้อิสระในการนำเสนอเนื้อหาที่ศึกษา มีการเชื่อมโยงของเนื้อหา มีการแนะนำการเรียนรู้ การเชื่อมโยงอย่างชัดเจน ง่ายต่อการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาได้ตามความสนใจ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถาม พูดคุยกันในกลุ่ม หากพบปัญหาครูคอยชี้แนะให้เป็นกลุ่มๆไป

4.4 ชั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม I (Interaction)

หลังจากการศึกษาคำความรู้ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ จากสื่อนำเสนอเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อ เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคในการวาดภาพระบายสีน้ำ ตามใบงานที่ 1 ครูคอยสังเกตพฤติกรรมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถามพูดคุยกันในกลุ่ม หากพบกลุ่มใดมีปัญหาครูคอยช่วยเหลือ ชี้แนะเป็นกลุ่มๆไป

4.5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ C (Construct)

4.5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการศึกษา ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ จากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการทำกิจกรรมแนวสรุป ดังนี้

4.5.2 กลุ่มร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกผลการเรียนรู้

4.5.3 นักเรียนแต่ละคนสรุปผลการเรียนรู้ลงในสมุดงานของตนเอง

4.6 ชั้นแสดงผลงาน I (Interaction)

4.6.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานใบงานที่ 1.1 จากการศึกษาจากสื่อนำเสนอ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ เสนอหน้าชั้นเรียน แล้วติตไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

4.6.2 นักเรียนแต่ละคนสรุปบันทึกเพิ่มเติมความรู้จากผลงานเพื่อนๆ แต่ละกลุ่ม นำเสนอเพิ่มเติมลงในสมุดงานของตนให้สมบูรณ์

4.7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ A (Application)

4.7.1 แจกใบงานที่ 1.2 เรื่อง เทคนิคการระบายสีน้ำ

4.7.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ เป็นการบ้าน

4.7.3 ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน ไปพัฒนาสร้างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำในรูปแบบที่ตนสนใจต่อไป

5. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 5.1 สื่อการนำเสนอ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ
- 5.2 สื่อของจริงจากการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียน และท้องถิ่น
- 5.2 หนังสือ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

6. การวัดผลและประเมินผล

6.1 สิ่งที่ต้องวัด

- 6.1.1 พฤติกรรมความร่วมมือในการทำงาน
- 6.1.2 แบบฝึกหัด ที่ 1.1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ
- 6.1.3 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ
- 6.1.4 ใบงานที่ 1.2 เรื่อง เทคนิควิธีการระบายสีน้ำ
- 6.1.5 แบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2 วิธีวัด

- 6.2.1 สังเกต
- 6.2.2 ตรวจสอบแบบฝึกหัด
- 6.2.3 ตรวจสอบใบงาน
- 6.2.4 ตรวจสอบแบบบันทึกผลการเรียนรู้
- 6.2.5 ตรวจสอบผลงาน

6.3 เครื่องมือวัด

- 6.3.1 แบบสังเกตบันทึกการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ
- 6.3.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6.3.3 แบบประเมินผลใบงานเรื่อง เทคนิควิธีการระบายสีน้ำ
- 6.3.4 แบบประเมินผลงานนักเรียน

6.4 เกณฑ์การวัด

- 6.4.1 วัดประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

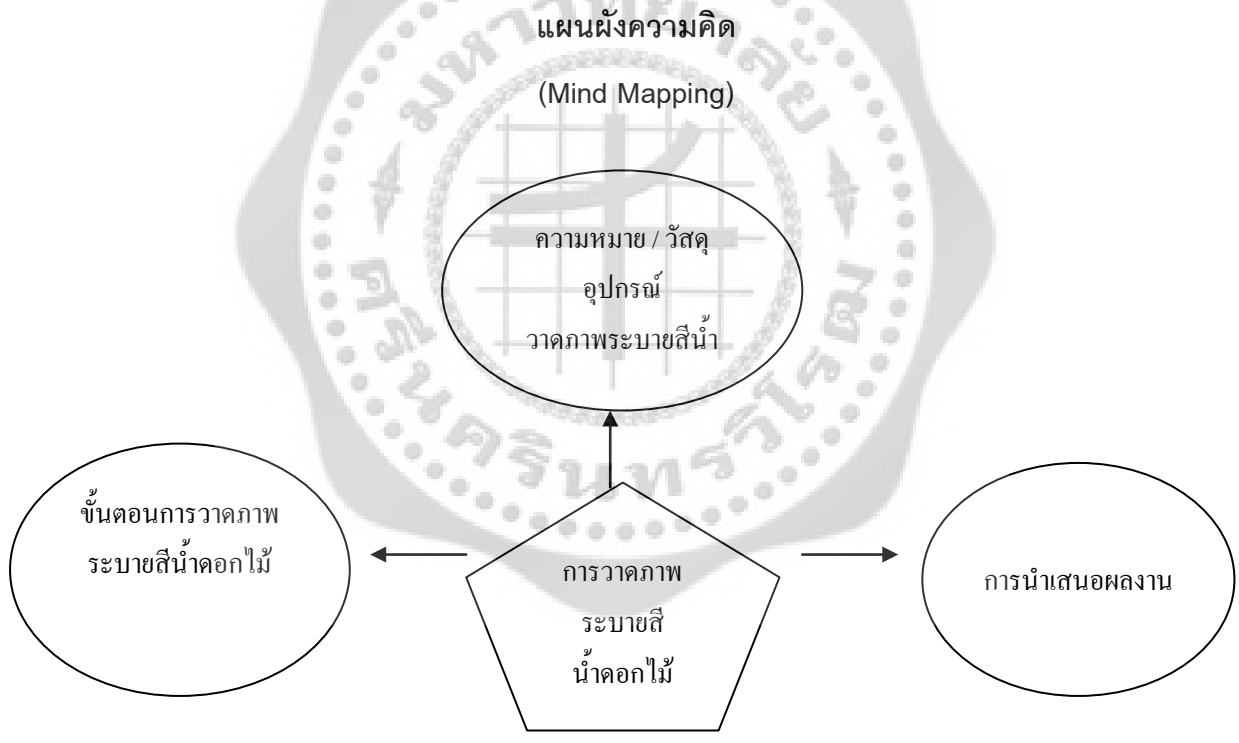
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคในการวาดภาพ

เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้

เวลา 2 ชั่วโมง

ใช้สอน ชั้น	ม.2/1	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน ชั้น	ม.2/2	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน ชั้น	ม.2/3	ชั่วโมง	6-7	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน ชั้น	ม.2/4	ชั่วโมง	2-3	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554
ใช้สอน ชั้น	ม.2/5	ชั่วโมง	6-7	วันที่.....เดือน.....	พ.ศ. 2554

1. สารสำคัญ

การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำ การร่างภาพ การจัดองค์ประกอบของภาพ และเทคนิควิธีการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ การเก็บอุปกรณ์ ผลงานสำเร็จ การนำเสนอผลงานสำเร็จ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ

2.1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้

2.1.2 ด้านทักษะกระบวนการ

2.1.2.1 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการเขียน ผังความคิด ขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ได้

2.1.2.2 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ในการวาดภาพระบายสีน้ำได้อย่างชื่นชม และเห็นคุณค่า

2.1.2.3 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้

2.1.2.4 มีความสามารถในการรับรู้สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 ด้านเจตคติ

2.1.3.1 มีความคิดอย่างเป็นระบบ

2.1.3.2 มีความรับผิดชอบ

2.1.3.3 มีความเป็นระเบียบในการทำงาน

2.1.3.4 มีความสามัคคีในกลุ่ม

2.2 จุดประสงค์นำทาง

2.2.1 บอกความหมายของการวาดภาพระบายสีน้ำได้

2.2.2 อธิบาย ขั้นตอน เทคนิควิธีการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ได้

2.2.3 วาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ได้อย่างสร้างสรรค์

3. เนื้อสาระการเรียนรู้

3.1 ดอกไม้มีหลายชนิดมีหลากหลายสีสันนิษฐานนำมาวาดภาพในงานจิตรกรรม ดอกไม้ที่นิยมนำมาวาดภาพระบายสีคือ ดอกกุหลาบ, ดอกกล้วยไม้, ดอกทานตะวัน ฯลฯ สีน้ำเป็นสีที่นิยมนำมาระบายสีภาพดอกไม้เพราะเป็นสีที่โปร่งแสง สดใส ให้สีสันให้ความรู้สึกได้ดี และใช้เวลาในการระบายไม่นานนัก

3.2 ขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ (โดยใช้สีน้ำเสนอ)

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้
2. การร่างภาพ
3. การจัดองค์ประกอบของภาพ
4. การระบายสี
5. การเก็บรายละเอียดของภาพ
6. การเก็บวัสดุอุปกรณ์
7. การนำเสนอผลงานสำเร็จ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม C (Construct)

ครูนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ วัสดุอุปกรณ์การระบายสีน้ำ และการวาดภาพการระบายสีน้ำดอกไม้ ว่านักเรียนเคยมีประสบการณ์ในการระบายสีน้ำดอกไม้มาก่อนหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพสีน้ำมีอะไรบ้าง มีเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ และภาพวาดสีน้ำต่างจากสี ชนิดอื่นอย่างไร ใช้คำถาม ตอบกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบ

4.2 ขั้นแสวงหาความรู้ I (Interaction)

แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คน มีทั้งหมด 10 กลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น STAD แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะใช้อัตราส่วน 1:2:1 เพื่อให้ นักเรียนรวมกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากสื่อ และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และร่วมกันปฏิบัติงานวาดภาพระบายสีน้ำเป็นกลุ่ม

4.2.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับแบบฝึกหัด เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ เพื่อใช้ตอบคำถามในเนื้อหา

4.2.2 แนะนำการศึกษาเนื้อหาการวาดภาพระบายสีน้ำ จากแหล่งข้อมูล เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

4.3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม C (Construct)

4.3.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาอธิบายงาน เรื่อง ความรู้พื้นฐานการวาดภาพระบายสีน้ำ

4.3.2 ให้นักเรียนเข้าเรียนรู้จากสื่อแหล่งเรียนรู้ นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยมีเนื้อหาที่ต้องศึกษาคือ วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำ ดอกไม้ เทคนิคการระบายสีน้ำ ดอกไม้ การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้และผลงานสำเร็จ โดยให้อิสระในการนำเสนอเนื้อหาที่ศึกษา มีการเชื่อมโยงของเนื้อหา มีการแนะนำการเรียนรู้ การเชื่อมโยงอย่างชัดเจน ง่ายต่อการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาได้ตามความสนใจ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถาม พูดคุยกันในกลุ่ม หากพบปัญหาครูคอยชี้แนะให้เป็นกลุ่มๆ ไป

4.4 ชั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม I (Interaction)

หลังจากการศึกษาคำความรู้ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ดอกไม้ จากสื่อนำเสนอเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อ เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคในการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ ตามใบงานที่ 1 ครูคอยสังเกตพฤติกรรมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถามพูดคุยกันในกลุ่ม หากพบกลุ่มใดมีปัญหาครูคอยช่วยเหลือชี้แนะเป็นกลุ่มๆ ไป

4.5 ชั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ C (Construct)

4.5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการศึกษา การวาดภาพระบายสีน้ำ

ดอกไม้ จากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการทำกิจกรรมแนวสรุป ดังนี้

4.5.2 กลุ่มร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกผลการเรียนรู้

4.5.3 นักเรียนแต่ละคนสรุปผลการเรียนรู้ลงในสมุดงานของตนเอง

4.6 ชั้นแสดงผลงาน I (Interaction)

4.6.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานใบงานที่ 1.1 จากการศึกษาจากสื่อนำเสนอ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ดอกไม้ เสนอหน้าชั้นเรียน แล้วติดไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

4.6.2 นักเรียนแต่ละคนสรุปบันทึกเพิ่มเติมความรู้จากผลงานเพื่อนๆ แต่ละกลุ่ม นำเสนอเพิ่มเติมลงในสมุดงานของตนให้สมบูรณ์

4.7 ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ A (Application)

4.7.1 แจกใบงานที่ 1.2 เรื่อง เทคนิคการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้

4.7.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ ดอกไม้ เป็นการบ้าน

4.7.3 ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน ไปพัฒนาสร้างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำในรูปแบบที่ตนสนใจต่อไป

5. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 5.1 สื่อการนำเสนอ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้
- 5.2 สื่อของจริงจากการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียน และท้องถิ่น
- 5.2 ภาพผลงานตัวอย่าง หนังสือ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

6. การวัดประเมินผล

6.1 สิ่งที่ต้องวัด

- 6.1.1 พฤติกรรมความร่วมมือในการทำงาน
- 6.1.2 แบบฝึกหัด ที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ดอกไม้
- 6.1.3 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ดอกไม้
- 6.1.4 แบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2 วิธีวัด

- 6.2.1 สังเกต
- 6.2.2 ตรวจสอบแบบฝึกหัด
- 6.2.3 ตรวจสอบใบงาน
- 6.2.4 ตรวจสอบแบบบันทึกผลการเรียนรู้
- 6.2.5 ตรวจสอบผลงาน

6.3 เครื่องมือวัด

- 6.3.1 แบบสังเกตบันทึกการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้
- 6.3.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6.3.3 แบบประเมินผลใบงานเรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้
- 6.3.4 แบบประเมินผลงานนักเรียน

6.4 เกณฑ์การวัด

- 6.4.1 วัดประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคในการวาดภาพ

เรื่อง การวาดภาพพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล

เวลา 2 ชั่วโมง

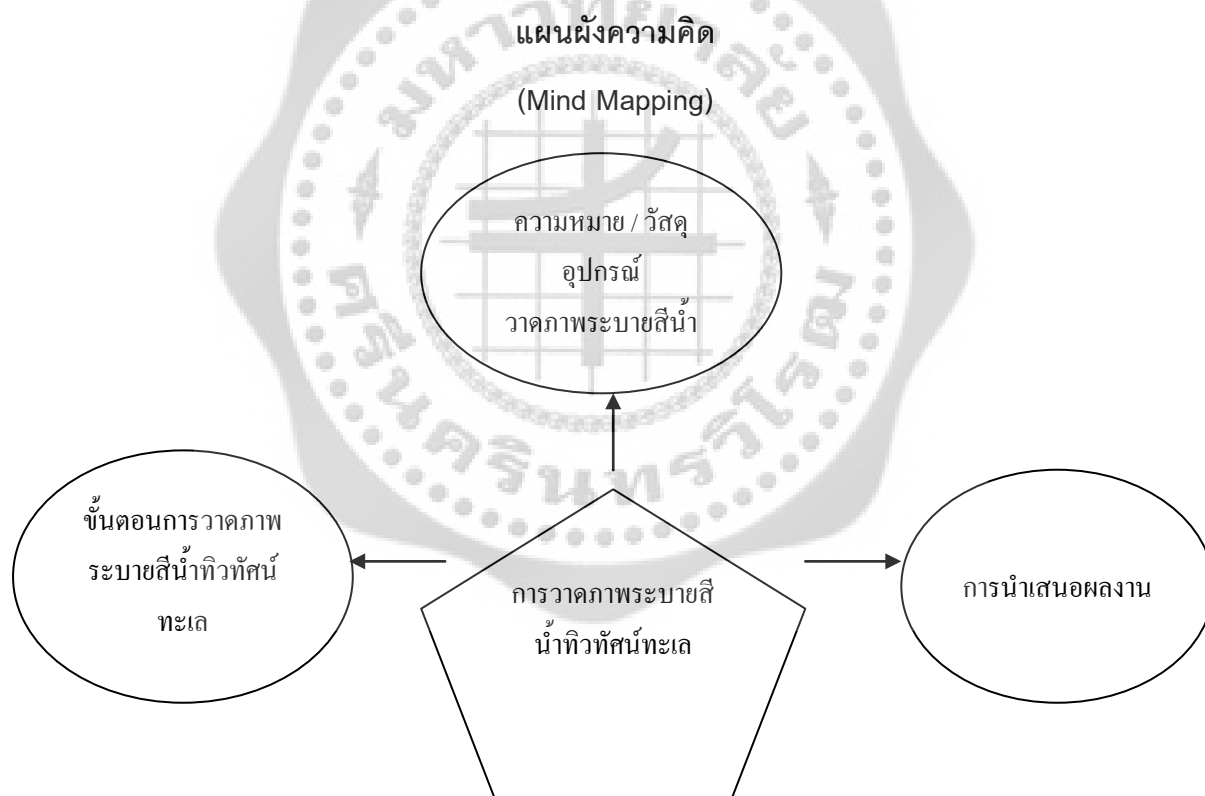
ใช้สอน ชั้น ม.2/1 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/2 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/3 ชั่วโมง 6-7 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/4 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/5 ชั่วโมง 6-7 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

1. สารสำคัญ

การวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำ การร่างภาพ การจัดองค์ประกอบของภาพ และเทคนิควิธีการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล การเก็บอุปกรณ์ ผลงานสำเร็จ การนำเสนอผลงานสำเร็จ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ

2.1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล

2.1.2 ด้านทักษะกระบวนการ

2.1.2.1 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการเขียน ผังความคิด ขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลได้

2.1.2.2 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ในการวาดภาพระบายสีน้ำได้อย่างชื่นชม และเห็นคุณค่า

2.1.2.3 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้

2.1.2.4 มีความสามารถในการรับรู้สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 ด้านเจตคติ

2.1.3.1 มีความคิดอย่างเป็นระบบ

2.1.3.2 มีความรับผิดชอบ

2.1.3.3 มีความเป็นระเบียบในการทำงาน

2.1.3.4 มีความสามัคคีในกลุ่ม

2.2 จุดประสงค์นำทาง

2.2.1 บอกความหมายของการวาดภาพระบายสีน้ำได้

2.2.2 อธิบาย ขั้นตอน เทคนิควิธีการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลได้

2.2.3 วาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลได้อย่างสร้างสรรค์

3. เนื้อสาระการเรียนรู้

3.1 ทะเลเป็นทัศนียภาพที่เกิดขึ้นตามชาติมีความสวยงาม ทิวทัศน์ทะเล มีส่วนประกอบสำคัญคือ ท้องฟ้า น้ำทะเล เกลียวคลื่น ภูเขา เกาะ โขดหิน หาดทราย นก เรือ เป็นที่นิยมของศิลปินหลายคนที่หลงใหลในความสวยของทะเลแล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นงานจิตรกรรมสีน้ำเพราะเป็นสีที่โปร่งแสง ชุ่มชื้น ให้สีสันสดใส ให้ความรู้สึกได้ดี และใช้เวลาในการระบายไม่นานนัก

3.2 ขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล (โดยใช้สีน้ำเสนอ)

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล
2. การร่างภาพ
3. การจัดองค์ประกอบของภาพ
4. การระบายสี
5. การเก็บรายละเอียดของภาพ
6. การเก็บวัสดุอุปกรณ์
7. การนำเสนอผลงานสำเร็จ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม C (Construct)

ครูนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ วัสดุอุปกรณ์การระบายสีน้ำ และการวาดภาพการระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล ว่านักเรียนเคยมีประสบการณ์ในการระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเลมาก่อนหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพสีน้ำมีอะไรบ้าง มีเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ และการวาดสีน้ำทิวทัศน์ทะเลมีเทคนิคการระบายต่างจากสีชนิดอื่นอย่างไร ใช้คำถาม ตอบกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบ

ความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบ

4.2 ขั้นแสวงหาความรู้ I (Interaction)

แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คน มีทั้งหมด 10 กลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น STAD แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะใช้อัตราส่วน 1:2:1 เพื่อให้ นักเรียนรวมกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากสื่อ และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และร่วมกันปฏิบัติงานวาดภาพระบายสีน้ำเป็นกลุ่ม

4.2.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับแบบฝึกหัด เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล เพื่อใช้ตอบคำถามในเนื้อหา

4.2.2 แนะนำการศึกษาเนื้อหาการวาดภาพระบายสีน้ำ จากแหล่งข้อมูล เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

4.3 ชั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม C (Construct)

4.3.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาอธิบายงาน เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

4.3.2 ให้นักเรียนเข้าเรียนรู้จากสื่อแหล่งเรียนรู้ นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยมีเนื้อหาที่ต้องศึกษา คือ วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำทิวทัศน์ เทคนิคการระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลและผลงานสำเร็จ โดยให้อิสระในการนำเสนอเนื้อหาที่ศึกษา มีการเชื่อมโยงของเนื้อหา มีการแนะนำการเรียนรู้ การเชื่อมโยงอย่างชัดเจน ง่ายต่อการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาได้ตามความสนใจ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถาม พูดคุยกันในกลุ่ม หากพบปัญหาครูคอยชี้แนะให้เป็นกลุ่มๆไป

4.4 ชั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม I (Interaction)

หลังจากการศึกษาความรู้ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล จากสื่อนำเสนอเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อ เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคในการวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเลตามใบงานที่ 1 ครูคอยสังเกตพฤติกรรมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถามพูดคุยกันในกลุ่ม หากพบกลุ่มใดมีปัญหาครูคอยช่วยเหลือ ชี้แนะเป็นกลุ่มๆไป

4.5 ชั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ C (Construct)

4.5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการศึกษา การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล จากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการทำกิจกรรมแนวสรุป ดังนี้

4.5.2 กลุ่มร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกผลการเรียนรู้

4.5.3 นักเรียนแต่ละคนสรุปผลการเรียนรู้ลงในสมุดงานของตนเอง

4.6 ชั้นแสดงผลงาน I (Interaction)

4.6.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานใบงานที่ 1.1 จากการศึกษาจากสื่อนำเสนอ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล เสนอหน้าชั้นเรียน แล้วติดไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

4.6.2 นักเรียนแต่ละคนสรุปบันทึกเพิ่มเติมความรู้จากผลงานเพื่อนๆ แต่ละกลุ่ม นำเสนอเพิ่มเติมลงในสมุดงานของตนให้สมบูรณ์

4.7 ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ A (Application)

4.7.1 แจกใบงานที่ 1.2 เรื่อง เทคนิคการระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

4.7.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล เป็นการบ้าน

4.7.3 ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน ไปพัฒนาสร้างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำในรูปแบบที่ตนสนใจต่อไป

5. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

5.1 สื่อการนำเสนอ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

5.2 สื่อของจริงจากการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียน และท้องถิ่น

5.2 ภาพผลงานตัวอย่าง หนังสือ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

6. การวัดประเมินผล

6.1 สิ่งที่ต้องวัด

6.1.1 พฤติกรรมความร่วมมือในการทำงาน

6.1.2 แบบฝึกหัด ที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

6.1.3 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

6.1.4 แบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2 วิธีวัด

6.2.1 สังเกต

6.2.2 ตรวจสอบแบบฝึกหัด

6.2.3 ตรวจสอบใบงาน

6.2.4 ตรวจสอบแบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2.5 ตรวจสอบผลงาน

6.3 เครื่องมือวัด

6.3.1 แบบสังเกตบันทึกการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ทิวทัศน์ทะเล

6.3.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.3.3 แบบประเมินผลใบงานเรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล

6.3.4 แบบประเมินผลงานนักเรียน

6.4 เกณฑ์การวัด

6.4.1 วัดประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคในการวาดภาพ

เรื่อง การวาดภาพความคิดสร้างสรรค์

เวลา 2 ชั่วโมง

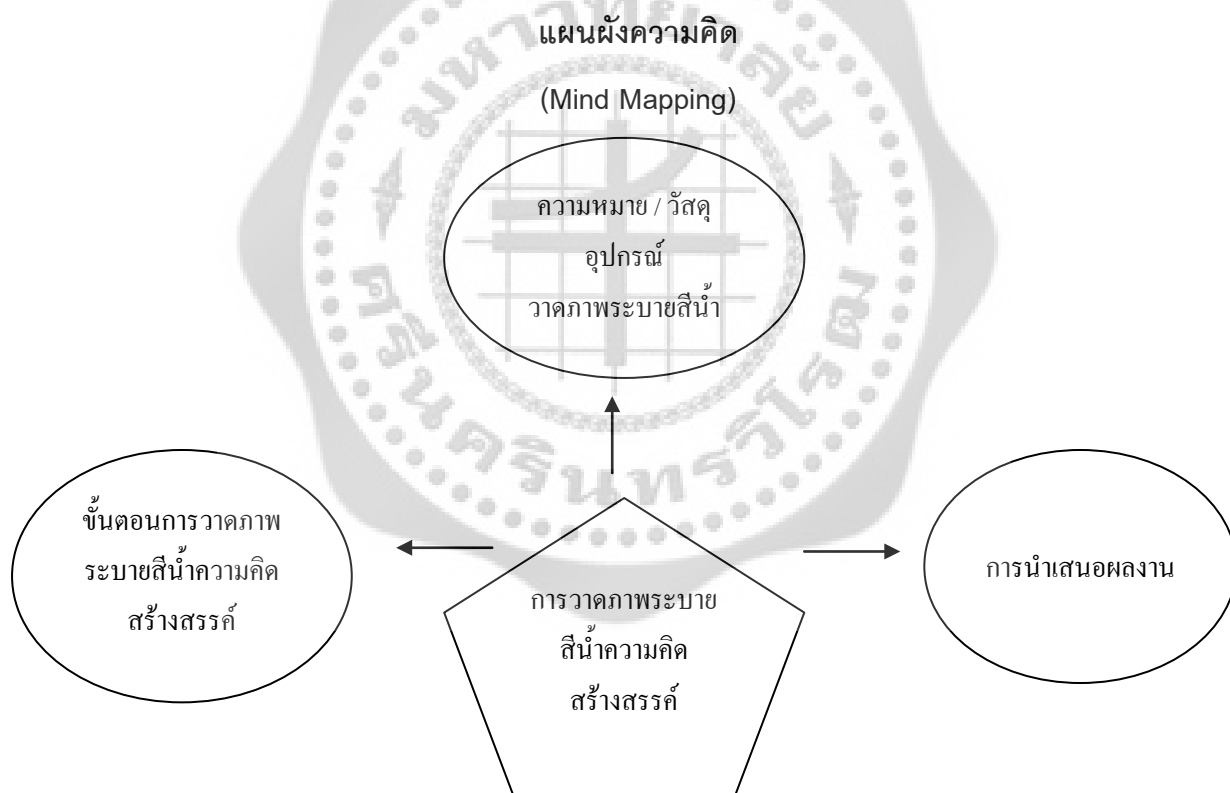
ใช้สอน ชั้น ม.2/1 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/2 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/3 ชั่วโมง 6-7 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/4 ชั่วโมง 2-3 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ใช้สอน ชั้น ม.2/5 ชั่วโมง 6-7 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

1. สาระสำคัญ

การวาดภาพพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพพระบายสีน้ำ การร่างภาพ การจัดองค์ประกอบของภาพ และเทคนิควิธีการวาดภาพพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ การเก็บอุปกรณ์ ผลงานสำเร็จ การนำเสนอผลงานสำเร็จ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพพระบายสีน้ำ

2.1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนการวาดภาพพระบายสีน้ำความคิด

สร้างสรรค์

2.1.2 ด้านทักษะกระบวนการ

2.1.2.1 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการเขียน ผังความคิด ขั้นตอนการวาดภาพพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์

2.1.2.2 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ในการวาดภาพพระบายสีน้ำได้อย่างชื่นชม และเห็นคุณค่า

2.1.2.3 มีความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้

2.1.2.4 มีความสามารถในการรับรู้สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 ด้านเจตคติ

2.1.3.1 มีความคิดอย่างเป็นระบบ

2.1.3.2 มีความรับผิดชอบ

2.1.3.3 มีความเป็นระเบียบในการทำงาน

2.1.3.4 มีความสามัคคีในกลุ่ม

2.2 จุดประสงค์นำทาง

2.2.1 บอกความหมายของการวาดภาพพระบายสีน้ำได้

2.2.2 อธิบาย ขั้นตอน เทคนิควิธีการวาดภาพพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ได้

2.2.3 วาดภาพพระบายสีน้ำได้อย่างสร้างสรรค์

3. เนื้อสาระการเรียนรู้

3.1 การวาดภาพความคิดสร้างสรรค์ คือการสร้างจินตนาการถ่ายทอดลงในรูปแบบของงานจิตรกรรม ด้วยกระบวนการวาดภาพระบายสีน้ำ ด้วยรูปแบบเทคนิคที่หลากหลาย ตามความรู้สึกรักนึกคิดของนักเรียน เพื่อบ่งบอกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน

3.2 ขั้นตอนการวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ (โดยใช้สื่อนำเสนอ)

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์
2. การร่างภาพ
3. การจัดองค์ประกอบของภาพ
4. การระบายสี
5. การเก็บรายละเอียดของภาพ
6. การเก็บวัสดุอุปกรณ์
7. การนำเสนอผลงานสำเร็จ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม C (Construct)

ครูนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีน้ำ วัสดุอุปกรณ์การระบายสีน้ำ และการวาดภาพการระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ ว่านักเรียนเคยมีประสบการณ์ในการระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์มาก่อนหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพสีน้ำมีอะไรบ้าง มีเทคนิควิธีการระบายสีวิธี และภาพวาดสีน้ำความคิดสร้างสรรค์ต่างจากการวาดภาพระบายสีด้วยวิธีอื่นอย่างไร ใช้คำถามตอบกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบ

4.2 ขั้นแสวงหาความรู้ I (Interaction)

แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คน มีทั้งหมด 10 กลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น STAD แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะใช้อัตราส่วน 1:2:1 เพื่อให้ นักเรียนรวมกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากสื่อ และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และร่วมกันปฏิบัติงานวาดภาพระบายสีน้ำเป็นกลุ่ม

4.2.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับแบบฝึกหัด เรื่อง การวาดภาพความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้ตอบคำถามในเนื้อหา

4.2.2 แนะนำการศึกษาเนื้อหาการวาดภาพระบายสีน้ำ จากแหล่งข้อมูล เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

4.3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ
ความรู้ เดิม I (Interaction)

4.3.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาอธิบายงาน เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิด
สร้างสรรค์

4.3.2 ให้นักเรียนเข้าเรียนรู้จากสื่อแหล่งเรียนรู้ นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดย

เนื้อหาที่ต้องศึกษาคือ วัสดุอุปกรณ์ในการระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ เทคนิคการ
ระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์และผลงานสำเร็จ โดย
ให้อิสระในการนำเสนอเนื้อหาที่ศึกษา มีการเชื่อมโยงของเนื้อหา มีการแนะนำการเรียนรู้ การ
เชื่อมโยงอย่างชัดเจน ง่ายต่อการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาได้ตามความสนใจ เพื่อจะได้นำไป
ปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มที่ศึกษา สังเกต
ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถาม พูดคุยกันในกลุ่ม หากพบปัญหาครูคอยชี้แนะให้เป็นกลุ่มๆไป

4.4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม C (Construct)

หลังจากการศึกษาความรู้ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ จากสื่อ
นำเสนอเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อ เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคในการวาดภาพ
ระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ ตามใบงานที่ 1 ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นใน
กลุ่มที่ศึกษา สังเกตความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การซักถามพูดคุยกันในกลุ่ม หากพบกลุ่มใดมีปัญหา
ครูคอยช่วยเหลือ ชี้แนะเป็นกลุ่มๆไป

4.5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ C (Construct)

4.5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการศึกษา การวาดภาพระบายสีน้ำ
ความคิดสร้างสรรค์ จากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการทำกิจกรรมแนวสรุป ดังนี้

4.5.2 กลุ่มร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกผลการเรียนรู้

4.5.3 นักเรียนแต่ละคนสรุปผลการเรียนรู้ลงในสมุดงานของตนเอง

4.6 ขั้นแสดงผลงาน I (Interaction)

4.6.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานใบงานที่ 1.1 จากการศึกษาจากสื่อนำเสนอ
เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ เสนอหน้าชั้นเรียน แล้วติดไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

4.6.2 นักเรียนแต่ละคนสรุปบันทึกเพิ่มเติมความรู้จากผลงานเพื่อนๆ แต่ละกลุ่ม
นำเสนอเพิ่มเติมลงในสมุดงานของตนให้สมบูรณ์

4.7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ A (Application)

4.7.1 แจกใบงานที่ 1.2 เรื่อง เทคนิคการระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์

4.7.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการบ้าน

4.7.3 ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน ไปพัฒนาสร้างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำในรูปแบบที่ตนสนใจต่อไป

5. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

5.1 สื่อการนำเสนอ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์

5.2 สื่อของจริงจากการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียน และท้องถิ่น

5.2 ภาพผลงานตัวอย่าง หนังสือ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

6. การวัดประเมินผล

6.1 สิ่งที่ต้องวัด

6.1.1 พฤติกรรมความร่วมมือในการทำงาน

6.1.2 แบบฝึกหัด ที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์

6.1.3 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ ความคิดสร้างสรรค์

6.1.4 แบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2 วิธีวัด

6.2.1 สังเกต

6.2.2 ตรวจสอบแบบฝึกหัด

6.2.3 ตรวจสอบใบงาน

6.2.4 ตรวจสอบแบบบันทึกผลการเรียนรู้

6.2.5 ตรวจสอบผลงาน

6.3 เครื่องมือวัด

6.3.1 แบบสังเกตบันทึกการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์

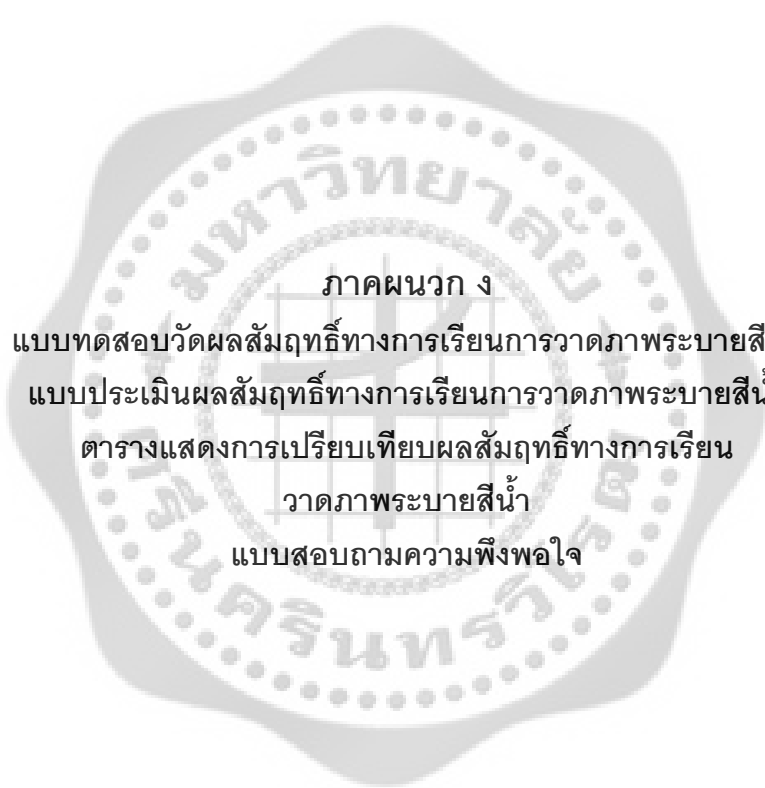
6.3.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.3.3 แบบประเมินผลใบงานเรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์

6.3.4 แบบประเมินผลงานนักเรียน

6.4 เกณฑ์การวัด

6.4.1 วัดประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานกลุ่มเป็นรายบุคคล

ภาคผนวก ง
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ
แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ
ตารางแสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
การวาดภาพระบายสีน้ำ
แบบสอบถามความพึงพอใจ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ
ข้อสอบวัดผลการวาดภาพระบายสีน้ำ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี
คำสั่ง ให้นักเรียน เลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

1. ข้อใดคือคุณสมบัติของสีน้ำ

ก. โปร่งแสง	ข. ทึบแสง
ค. ด้าน	ง. มัน
2. ชนชาติใดรู้จักสีน้ำเป็นชาติแรกของโลก

ก. ญี่ปุ่น	ข. จีน
ค. เยอรมัน	ง. อิตาลี
3. Drawing หมายถึงข้อใด

ก. การระบายสี	ข. การพนสี
ค. การเป่าสี	ง. การวาดเส้น
4. Painting colour หมายถึงข้อใด

ก. การระบายสี	ข. การวาดภาพ
ค. การพิมพ์ภาพ	ง. การถ่ายภาพ
5. ฟูกันที่นักเรียนใช้ระบายสีน้ำเป็นฟูกันชนิดใดที่นิยมใช้เป็นหลักในการระบายสีน้ำ

ก. ฟูกันแบนเบอร์ 1,6,12	ข. ฟูกันกลมเบอร์ 1,6,12
ค. ฟูกันปลายแข็งเบอร์ 1,6,12	ง. ฟูกันและแปรงระบายสี
6. ชนชาติใดนิยมเขียนภาพด้วยหมึกสีดำ

ก. จีน	ข. พม่า
ค. ญี่ปุ่น	ง. ไทย
7. ข้อใดคือลักษณะรูปแบบของการถ่ายทอดสมัยแรก ๆ ของมนุษย์

ก. การระบาย การทา	ข. การพิมพ์ การวาดเขียน
ค. การปั้น การแกะ	ง. การแต้ม การเกลี่ย
8. ข้อใดคือกาวที่มีส่วนผสมในส่วนประกอบของสีน้ำ

ก. กาวยางมะตูม	ข. กาวอารบิค
ค. กาวลาเท็กซ์	ง. กาวสำหรับติดไม้

9. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติของกระดาษวาดภาพสีน้ำ
- ก. หยาบหนา ข. 100 ปอนด์
ค. 300 ปอนด์ ง. ผิวเรียบ บาง
10. ก่อนระบายสีควรร่างภาพด้วยดินสอชนิดใดเหมาะสมที่สุด
- ก. EE ข. 6B
ค. 4B ง. 2B
11. การร่างภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อการวาดภาพลักษณะใด
- ก. ละเอียด ข. คร่าวๆ
ค. เส้นเบาๆ ง. วาดไปเรื่อยๆ
12. การร่างภาพเป็นประโยชน์ต่อการวาดภาพในเรื่องใดมากที่สุด
- ก. หาความพอเหมาะของภาพ ข. การจัดภาพ
ค. ความเหมาะสมกับหน้ากระดาษ ง. ความเหมาะสมระหว่างพื้นที่กับภาพ
13. เส้นที่ให้ความรู้สึกราบเรียบ กว้างสงบ คือเส้นในข้อใด
- ก. เส้นตั้ง ข. เส้นนอน
ค. เส้นโค้ง ง. เส้นเฉียง
14. ฟุ้งกันที่ใช้สำหรับระบายบริเวณกว้างใหญ่คือข้อใด
- ก. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 12 ข. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 8
ค. ฟุ้งกันแบน 1 นิ้ว ง. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 1
15. ฟุ้งกันชนิดใดที่นิยมใช้ตัดเส้นและเก็บรายละเอียดของภาพ
- ก. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 8 ข. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 12
ค. ฟุ้งกันแบบปลายเปิด ง. ฟุ้งกันกลมเบอร์ 1
16. กระดาษที่เหมาะสมสำหรับการระบายสีน้ำคือข้อใด
- ก. กระดาษขาวเทา ข. กระดาษ 80 ปอนด์
ค. กระดาษสา ง. กระดาษ 100 ปอนด์ หยาบ
17. สีถ่ายทอดอารมณ์ได้ สีเขียวให้ความรู้สึกแบบใด
- ก. อบอุ่น ข. ตื่นเต้น
ค. สดชื่น ง. กระจับกระจาง
18. สีในข้อใดที่ให้ความรู้สึกอุ่น
- ก. สีส้ม ข. สีเขียว
ค. สีฟ้า ง. สีน้ำเงิน

19. การระบายสีในบรรยากาศยามเย็นควรเลือกใช้โทนสีใด
 ก. สีน้ำเงินอ่อน ข. สีฟ้า
 ค. ม่วงน้ำเงิน ง. สีเทา
20. การระบายสีบรรยากาศยามเช้าควรเลือกใช้โทนสีใด
 ก. สีเหลือง ข. สีแดงส้ม
 ค. สีม่วง ง. สีน้ำเงินอ่อน
21. ข้อใดไม่เหมาะสมสำหรับการใช้สีกลมกลืนที่สุด
 ก. ภาพโปสเตอร์โฆษณา ข. ภาพทิวทัศน์ต้นไม้
 ค. ภาพทิวทัศน์ทะเล ง. ภาพดอกไม้
22. เราสามารถเห็นระยะของสีได้อย่างชัดเจนจากอะไร
 ก. ภาพดอกไม้ ข. ภาพทิวทัศน์
 ค. ภาพคน ง. ทุ่งป่านับ
23. สีที่นำมาผสมได้ในจานสี และมีเนื้อสีนั้นคือสีประเภทใด
 ก. แม่สีแสงสว่าง ข. แม่สีวิทยาศาสตร์
 ค. แม่สีวัตถุธาตุ ง. สีเอกรงค์
24. สีน้ำไม่นิยมใช้สีใดระบาย
 ก. ม่วง - แดง ข. น้ำเงิน - ม่วง
 ค. ขาว - ดำ ง. เขียว - เหลือง
25. สีที่ให้ความรู้สึกสดใสคือสีในข้อใด
 ก. แดง - ส้ม ข. ม่วง - เหลือง
 ค. สีเหลือง-แดง ง. ฟ้า - เขียว
26. สีที่ให้ความรู้ตื่นเต้นคือสีในข้อใด
 ก. แดง - ส้ม ข. ม่วง - น้ำเงิน
 ค. ฟ้า - เขียว ง. ฟ้า - น้ำเงิน
27. ในสมัยโบราณช่างเขียนใช้วัสดุชนิดใดทำสี
 ก. วัสดุที่อยู่ในถ้ำ ข. วัสดุจากธรรมชาติ
 ค. วัสดุทางวิทยาศาสตร์ ง. ไม่นิยมเขียนภาพด้วยสี
28. ในการระบายสีภาพทิวทัศน์ตอนเช้า ทิวเขาที่อยู่ไกลสุด ควรเป็นสีอย่างไร
 ก. สีดำเข้ม ข. สีขาวจาง
 ค. สีเขียวสด ง. น้ำเงินอ่อน

38. การที่เราสามารถมองทิวทัศน์ภูเขาที่สลับซับซ้อนกันแล้วเห็นสีที่ต่างกันเพราะเหตุใด

- ก. ภูเขาเหล่านั้นสูงไม่เท่ากัน ข. ภูเขาหิน ดิน สีต่างกัน
 ค. ภูเขาไม้ต้นไม้สีต่างกัน ง. ภูเขาอยู่ใกล้ – ไกลต่างระยะกัน

39. จินตนาการเกิดจากสิ่งใด

- ก. การลอกเลียนแบบผลงาน ข. การเลียนแบบธรรมชาติ
 ค. ความคิดสร้างสรรค์ ง. การลองผิดลองถูก

40. มีความคิดสร้างสรรค์ ตรงกับข้อใด

- ก. วาดภาพจากรูปถ่าย ข. วาดภาพจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ค. วาดภาพจากความทรงจำ ง. วาดภาพจากจินตนาการ

แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพระบายสีน้ำ
โดยใช้การเรียนรู้การสอบแบบ CIPPA Model

ชื่องาน.....ชื่อ.....นามสกุล.....
ชั้น.....เลขที่.....

ก่อนเรียน

หลังเรียน

หัวข้อประเมิน	ระดับคะแนน				รวมคะแนน
	4	3	2	1	
1. หลักการทัศนศิลป์					
1.1 การจัดภาพ
1.2 ความสมดุล
1.3 เอกภาพ
2. มूलฐานทัศนศิลป์					
2.1 รูปแบบ รูปร่างรูปทรง
2.2 บริเวณว่าง
2.3 รูปและพื้น
2.4 น้ำหนักและมิติ
3. เทคนิคและกลวิธีในการสร้างภาพ					
3.1 ความโปร่งใสและชุ่มชื้นของสี
3.2 เทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ
รวมคะแนน

4	หมายถึง	ดีมาก
3	หมายถึง	ดี
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	ปรับปรุง

ตารางแสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำ

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้โดยใช้การเรียนรู้
การสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เลขที่	ภาพดอกไม้		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
1	22	29	7	49
2	22	27	5	25
3	28	34	6	36
4	26	34	8	64
5	28	32	4	16
6	25	29	4	16
7	27	31	4	16
8	27	31	4	16
9	27	32	5	25
10	24	29	5	25
11	29	34	5	25
12	25	31	6	36
13	27	30	3	9
14	24	31	7	49
15	27	32	5	25
16	27	30	3	9
17	24	28	4	16
18	27	29	2	4
19	23	35	12	144
20	26	36	10	100
21	27	29	2	4
22	22	29	7	49
23	24	34	10	100
24	18	34	16	256

ตาราง 6 (ต่อ)

เลขที่	ภาพดอกไม้		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
25	24	32	8	64
26	23	29	6	36
27	29	31	2	4
28	21	30	9	81
29	22	27	5	25
30	29	31	2	4
31	27	32	5	25
32	28	34	6	36
33	27	30	3	9
34	27	30	3	9
35	27	29	2	4
36	24	30	6	36
37	29	35	6	36
38	27	34	7	49
39	22	29	7	49
40	22	28	6	36
41	28	34	6	36
42	26	32	6	36
43	28	34	6	36
44	25	32	7	49
45	27	29	2	4
46	27	31	4	16
47	27	32	5	25
48	24	29	5	25

ตาราง 6 (ต่อ)

เลขที่	ภาพดอกไม้		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
49	29	34	5	25
50	25	31	6	36
N= 50				
รวม	1280	1559	279	1905
\bar{X} =	25.60	31.18	5.58	38.10
S.D. =	2.507	2.274	2.666	

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เลขที่	ภาพทิวทัศน์ทะเล		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
1	28	36	8	64
2	22	27	5	25
3	24	30	6	36
4	27	32	5	25
5	22	32	10	100
6	27	29	2	4
7	27	30	3	9

ตาราง 7 (ต่อ)

เลขที่	ภาพทิวทัศน์ทะเล		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
8	27	34	7	49
9	26	30	4	16
10	22	30	8	64
11	27	28	1	1
12	27	28	1	1
13	27	32	5	25
14	23	28	5	25
15	18	20	2	4
16	18	24	6	36
17	27	31	4	16
18	23	33	10	100
19	15	30	15	225
20	22	29	7	49
21	14	25	11	121
22	22	26	4	16
23	10	18	8	64
24	27	32	8	64
25	18	27	5	25
26	23	24	9	81
27	23	31	1	1
28	24	35	8	64
29	23	33	11	121
30	25	32	10	100
31	27	28	7	49

ตาราง 7 (ต่อ)

เลขที่	ภาพทิวทัศน์ทะเล		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
32	29	30	1	1
33	27	29	1	1
34	20	34	2	4
35	28	29	14	196
36	23	24	1	1
37	23	31	1	1
38	24	35	8	64
39	27	32	11	121
40	23	28	5	25
41	18	20	5	25
42	18	24	2	4
43	27	31	6	36
44	23	33	4	16
45	15	30	10	100
46	22	29	15	225
47	14	25	7	49
48	22	26	11	121
49	10	18	4	16
50	27	32	8	64
N= 50				
รวม	1135	1444	309	2611
\bar{X} =	22.70	28.88	6.18	52.22
S.D. =	4.718	4.217	3.783	

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำความคิดสร้างสรรค์โดยการ
ใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เลขที่	ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
1	27	35	8	64
2	25	29	4	16
3	25	28	3	9
4	18	27	9	81
5	25	31	6	36
6	23	27	4	16
7	25	30	5	25
8	19	29	10	100
9	15	28	13	169
10	18	29	11	121
11	25	28	3	9
12	27	28	1	1
13	27	28	1	1
14	25	33	8	64
15	26	32	6	36
16	28	36	8	64
17	22	27	5	25
18	24	30	6	36
19	27	32	5	25

ตาราง 8 (ต่อ)

เลขที่	ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
20	22	32	10	100
21	27	25	-2	4
22	27	30	3	9
23	27	34	7	49
24	26	30	4	16
25	22	30	4	16
26	27	28	8	64
27	27	28	1	1
28	26	32	1	1
29	27	28	6	36
30	23	31	1	1
31	22	29	8	64
32	27	31	7	49
33	23	32	4	16
34	27	25	9	81
35	27	30	-2	4
36	27	29	3	9
37	23	27	2	4
38	27	31	4	16
39	21	32	4	16
40	21	28	11	121
41	22	20	7	49
42	27	24	-2	4
43	27	31	-3	9

ตาราง 8 (ต่อ)

เลขที่	ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
44	20	33	4	16
45	27	30	13	169
46	23	29	3	9
47	27	25	6	36
48	18	26	-2	4
49	25	18	8	64
50	27	32	-7	49
N= 50				
รวม	1220	1457	237	1993
\bar{X} =	24.40	29.14	4.74	39.86
S.D. =	3.130	3.320	4.213	

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีน้ำสามกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้
การสอนแบบ CIPPA MODEL

เลขที่	ภาพดอกไม้, ภาพทิวทัศน์ทะเล, ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
1	77	100	23	529
2	69	83	14	196
3	77	92	15	225
4	71	93	22	484
5	75	95	20	400
6	75	85	10	100
7	79	91	12	144
8	73	94	21	441
9	68	90	22	484
10	64	88	24	576
11	81	90	9	81
12	79	87	8	64
13	81	90	9	81
14	72	92	20	400
15	71	84	13	169
16	73	90	17	289
17	73	86	13	169
18	74	92	18	324
19	65	97	32	1024
20	70	97	27	729
21	68	79	11	121
22	71	85	14	196
23	61	86	25	625

ตาราง 9 (ต่อ)

เลขที่	ภาพดอกไม้, ภาพทิวทัศน์ทะเล, ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
24	71	96	25	625
25	64	89	25	625
26	73	81	8	64
27	79	90	11	121
28	71	97	26	676
29	72	88	16	256
30	77	94	17	289
31	76	89	13	169
32	84	95	11	121
33	77	91	14	196
34	74	89	15	225
35	82	88	6	36
36	74	83	9	81
37	75	93	18	324
38	78	100	22	484
39	70	93	23	529
40	66	84	18	324
41	68	74	6	36
42	71	80	9	81
43	82	96	14	196
44	68	98	30	900
45	69	89	20	400
46	72	89	17	289
47	68	82	14	196

ตาราง 9 (ต่อ)

เลขที่	ภาพดอกไม้, ภาพทิวทัศน์ทะเล, ภาพความคิดสร้างสรรค์		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
48	64	81	17	289
49	64	70	6	36
50	79	95	16	256
N= 50				
รวม	3635	4460	825	15675
$\bar{X} =$	72.70	89.20	16.50	313.50
S.D. =	5.433	6.357	6.488	

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำโดยแบบทดสอบ
ผลสัมฤทธิ์การเรียนวาดภาพระบายสีน้ำก่อนและหลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
1	13	27	14	196
2	15	29	14	196
3	16	21	5	25
4	14	27	13	169
5	17	27	10	100
6	13	29	16	256
7	14	27	13	169
8	17	23	6	36
9	15	28	13	169
10	15	29	14	196
11	14	28	14	196
12	18	26	8	64
13	12	29	17	289
14	19	27	8	64
15	18	29	11	121
16	14	27	13	169
17	18	27	9	81
18	17	29	12	144
19	16	21	5	25
20	15	29	14	196
21	20	29	9	81
22	13	29	16	256

ตาราง 10 (ต่อ)

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
23	13	27	14	196
24	14	27	13	169
25	22	30	8	64
26	18	32	14	196
27	20	30	10	100
28	15	27	12	144
29	17	25	8	64
30	13	23	10	100
31	12	28	16	256
32	15	27	12	144
33	14	21	7	49
34	17	27	10	100
35	12	25	13	169
36	15	27	12	144
37	15	25	10	100
38	18	27	9	81
39	14	30	16	256
40	18	30	12	144
41	16	30	14	196
42	15	30	15	225
43	18	30	12	144
44	14	27	13	169
45	17	25	8	64
46	12	25	13	169

ตาราง 10 (ต่อ)

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน		D = (X - Y)	D ²
	N = 50			
	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)		
47	12	25	13	169
48	14	29	15	225
49	15	29	14	196
50	12	25	13	169
N= 50				
รวม	770	1360	590	7400
\bar{X} =	15.40	27.20	11.80	148.00
S.D. =	2.390	2.483	2.990	

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

คำชี้แจง - ข้อมูลที่นักเรียนจะตอบในแบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในทำวิจัย โดยพิจารณาถึงระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำ

-ให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจ

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้					
1. นักเรียนไม่เคยเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำวิธีนี้มาก่อน					
2. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
3. ครูมีการจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการสอน					
4. นักเรียนมีความเข้าใจหลักการจัดองค์ประกอบของภาพ					
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม เมื่อไม่เข้าใจถึงขั้นตอนในการระบายสีน้ำ					
6. ครูสาธิตขั้นตอนการวาดภาพและการระบายสีน้ำให้นักเรียนดู					
7. นักเรียนมีโอกาสได้ทำงานเป็นกลุ่ม					
8. นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่อกันในกลุ่ม					
9. ครูคอยชี้แนะในการวาดภาพระบายสีน้ำ					
10. นักเรียนมีความรู้ในการวาดภาพและการระบายสีน้ำ					

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
12. นักเรียนได้ทดลองการระบายสีน้ำด้วยตนเอง					
13. นักเรียนสามารถนำเทคนิคการระบายสีน้ำไปใช้สร้างภาพได้					
14. นักเรียนได้ทดลองการระบายสีน้ำด้วยตนเอง					
15. ครูส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง					
16. การวาดภาพระบายสีน้ำทำให้นักเรียนพบวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง					
17. นักเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน					
18. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้					
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน					
19. ครูมีสื่อการเรียนการสอนทุกครั้งที่เข้าสอน					
20. การใช้สื่อเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน					
21. ครูและนักเรียนมีโอกาสใช้สื่อการเรียนการร่วมกัน					
22. สื่อการสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้					
ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน					
23. มีบรรยากาศเป็นกันเองและสนุกสนาน					
24. นักเรียนเกิดความมั่นใจในการวาดภาพระบายสีน้ำ					
25. การเรียนการวาดภาพระบายสีน้ำทำให้เกิดสมาธิและการผ่อนคลาย					
26. นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก					
ด้านการประเมินผล					
27. มีการอภิปรายระหว่างเรียนด้วยกัน ระหว่างนักเรียนกับครู					
28. มีการประเมินผลแต่ละขั้นตอน					

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
29. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน					
30. นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวาดภาพระบายสี น้ำวิธีนี้					

ภาคผนวก จ

ภาพตัวอย่างผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำ

ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้

ของ เด็กหญิงอรอนงค์ สอนซัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ภาพประกอบ 1 ประกอบตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้ของนักเรียน

ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำดอกไม้

ของ เด็กหญิงธราธาร คงทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ภาพประกอบ 2 ประกอบตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียน

ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล

ของ เด็กหญิงพรทิภา สอดสุข ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ภาพประกอบ 3 ประกอบตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ของนักเรียน

ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ทะเล

ของ เด็กชายชัชพงศ์ บัวโต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

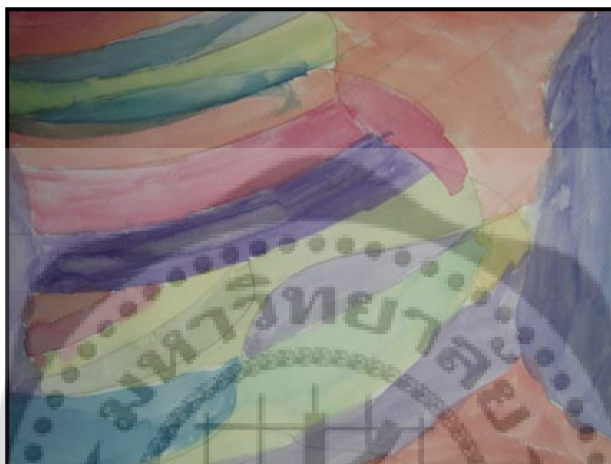

ภาพประกอบ 4 ประกอบตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำทิวทัศน์ของนักเรียน

ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำภาพความคิดสร้างสรรค์

ของ เด็กหญิงศรวิมล แก้วกระจาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ภาพประกอบ 5 ประกอบด้วยตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียน

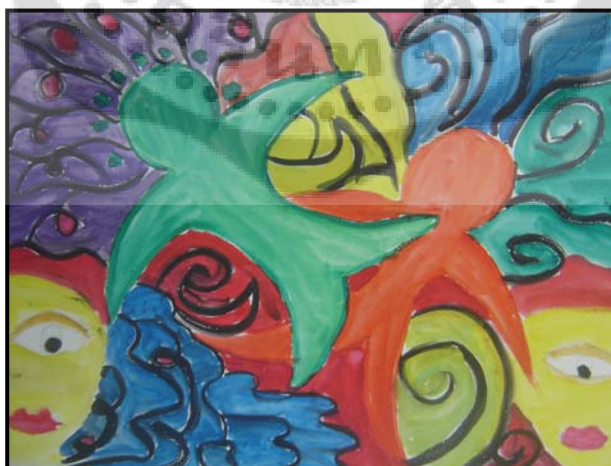
ผลงานการวาดภาพระบายสีน้ำภาพความคิดสร้างสรรค์

ของ เด็กหญิงพรนัยพันธ์ งามรสูตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ภาพประกอบ 6 ประกอบตัวอย่างผลงานวาดภาพระบายสีน้ำของนักเรียน

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

บรรยากาศในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน

นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม

ภาพประกอบ 7 ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูและนักเรียนใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน

นักเรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ภาพประกอบ 8 ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสาธิตการระบายสีน้ำ

ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลงานศิลปะของนักเรียน

ภาพประกอบ 9 ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นายรัชชัย ยอดราช
 วันเดือนปีเกิด วันที่ 19 สิงหาคม 2520
 สถานที่เกิด 221 หมู่ที่ 5 ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาล 5 เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533 ระดับประถมศึกษา ป.6
 จากโรงเรียนวัดลานแซะ

พ.ศ. 2536 ระดับมัธยมศึกษา ม.3
 จากโรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร

พ.ศ. 2539 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. (ศิลปประยุกต์)
 จากโรงเรียนอาชีวศึกษาศิลปศึกษา

พ.ศ. 2541 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส. (ศิลปประจำชาติ-
 หัตถศิลป์)
 จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ วิทยาเขต
 เพาะช่าง

พ.ศ. 2543 ระดับปริญญาตรี ศษบ. (ศิลปกรรม-หัตถศิลป์)
 จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์

พ.ศ. 2555 ระดับปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ